

Academiejaar 2009 – 2010



UNIVERSITEIT ANTWERPEN –

FACULTEIT TOEGEPASTE ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

UNIVERSITEIT GENT –

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID

De rol van olie en gas in delimitatie.

Student: Lennert Dewaelsche

Verhandeling voorgedragen tot het bekomen van de
graad van:

Master in de Maritieme Wetenschappen

Promotor:

Prof.dr.E.Somers.....

Commissaris: Dra.J.Coppens.....

Voorwoord.

Geachte,

Een masterproef schrijven is zowel een begin als een einde. Het luidt het begin in van duizenden pagina's leeswerk, dagen van analyse en slapeloze nachten om dan geconfronteerd te worden met het lege blad. Het luidt tevens het einde in van de opleiding. Het is met een zekere graad van weemoed dat ik terugdenk aan dit proces, ik heb veel bijgeleerd en ervan genoten.

Delimitatie is geen makkelijk onderwerp, het is een eeuwigdurend wikken en wegen. Het kan dan ook als moeilijk ervaren worden als klaarheid brengen in de problematiek. Maar, eerwaarde lezer, vrees niet, er schijnt licht aan het einde van de tunnel.

Graag neem ik hier de tijd om mijn dank te uiten. Menigeen heeft in meer of mindere mate bijgedragen bij de totstandkoming van dit werk, waarvoor mijn dank. Maar zonder volgende mensen was dit werk onmogelijk geweest:

Mijn oprechte dank gaat uit naar Prof. Dr. E. Somers voor zijn hooggewaardeerd promotorschap. Het waren ook de lessen 'Law of the Sea' van Prof. Dr. Somers die me de middelen verschaften om dit onderwerp te kunnen interpreteren.

Ook Dr. T. Van de Graaf bedank ik graag voor zijn opbouwende kritiek. Dr. T Van de Graaf was commissaris bij mijn vorige masterproef, zijn kritieken hebben mij de mogelijkheid verschaft een aantal fouten niet te maken en sterke punten nog te versterken.

Dra. J. Coppens, woorden kunnen mijn wens tot dankbetuiging niet omvatten. Uw tijd, uw analyse, uw inzichten, uw kritieken, uw hulp, uw kennis, enz. waren onontbeerlijk. Dank u!

Het is met groot genoegen dat ik bij deze mijn werk voorstel. Ik wens iedereen veel leesgenot.

Hoogachtend,

Lennert Dewaelsche

Inhoudstafel.

1. Inleiding.	7
2. Methodologisch kader.	8
2.1. De probleemformulering.	8
2.1.1. De probleemomschrijving en de doelstelling.	8
2.1.2. De onderzoeksvragen en de definitieve concepten.	8
2.1.3. Status questionis.	9
2.1.4. Implicaties van de Status questionis op het onderzoeksopzet.	13
2.2. Het onderzoekstechnisch ontwerp.	13
2.2.1. De Waarneming.	13
2.2.2. Aanvullende opmerkingen.	13
3. Definitie van de belangrijkste concepten.	14
3.1. Delimitatie – delineatie – demarcatie.	14
3.2. Olie en gas.	14
3.3. De territoriale zee.	14
3.4. De exclusief economische zone (EEZ).	15
3.5. Het continentaal plateau.	16
3.6. Beschouwingen over het EEZ en het continentaal plateau.	17
4. De wetenschappelijke relevantie en het theoretisch kader.	18
5. Delimitatie : het ‘framework’.	19
5.1. Het doel.	19
5.1.1. Delimitatie bij overlappende territoriale zeeën.	19
5.1.2. Delimitatie bij overlappende EEZ’s.	20
5.1.3. Delimitatie bij overlappende continentale plateaus.	21
5.2. Basisvoorwaarden.	21
5.2.1. De basislijn.	21
5.2.2. Kaarten en geografische coördinaten.	22
5.3. Conclusie.	22
6. Delimitatie : het ‘proces’.	23
6.1. De bilaterale overeenkomst.	23
6.1.1. Voorbeeld : de Golf van Akaba.	23
6.1.2. Theorie.	23
6.2. De Joint Development Zones (JDZ).	24
6.2.1. Voorbeeld : Japan en Zuid-Korea.	24
6.2.2. Theorie.	24
6.3. De bilaterale voorkeur.	24
6.4. Het bilateraal dispuut.	26
6.4.1. Het Speciaal Arbitrage Tribunaal.	26
6.4.2. Het Arbitrage Tribunaal (PCA).	27

6.4.2.1.	Voorbeeld : de Caraïben.	27
6.4.2.2.	Theorie.	28
6.4.3.	Het Internationaal GerechtsHof (ICJ).	29
6.4.3.1.	Voorbeeld : de Perzische Golf.	29
6.4.3.2.	Theorie.	29
6.4.4.	Het Internationaal ZeerechtTribunaal (ITLOS).	30
6.4.4.1.	Voorbeeld : de Bengaalse Golf.	30
6.4.4.2.	Theorie.	30
6.4.5.	Conclusie.	31
7.	De juridische instanties - methode tot delimitatie.	32
7.1.	De 'tweestaps' benadering.	32
7.2.	De omstandigheden.	35
7.2.1.	De geografie.	35
7.2.1.1.	De relevante kustlengte vs. lengte van de kust.	36
7.2.1.2.	Eilanden.	37
7.2.1.3.	Concaviteit der kust.	39
7.2.1.4.	Andere.	40
7.2.2.	De praktijk.	40
7.2.2.1.	De historische titel.	40
7.2.2.2.	De modus vivendi en de factolijn.	41
7.2.3.	Het cutting-off effect.	42
7.2.4.	Security Considerations.	43
7.2.5.	Niet-aanvaarde opgeworpen speciale omstandigheden.	43
7.2.5.1.	Landmassa.	44
7.2.5.2.	Pearling Industry.	44
7.3.	Equity en Equitable : inhoud.	45
7.4.	Toetsing der Equity.	47
7.5.	Geschiedenis van olie en gas in de maritieme delimitatie.	48
7.5.1.	Commentaar bij de jurisprudentie.	51
7.5.2.	Denkpistes.	52
8.	De Statenpraktijk.	54
8.1.	Omstandigheden : nationale belangen.	54
8.2.	Olie en gas in de delimitatie-akkoorden.	57
8.2.1.	Het artikel met betrekking tot de grensoverschrijdende reserve.	57
8.2.2.	Eventuele Joint Development.	60
8.3.	Olie en gas buiten de delimitatie-akkoorden.	61
8.3.1.	Voorbeeld : Iran vs. Saoedi-Arabië.	61
8.3.1.1.	De delimitatie-overeenkomst van 1965.	63
8.3.1.2.	De delimitatie-overeenkomst van 1968.	64
8.3.1.3.	Conclusie.	66
8.3.2.	Voorbeeld : Noorwegen vs. Rusland.	67

8.3.3. Conclusie.	70
9. Equity vs. apportionment, Statenpraktijk vs. juridische instanties ?	72
9.1. De apportionmenttheorie.	72
9.2. De equidistance – special circumstances theorie.	74
9.3. De ‘ex aequo et bono’-formule.	76
9.4. De ongelijke onderhandelingsmacht : Mozambique.	77
9.5. Opmaak van het model.	78
10. Slotbeschouwing.	80
11. Nabeschouwingen.	82
12. Lijst met afkortingen.	82
13. Bibliografie.	83

1. Inleiding.

Olie en gas zijn de aders in ons economisch stelsel. Hun toepassingsveld is enormveelzijdig, hun gebruik alom tegenwoordig. Zonder hun aanwezigheid zou de mens verscheidene basismiddelen verliezen. Het nuttigen van olie en gas staat in directe verbinding met de kwaliteit van ons leven en de werking van onze industrie.

Voor eender welke reserve legaal kan aangetapt worden, dient de soeverein van deze reserve aangesproken te worden. Het is die soevereiniteit over een reserve die door delimitatie bepaald wordt. Of nog, door het trekken van een grens wordt bepaald welke staat over welk gebied welke rechten heeft.

Het is de soevereiniteit over het land welke een staat het recht geeft op maritieme gebieden of welke maritieme gebieden het kan eisen. In een wereld van golven, zeeën, baaien en eilanden leidt dit tot overlappende maritieme gebieden. Die overlapping wordt weggewerkt door maritieme delimitatie.

In dit werk gaan we op zoek naar de wijze waarop olie en gas, al dan niet, ingrijpen op het proces van de maritieme delimitatie.

2. Methodologisch kader.

2.1. De probleemformulering.

2.1.1. Probleemomschrijving en doelstelling.

Dit literatuur- en theoriegericht onderzoek poogt een omkaderend antwoord te geven; wat is de rol van olie en gas in delimitatie? Hierbij vertrekken we van de United Nations Conference on Law of the Sea (UNCLOS) getekend te Montego Bay (Jamaica) op 10 december 1982 en bekijken we de mogelijkheden om tot delimitatie te komen tussen Staten.

Theorie en praktijk kunnen grondig van elkaar verschillen; dit onderwerp leent zich daar toe. Het wordt daarom noodzakelijk om de theorie van UNCLOS, het International Court of Justice (ICJ), etc. te toetsen aan de Statenpraktijk, hun verwezenlijkingen en uitspraken.

Dit onderzoek poogt eerst een duidelijk overzicht te bieden rond delimitatie om dan de rol van olie en gas hierin te analyseren.

2.1.2. De onderzoeksvragen en definitieve concepten

Om het omkaderend antwoord te kunnen leveren dient de titel opgesplitst te worden in relevante deelvragen.

1. Wat is de huidige opinie van het ICJ, arbitrage, ITLOS met betrekking tot de relevante omstandigheden bij delimitatie?
Hiervoor dienen we de relevante omstandigheden te beschrijven in het licht van menig casus. Tevens dient aandacht besteed te worden aan eventuele verschillen/geschillen tussen de instanties als ICJ, arbitrage, etc.
2. Hoe ziet de Statenpraktijk olie en gas bij delimitatie?
Hoewel bronnen omtrent de Statenpraktijk met betrekking tot de delimitatie betrekkelijk gering zijn, moet hierover toch een beeld gevormd worden.
3. Kunnen we evoluties ontwaren in een van die beiden?
Welk historisch pad heeft geleid tot de huidige opinie en hoe zal die opinie verder evolueren? Dit zowel bij de instanties als de Statenpraktijk.
4. Op welke gedachtegang baseren ze zich beiden en is deze correct?
De terugkeer naar de basis is cruciaal: het waarom wordt hier behandeld. We gaan op zoek naar een onderliggende filosofie bij zowel de instanties als de Statenpraktijk.

5. Wat zijn de toekomstmogelijkheden? Hierbij bekijken we de recente ontwikkelingen die de evoluties bestendigen of wijzigen.

De conclusie van dit werk zal geschreven worden als antwoord op deze vragen. Het corpus volgt evenwel niet de indeling van de onderzoeksvragen. Het is mijn persoonlijke mening dat de overzichtelijkheid van het werk geen baat zou hebben bij een indeling op basis van de onderzoeksvragen.

2.1.3. Status questionis.

Bibliotheken kunnen gevuld worden met werken in verband met delimitatie. De auteur heeft menig onderzoek gelezen, slechts een fractie daarvan wordt genuttigd ter onderbouwing. Daarnaast dient opgemerkt te worden dat, ondanks de overvloed aan studies, slechts weinig auteurs nieuwe elementen in de analyse van de delimitatie en meer specifiek de rol van olie en gas aandragen.

A. RAZAVI, *Continental Shelf delimitation and related maritime issues in the Persian Gulf*. Den Haag, Martinus NijHoff Publishers, 1997, 330p.

De auteur bekijkt alle delimitatie gevallen in de Perzische Golf. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat olie en gas de nodige aandacht krijgt. Dit werk is te omschrijven als oerdegelijk. De analyse omvat niet enkel het descriptieve, de auteur voorziet tevens in een rijk historisch kader. Olie en gas vormen een factor in de delimitatie tussen staten, maar ook hier is geen sluitend bewijs voor handen.

D. KETO, *Law and offshore oil development: The North Sea Experience*, Praeger Publishers, New York, 1978, 123p.

De auteur bekijkt de evolutie die tot de North Sea zaak leidde voor het Internationaal Gerechtshof. Hij analyseert eerst het gedrag van de verschillende landen, eventuele akkoorden die daaruit voortvloeiden en vooral de reactie van de landen op de uitspraak van het Hof. Het boek is sterk historisch onderbouwd, maar blijft des te actueler door haar uitmuntende analyse.

Zijn analyse van hoe nationale belangen geïncorporeerd worden in maritieme akkoorden is treffend en was een grote inspiratiebron.

E. JAMINE, *Maritime Boundaries Delimitation, Management and Dispute Resolution. Delimitation of the Mozambique Maritime Boundaries with Neighbouring States (Including the Extended Continental Shelf) and the Management of Ocean Issues*. Nippon Foundation 2006-2007, 158p.

De auteur is een verbonden aan de Nippon Foundation, United Nations. De studie houdt een grondige analyse in van het intern legaal kader van Mozambique en confronteert het extern legaal kader (het internationaal recht) met de huidige situatie in Mozambique.

Voor de gevolgtrekkingen uit die confrontatie hebben mij het belang van maritieme delimitatie aangetoond. De toekomst van sommige Staten is direct gerelateerd aan de delimitatie.

E. SOMERS, *Inleiding tot het internationaal zeerecht*. Mechelen, Kluwer, 2004, 478p.

Een basiswerk met betrekking tot het internationaal zeerecht. Dit werk brengt licht in het soms warrig zeerecht. Het is een kunst moeilijke onderwerpen begrijpbaar te maken. De derde UNCLOS is geen 'deus ex machina', de historische wortels krijgen daarom ook de nodige aandacht.

Het is dit werk waarnaar ik steeds teruggreep bij moeilijkheden.

G. TANJA, *The Legal Determination of International Maritime Boundaries. The Progressive Development of Continental Shelf, EFZ and EEZ Law*. Deventer, Kluwer Law & Taxation Publishers, 1990, 360p.

De titel dekt perfect de lading. De auteur zoekt naar het patronen en doorspekt deze met menig voorbeeld. Haar analyse over equity is uitmuntend, haar conclusies over de statenpraktijk degelijk.

Wat afwijkt op het historisch groeipatroon verdient de aandacht, het is deze analyse van de statenpraktijk van de 20^e eeuw die mij toeliet om uitzonderlijke situaties te herkennen en erkennen.

L. DOLLIVER & M. NELSON, *The Delimitation of Maritime Boundaries in the Caribbean. In: Ocean Boundary Making: Regional Issues and Development* (Eds. M. DOUGLAS & P. SAUNDERS), Croom Helm, New York, 1988, pp. 142-203.

Dit werk is sterk vergelijkbaar met dat van Razavi. Het kadert evenwel in een breder ontwikkelingsperspectief. Heel wat factoren kunnen een invloed hebben op de maritieme delimitatie, de auteurs gaan bekijken dit aan de hand van menige delimitatieproblemen in de Caraïben. Olie en gas komen veelvuldig voor in deze regio.

De open geest om naar delimitatie te kijken is hiermede door gevormd.

N. ANTUNES, *Towards the Conceptualisation of Maritime Delimitation. Legal and Technical Aspects of a Political Process*. In: Publications on Ocean development, nr. 24, Leiden Martinus NijHoff Publishers, 2003, 684p.

Deze zeer uitgebreide analyse behandelt menig probleemgebied binnen de delimitatie. De bewijsvoering die Staten nodig hebben om hun maritieme eisen te concretiseren blijkt alles behalve evident. Een nadruk op het politieke proces naast de technische en legale voorschriften of vereisten kan enkel aangemoedigd worden. Het is makkelijk om een juridische casus te beschouwen, het is veel moeilijker om het standpunt van de partijen te achterhalen.

N. DUNDUA, *Delimitation of maritime boundaries between adjacent States*. Nippon Foundation 2006-2007, 89p.

De auteur gaat diep in op de verschillende omstandigheden die de zuivere equidistance tussen Staten kan beïnvloeden. Hij geeft menig duidelijk voorbeeld en laat het niet na om ook het eindresultaat te bespreken.

Mijn initiële begrip van speciale omstandigheden is in grote mate aan dit werk verbonden.

P. MOJTADDEH-ZADEH, *Boundary Politics and International Boundaries of Iran*, Universal Publishers, Boca Raton, 2006, 25p.

De auteur heeft verlaat het pad der neutraliteit in zijn bespreking van alle delimitatieakkoorden die Iran heeft aangegaan. Het zijn vooral de factoren olie en gas die hier opnieuw een rol spelen, hoewel ook hier de bewijsvoering van die factor niet als eenduidig kan worden omschreven.

Het is vooral zijn analyse met betrekking to Iran en Saoedi-Arabië die verder in dit werk besproken wordt.

R. BARNES, *Property Rights and Natural Resources*. Oxford, Hart Publishing, 2009, 436p.

De auteur duidt het belang van de natural resources en de rechten die Staten (kunnen) hebben ten aanzien van die resources. Het werk is veel breder dan de maritieme delimitatie.

Het opzet van het werk komt terug in dit werk; het doorkruisen van menig onderzoeksveld om tot eigen bevindingen te komen.

R. COOLSAET, et al., *Anarchie, orde, dominantie. Inleiding tot de theorie van de internationale betrekkingen*. Gent, Academia Press, 2006, 330p.

Dit is een standaardwerk. Het denkpatroon der Staten wordt hierin weergegeven aan de hand van een aantal grote theorieën. Dit werk maakt de wereld en de politiek overzichtelijk en hanteerbaar.

De uiteenzetting hierin over realistische Staten is cruciaal geweest voor dit onderzoek.

T. TREVES, *What have the United Nations Convention and the International Tribunal for the Law of the Sea to offer as regards Maritime Delimitation Disputes?* In: R. LAGONI & D. VIGNES (Eds.), *Maritime Delimitation*. Leiden, Martinus NijHoff Publishers, 2006, pp. 63-78.

Rechter Treves is verbonden aan het ITLOS. Hij beschrijft hierin een aantal mogelijkheden van het ITLOS aangaande maritieme delimitatie. Vooral de mogelijkheid die hij ziet tot evolutie is interessant.

Het ITLOS is bezig met zijn eerste delimitatiezaak. Het is prangend afwachten op het resultaat.

US Office of the Geographer – Bureau of Intelligence and Research. *Continental Shelf Boundary: Iran-Saudi Arabia*. In: International Boundary Study, Series A, Limits in the Sea, Nr. 24, 6 July 1970 <http://www.state.gov/documents/organization/61606.pdf> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

Dit is een prachtvoorbeeld van een oerdegelijk casusbespreking met oog voor details.

De casus is het Iran en Saoedi-Arabië continentaal plateau.

Vooraf het wegen en wikken van woorden en argumenten heb ik gepoogd over te nemen.

V. VAN BUREN, *The Colombia-Venezuela maritime boundary case: a proposal for a joint development zone in the Gulf of Venezuela*. 1. Tex. J. Oil Gas & Energy L 68.

Joint Development is het modewoord geworden met betrekking tot olie en gas. De auteur ziet, zoals menig ander, heil in zo'n opzet.

Door werken als dit ben ik veel minder overtuigd geworden van het joint development- idee.

W. DUONG, *Following the Path of Oil: the Law of the Sea or Realpolitik. What good does Law do in the South China Sea Territorial Conflicts?* 30 Fordham Int'l L.J. 1098, 2007.

De auteur duidt op het belang van olievoorraden in de Zuid-Chinese zee met betrekking tot de delimitatie. Ook hier is geen eenduidig bewijs voor de factor te vinden. Wel toont het de relevantie van delimitatie aan: oorlog komt soms verraderlijk dicht bij.

Het belang van de delimitatie of beter van oplossingen die de Staten in hun diepste wezen treffen, de soevereiniteit, kan niet onderschat worden.

Y. TANAKA, *Barbados / Trinidad and Tobago maritime delimitation commentary*. <http://www.haguejusticeportal.net/eCache/DEF/6/336.c2V0TGFuZz1FTiZMPUVVO.html> (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

Deze commentaar zet aan tot nadenken. Het getuigt van een grote kennis om kort de belangrijkste factoren aan te halen en te omkaderen.

Hiernaast werden in dit werk nog menig andere bron gebruikt, maar de aangehaalde werken hebben hun stempel nagelaten zij het door de verstrekte informatie, zij het door hun manier van analyseren.

2.1.4. Implicaties van de Status questionis op het onderzoeksopzet.

Over delimitatie bij de juridische instanties is reeds veel geschreven, ook de casussen zijn uitvoerig behandeld. De combinatie tussen de twee is echter uitzonderlijk. Dit betekent dat er ofwel een (bijna) strikt juridische analyse is van de delimitatie, ofwel een (bijna) strikt politieke toepassing door op een of een aantal casussen te focussen. De rol van olie en gas wordt bij de strikt juridische analyse amper vermeld, we zullen later zien waarom, terwijl bij de politieke toepassing dit als relevante factor wordt naar voor geschoven. De twee wijzen om de delimitatie te analyseren getuigen van een denkkloof, ofwel bij de juridische instanties ofwel bij de Staten zelf. De verbondenheid ontbreekt.

2.2. Onderzoekstechnisch ontwerp.

2.2.1. De waarneming.

Primaire bronnen bestaan in dit onderzoek uit verdragen en uitspraken. Deze vormen de basis van de gehele problematiek. Toch zijn het vooral de secundaire bronnen, interpretaties van die verdragen en uitspraken, die hier cruciaal zullen zijn. De primaire bronnen staan immers vast voor iedereen, het is echter de discussie erover wat de meeste inzichten aanreikt.

2.2.2. Aanvullende opmerkingen.

Dit werk is geldt als masterproef aan de Universiteit Gent, faculteit Rechten, Manama Maritieme Wetenschappen.

Iedere verwijzing naar UNCLOS zal steeds, tenzij uitdrukkelijk anders weergegeven, de United Nations Conference on Law of the Sea 1982 getekend te Montego Bay te Jamaica betekenen¹. Er wordt van de lezer een basiskennis van dit verdrag verwacht. De integrale tekst van het verdrag kan terug gevonden worden op: <http://www.un.org/Depts/los/index.htm>

¹ United Nations, *Treaty Series*, vol. 1833, p. 3

3. Definiëring van de belangrijkste concepten.

Geen studie kan tot stand komen zonder duidelijke afbakening van de inhoud der begrippen. Hier behandel ik de voornaamste concepten en hoe deze gebruikt zullen worden.

3.1. Delimitatie – delineatie – demarcatie.

Delimitatie is het proces van afbakening tussen Staten van een gebied. In deze studie zal het steeds gaan om maritieme delimitatie: het proces ter afbakening van een maritiem gebied. Ik leg de nadruk op het woord proces, delimitatie houdt ook de stappen die leiden tot de afbakening in. Zelfs indien die stappen leiden naar een oplossing is het proces zelden ten einde. Delimitatie als concept is eeuwigdurend en steeds wijzigend, zij het door het ontstaan van nieuwe actoren, zij het door de gewenste nauwkeurigheid van de grens.

In de literatuur worden delineatie, demarcatie en delimitatie vaak door elkaar gebruikt. De correcte term blijft mijns inziens delimitatie. Delineatie is de effectieve grenslijn tekenen, demarcatie dekt eerder de uitkomst dan het proces.

3.2. Olie & gas.

Olie en gas zijn een verzamelnaam voor ontelbare chemische samenstellingen. Olie kan gesorteerd worden naar zuiverheid, zwavelgehalte, etc. terwijl gas een gamma inhoudt beginnende bij methaan naar ethaan en verder. Wat olie en gas met elkaar verbindt is hun energetisch waarde (hoewel olie niet steeds als brandstof wordt gebruikt). De vraag naar deze niet-levende grondstoffen is op deze planeet gigantisch, de grote vraag leidt logischerwijs naar een hoge prijs onder beperkt aanbod.

Olie en gas vormen samen de groep koolwaterstoffen. Zij worden ontgonnen zowel op land als in de zee(-bodem). Olie- en gasbronnen bezitten in het eigen grondgebied maakt hen - al was het slechts puur financieel - deel van het nationaal belang van een Staat.

3.3. De Territoriale Zee.

Art 2 van het UNCLOS-verdrag beschrijft het legaal statuut van de territoriale zee, die definitie wordt in deze studie integraal overgenomen²:

² Art. 2 United Nations, *Treaty Series*, vol. 1833, p. 3 (Hierna verkort : UNCLOS).

Article 2

*Legal status of the territorial sea, of the air space
over the territorial sea and of its bed and subsoil*

1. The sovereignty of a coastal State extends, beyond its land territory and internal waters and, in the case of an archipelagic State, its archipelagic waters, to an adjacent belt of sea, described as the territorial sea.
2. This sovereignty extends to the air space over the territorial sea as well as to its bed and subsoil.
3. The sovereignty over the territorial sea is exercised subject to this Convention and to other rules of international law.

Met het oog op verdere analyse duid ik graag op het volgende: de territoriale zee behoort tot de staat; het dient niet opgeëist te worden. In de territoriale zee is de Staat vrij, ten gevolge van haar soevereiniteit, om diens zeebodem te ontginnen.

De territoriale zee heeft een maximale breedte van twaalf nautische mijlen (nm) vertrekkend van de basislijn³.

3.4. De exclusief economische zone (EEZ).

Artikel 55 van het UNCLOS-verdrag beschrijft het specifieke legaal regime van de exclusief economische zone (EEZ)⁴. De UNCLOS-bepalingen met betrekking tot de EEZ worden integraal overgenomen in deze studie:

Article 55

Specific legal regime of the exclusive economic zone

The exclusive economic zone is an area beyond and adjacent to the territorial sea, subject to the specific legal regime established in this Part, under which the rights and jurisdiction of the coastal State and the rights and freedoms of other States are governed by the relevant provisions of this Convention.

Uit Art 55 blijkt duidelijk dat de EEZ een specifiek regime inhoudt, dit is niet vergelijkbaar met het bovenvermelde statuut van de territoriale zee. Indien we het gehele stuk over de EEZ bestuderen blijkt heel duidelijk dat het specifieke regime verband houdt met “exercising rights”⁵. Het is dus de Staten vrij om de rechten die zij verkrijgen in het verdrag al dan niet op te nemen.

De rechten die een staat kan opnemen worden beschreven in Art 56, niet het gehele artikel is hier van belang, wel:

³ Art. 3 UNCLOS.

⁴ Art. 55 UNCLOS.

⁵ Part 5 UNCLOS. Dit zijn artikelen 55 tot en met 75 van UNCLOS.

“[...] sovereign rights for the purpose of exploring and exploiting, conserving and managing the natural resources, whether living or non-living, of the waters superjacent to the seabed and of the seabed and its subsoil, and with regard to other activities for the economic exploitation and exploration of the zone, such as the production of energy from the water, currents and winds [...]”⁶

In zijn EEZ heeft een staat het recht om zijn natuurlijke grondstoffen, welke opgesplitst worden in levende en niet-levende, te ontginnen.

Daar olie en gas niet-levende grondstoffen zijn en voorkomen in de ondergrond van de zeebodem, betekent dit dat een staat deze mag aanwenden. Hoe een staat de olie- en gasbronnen in zijn EEZ kan/mag ontginnen wordt ook medegedeeld: installaties en structuren bouwen op zee⁷. Voor de wijze waarop die rechten worden opgenomen wordt in het verdrag verwezen naar het deel van het continentaal plateau⁸.

De breedte van de EEZ bedraagt maximaal tweehonderd nautische mijlen te beginnen van de basislijn⁹.

Het dient uitdrukkelijk vermeld te worden dat de EEZ door de kuststaat dient geclaimd te worden, het is geen natuurlijke verlenging van het land zoals de territoriale zee of het continentaal plateau¹⁰. Het EEZ wordt ook als een functionele maritieme zone bestempeld.

3.5. Het continentaal plateau.

De gegeven definitie voor het continentaal plateau van een staat in het UNCLOS-verdrag is zeer uitgebreid. Het volgende onderdeel van de definitie is echter cruciaal voor verdere analyse:

“The continental shelf of a coastal State comprises the seabed and subsoil of the submarine areas that extend beyond its territorial sea throughout the natural prolongation of its land territory to the outer edge of the continental margin, or to a distance of 200 nautical miles from the baselines [...]”¹¹

Het continentaal plateau bevat niet, in tegenstelling tot de EEZ, de wateren grenzend aan de zeebodem. Opnieuw zien we de terugkerende breedte van 200 nm. Waar de EEZ maximaal

⁶ Art. 56.1.a UNCLOS.

⁷ Art. 56.1.b UNCLOS.

⁸ Art. 56.1.c UNCLOS.

⁹ Art. 57 UNCLOS.

¹⁰ E. SOMERS, *Inleiding tot het internationaal zeerecht*. Mechelen, Kluwer, 2004, pp.116-135.

¹¹ Art. 76.1 UNCLOS.

200 nm. mag zijn, heeft het continentaal plateau de mogelijkheid tot uitbreiding tot 350 nm. ten opzichte van de basislijn voor de leden van het UNCLOS-verdrag¹².

Ook met betrekking tot het continentaal plateau worden er rechten toegekend aan de Staten: de natuurlijke grondstoffen (op en in de zeebodem), levend of niet-levend, mogen geëxploiteerd worden¹³. Op zich zou Art. 77 van het UNCLOS-verdrag moeten volstaan om ontginning van olie en gas mogelijk te maken. Desalniettemin behandelt ook Art. 81 deze problematiek¹⁴:

Article 81

Drilling on the continental shelf

The coastal State shall have the exclusive right to authorize and regulate drilling on the continental shelf for all purposes.

Een herhaling van de vermelde problematiek in het verdrag kan enkel duiden op de enorme waarde die eraan gehecht wordt. Niemand anders dan de staat tot wie het continentaal plateau behoort, heeft enige rechten ten aanzien van mogelijke olie- en gasbronnen.

Wanneer artikel 81 wordt aangehaald dient onmiddellijk de aandacht gevestigd te worden op Art. 82: ontginningen, van niet-levende grondstoffen op het continentaal plateau, die meer dan 200 nm. verwijderd zijn van de basislijn zijn onderhevig aan contributies¹⁵.

3.6. Beschouwingen over de EEZ en het continentaal plateau.

De auteur beschouwt het continentaal plateau en de EEZ als fundamenteel verschillende maritieme gebieden, maar met betrekking tot olie en gas, die enkel voorkomen in de zeebodem, zijn er geen verschillen tussen het continentaal plateau en de EEZ tot op 200 nm. van de basislijn. Dit doet geen afbreuk aan het geclaimd karakter van de EEZ, noch aan de natuurlijke voorzetting van het land in het continentaal plateau.

De uitbreiding van het continentaal plateau van 200 nm. tot 350 nm. verlaat de maritieme exclusief economische zone, olie en gas exploitatie is in deze uitbreiding enkel mogelijk op basis van de rechten toegekend aan de bezitter van het continentaal plateau op basis van de rechten van continentaal plateau zoals weergegeven in UNCLOS. De gas- en olie-exploitatie in deze uitbreiding is onderhevig aan contributies aan de International Seabed Authority.

¹² Art. 76.5 UNCLOS.

¹³ Art. 77.1 & Art. 77.4 UNCLOS.

¹⁴ Art. 81 UNCLOS.

¹⁵ Art. 82.1 & Art. 82.4 UNCLOS.

4. De Wetenschappelijke relevantie en het theoretisch kader.

De stand van zaken heeft duidelijk het pijnpunt blootgelegd: menig onderzoek is reeds gedaan naar maritieme delimitatie, ook casusgerelateerde studies komen veelvuldig voor. Die twee grote categorieën hebben een totaal ander onderzoeksopzet: de ene poogt te veralgemenen, de andere focust enkel naar een specifieke situatie.

Dit werk poogt een leemte op te vullen: een maritieme delimitatie studie - niet in haar totaliteit, maar gericht op olie en gas – met oog voor de menige casussen.

Tevens poogt de auteur het puur descriptieve te verlaten door een gefundeerde mening te vormen over de ethiek en filosofie van de maritieme delimitatie met betrekking tot olie en gas.

In deze studie worden Staten aanzien als realistische entiteiten¹⁶. Dit betekent dat Staten als rationale en unitaire actoren worden aanzien die hoofdzakelijk begaan zijn met concepten als nationaal belang, macht, etc. Toch dient opgemerkt te worden dat het anarchistisch kader waarin de Staten zich bevinden niet steeds aangehouden kan worden: de meeste Staten ter wereld hebben immers het UNCLOS-verdrag ondertekend, wat de anarchie op zijn minst structureert.

Deze wijze van benadering heeft grote gevolgen voor dit onderzoek: olie en gas worden door hun industriële belang aanvaard als deel van het nationaal belang. Samenwerking is uitzonderlijk en enkel mogelijk bij duidelijk gedefinieerde voordelen. Passen we dit toe op delimitatie dan veronderstellen we dat Staten het liefst hun maritieme gebieden afbakenen en dat eventuele samenwerking in de overlappende maritieme gebieden geen wens maar een gevolg kan zijn.

¹⁶ R. COOLSAET, et al., *Anarchie, orde, dominantie. Inleiding tot de theorie van de internationale betrekkingen*. Gent, Academia Press, 2006, pp. 77-110.

5. Delimitatie: het 'framework'.

5.1. Het doel.

Delimitatie heeft als doel het beslechten van de eisen van Staten ten aanzien van overlappende maritieme gebieden tussen die Staten. Afhankelijk van de afstand tussen twee Staten die tegenover elkaar liggen en waarin een wateroppervlak hen scheidt, kunnen zich verscheidene scenario's voordoen. Niet enkel Staten tegenover elkaar, ook naburige Staten dienen hun wateren te delimiteren ten opzichte van elkaar.

5.1.1. Delimitatie bij overlappende territoriale zeeën.

De delimitatie tussen territoriale zeeën komt in aantal minder voor, maar is daarom niet minder belangrijk. De territoriale zee blijft immers de maritieme zone waarin de staat de meeste rechten bezit.

UNCLOS voorziet de handleiding voor de delimitatie tussen aangrenzende of tegenoverstaande territoriale zeeën¹⁷:

Article 15
Delimitation of the territorial sea between States
with opposite or adjacent coasts

Where the coasts of two States are opposite or adjacent to each other, neither of the two States is entitled, failing agreement between them to the contrary, to extend its territorial sea beyond the median line every point of which is equidistant from the nearest points on the baselines from which the breadth of the territorial seas of each of the two States is measured. The above provision does not apply, however, where it is necessary by reason of historic title or other special circumstances to delimit the territorial seas of the two States in a way which is at variance therewith.

De ontleding van dit artikel scheidt duidelijkheid: is er een akkoord tussen die twee Staten over deze problematiek dan dient men artikel 15 niet verder te lezen. Indien er (nog) geen akkoord is tussen de twee dan:

1. Mag geen van beide rechten uitoefenen in de wateren die de mediaan overschrijden. De mediaan wordt bepaald door het verbinden van punten die op gelijke afstand liggen ten opzichte van het meest nabije punt op de basislijn.
2. Die mediaan hoeft niet de grens tussen de twee Staten te betekenen indien er sprake is van historische titel of andere speciale omstandigheden.

¹⁷ Art. 15 UNCLOS.

Concluderend: bij delimitatie van territoriale zeeën volgt men de mediaan, tenzij historische titel of speciale omstandigheden het toelaten af te wijken van die mediaan.

5.1.2. Delimitatie bij overlappende EEZ's.

Delimitatie ten aanzien van exclusief economische zones komt meer voor dan bij de territoriale zeeën. De maximaal 200 nm. EEZ is een gigantisch gebied, het is dan ook niet verwonderlijk dat veel van de olie- en gasbronnen zich in de EEZ bevinden. Zoals bij de territoriale zee geeft ook hier UNCLOS de handleiding tot delimitatie¹⁸:

Article 74

Delimitation of the exclusive economic zone between States with opposite or adjacent coasts

1. The delimitation of the exclusive economic zone between States with opposite or adjacent coasts shall be effected by agreement on the basis of international law, as referred to in Article 38 of the Statute of the International Court of Justice, in order to achieve an equitable solution.
2. If no agreement can be reached within a reasonable period of time, the States concerned shall resort to the procedures provided for in Part XV.
3. Pending agreement as provided for in paragraph 1, the States concerned, in a spirit of understanding and cooperation, shall make every effort to enter into provisional arrangements of a practical nature and, during this transitional period, not to jeopardize or hamper the reaching of the final agreement. Such arrangements shall be without prejudice to the final delimitation.
4. Where there is an agreement in force between the States concerned, questions relating to the delimitation of the exclusive economic zone shall be determined in accordance with the provisions of that agreement.

Dit artikel is veruit het belangrijkste artikel uit UNCLOS voor het verder verloop van dit onderzoek. Artikel 74 kan gelezen worden als een tijdas; eerst dienen de Staten een poging te ondernemen om tot een overeenkomst te komen, die overeenkomst moet gebaseerd zijn op het internationaal recht en tevens een "equitable" oplossing zijn. Indien geen overeenkomst tot stand komt in een redelijk tijds kader dienen de Staten een procedure te starten. Tijdens de zoektocht naar een overeenkomst zullen Staten 1) provisorische maatregelen treffen over praktische aangelegenheden en 2) zullen Staten alle acties laten die de finale overeenkomst bemoeilijken of onmogelijk maken. Zulke provisorische maatregelen zullen zonder vooringenomenheid zijn ten opzichte van de finale delimitatie, dit betekent dus dat er naar gekeken zal worden bij de finale delimitatie, maar dat zij niet van bindende aard zijn. Bij vragen met betrekking tot delimitatie wanneer er reeds een overeenkomst tussen de Staten bestaat, dan zullen de bepalingen van die overeenkomst bepalend zijn. Dit

¹⁸ Art. 74 UNCLOS.

laatste betekent: bij vragen over de gedelimeerde EEZ's wordt gekeken naar de reeds bestaande overeenkomst.

De wijze van delimitatie van EEZ's verschilt dus van delimitatie van territoriale zeeën. Waar respectievelijk "equitable solution" het kernconcept is, komt bij de laatste vooral "equidistant line" sterk op de voorgrond. Toch zal later blijken dat de twee nauw verbonden zijn.

5.1.3. Delimitatie bij overlappende continentale plateaus.

Ook voor delimitatie van het continentaal plateau voorziet UNCLOS een specifiek artikel¹⁹. Leggen we artikel 83 naast artikel 74 (delimitatie van de EEZ) dan is duidelijk dat enkel de term van de maritieme zone is gewijzigd. Buiten de term van de maritieme zone zijn artikel 83 en artikel 74 identiek.

Er dient evenwel aangestipt te worden dat het continentaal plateau geen 'gegeven' gebied is zoals de EEZ, maar bepaald wordt door haar feitelijke aard²⁰. Een uitbreiding naar 350 nm. kan enkel geclaimd worden indien het continentaal plateau zich ook tot daar (volgens de bepalingen van UNCLOS) uitstrekt. Indien zulke rechtmatige uitbreidingen tussen Staten overlappen, dan wordt gedelimeerd zoals aangegeven in artikel 83.

5.2. Basisvoorwaarden.

Nog voor eisen ten aanzien van maritieme gebieden gekaderd kunnen worden, dient de staat in kwestie een aantal zaken te bepalen:

5.2.1. De basislijn.

De basislijn is zonder twijfel het meest ingewikkelde onderwerp van UNCLOS, de basislijn is als het ware de startlijn voor de race in zee. Het is de kuststaat zelf die de basislijn tekent en dit op basis van de door UNCLOS voorgeschreven laagwaterlijn²¹. Een zekere vaagheid kan hier geduid worden: wat is exact de 'laagwaterlijn'?

Het probleem reikt veel verder dan de definitie van de laagwaterlijn: artikel 5 tot en met artikel 14 van het verdrag handelen over de normale basislijn en afwijkingen daarop. Zonder hier diep op in te gaan; de basislijn heeft volgende variabelen: riffen, eilanden, interne

¹⁹ Art. 83 UNCLOS.

²⁰ Art. 76 UNCLOS.

²¹ Art. 5 UNCLOS.

wateren, riviermondingen, baaien, havens, redes, laagwaterrelevaties²². Al deze variabelen laten de staat toe afwijkingen te introduceren op de normale basislijn, het is steeds naar aanleiding van de opinie van die kuststaat dat eventuele afwijkingen noodzakelijk zijn.

De basislijn kent ruwweg drie grote groepen: de normale basislijn, de rechte basislijn en de archipel basislijn. Vanaf de zelf voorgeschreven basislijn eist een staat maritieme zones op of heeft de staat automatisch recht op bepaalde maritieme gebieden.

5.2.2. Kaarten en geografische coördinaten.

De getrokken basislijn moet getekend worden op een kaart met adequate schaal (de staat kan ook geografische coördinaten indienen)²³. Die kaart moet ingediend worden bij het Secretariaat van de Verenigde Naties en moet voldoende kenbaar gemaakt worden²⁴.

Voor de EEZ geldt een zelfde werkwijze: de uiterste punten dienen op een kaart getekend te worden²⁵. De verdere procedure is gelijklopend.

Wanneer de uiterste punten van het continentaal plateau de 200 nm. overschrijden is er een speciale procedure voorzien welke te technisch en verreikend is om hier geheel te bespreken; graag verwijs ik hiervoor naar Art. 76 UNCLOS en volgende.

5.3. Conclusie.

De relevante maritieme zones zijn behandeld: territoriale zee, exclusief economische zone en continentaal plateau. In alle drie van deze zones heeft de kuststaat het recht olie en gas te (laten) exploiteren.

Om tot zulke maritieme zones te komen dient de kuststaat zelf zijn basislijn te bepalen vanaf welk punt de nautische mijlen in zee gemeten te worden.

Bij overlappende maritieme zones dienen de belanghebbende Staten eerst te pogen om tot een onderlinge overeenkomst te komen. Indien dit niet lukt, kunnen er stappen genomen worden die een procedure inluiden.

²² Art. 6; Art. 7; Art. 8; Art. 9; Art. 10; Art. 11; Art. 12; Art. 13 UNCLOS.

²³ Art. 16.1 UNCLOS.

²⁴ Art. 16.2 UNCLOS.

²⁵ Art. 75 UNCLOS.

6. Delimitatie: het 'proces'.

6.1. De bilaterale overeenkomst.

6.1.1. Een voorbeeld : de Golf van Akaba.

Israël en Jordanië zijn buurlanden, beide hebben een kuststrook aan de Golf van Akaba ,genaamd naar de stad Akaba in Jordanië, of de Golf van Eilat, genaamd naar de stad Eilat in Israël. Israël is geen partij bij UNCLOS, Jordanië is toegetreden tot UNCLOS op 27 november 1995²⁶.

De golf heeft een duidelijke (omgekeerde) V-vorm waar de twee landen aan elkaar grenzen. De afstand tussen de twee kusten bedraagt nooit meer dan 25 kilometer. Beide kunnen dus een territoriale zee claimen die overlapt met de andere staat.

De samenwerking tussen Israël en Jordanië met betrekking tot delimitatie heeft geleid tot een overeenkomst met de mediaanlijn als scheidingslijn in 1996²⁷. Deze overeenkomst was nog niet het einde: de coördinaten van de mediaanlijn moesten nog vastgelegd worden door een gezamenlijk team van experts.

Geen olie- en gasbronnen bevinden zich in de besproken regio.

6.1.2. De theorie.

De meeste overeenkomsten met betrekking tot maritieme delimitatie nemen de vorm aan van het voorbeeld gegeven. Dit betekent: geen olie- en gasbronnen zijn aanwezig, beide Staten komen overeen en er volgt een akkoord tussen beide. Het voorbeeld toont ook duidelijk aan dat delimitatie geen privilege is van het UNCLOS-verdrag: de territoriale zee bestaat al veel langer dan het verdrag²⁸. Het concept van de territoriale zee is zeker deel van het gewoonterecht.

De werkelijkheid is minder evident: het zoeken naar oplossingen voor delimitatie kan jaren in beslag nemen en vergt meestal gigantische diplomatieke moeite. Soms zijn er stroomversnellingen, soms ligt het werk stil. De energie die in zulke overeenkomsten wordt gestoken, valt niet te overschatten.

²⁶ United Nations. *Status of the United Nations Convention on the Law of the Sea, of the Agreement relating to the implementation of Part XI of the Convention and of the Agreement for the implementation of the provisions of the Convention relating to the conservation and management of straddling fish stocks and highly migratory fish stocks*. http://www.un.org/Depts/los/reference_files/status2010.pdf (laatst geconsulteerd op 18 april 2010). (Hierna verkort: Status).

²⁷ Art. 1 United Nations, *Treaty Series*, vol. 2043, p. 3.

²⁸ E. SOMERS, *Inleiding tot het internationaal zeerecht*. Mechelen, Kluwer, 2004, pp. 65-66.

6.2. De Joint Development Zones (JDZ).

6.2.1. Voorbeeld : Japan en Zuid-Korea.

Japan en Zuid-Korea zijn gescheiden van elkaar door een landengte. Beiden hebben UNCLOS ondertekend²⁹. Beide landen hebben een kust getypeerd door eilanden en andere onregelmatigheden. De overlappende claims maakten het noodzakelijk om samen naar een oplossing te zoeken.

De belangen waren groot: zowel de visserij als olie- en gasbronnen maakten de overlappende regio van groot belang voor beide naties³⁰. De verstandshouding tussen beide landen is sinds de tweede wereldoorlog niet als optimaal te beschrijven, de belangen voor beide Staten waren echter zo groot dat toch samen naar een oplossing gezocht hebben. De oplossing werd gevonden in de creatie van een Joint Development Zone³¹.

6.2.2. De theorie.

Over Joint Development Zones (JDZ) is reeds heel wat geschreven³². JDZ en iedere variatie hierop is geen delimitatie. Een of meerdere Staten komen overeen om op een bepaald gebied (bijvoorbeeld olie-exploitatie) in een bepaalde zone samen te werken, de redenen hiervoor zijn divers (bijvoorbeeld snellere exploitatie). Belangrijk is het feit dat een JDZ het soevereiniteitsprobleem voor zich uit schuift. Het installeren van een JDZ trekt geen grens voor de soevereiniteit.

6.3. De bilaterale voorkeur.

Indien Staten met overlappende maritieme gebieden niet tot een overeenkomst, met of zonder een JDZ, kunnen komen dienen er andere paden bewandeld te worden. Voor iedere staat die het UNCLOS-verdrag geratificeerd heeft, betekent dit een vreedzame weg: artikel 279 verplicht de Staten iedere discussie op vreedzame wijze te beslechten³³. De verplichting tot vreedzame weg geldt niet enkel voor partijen tot UNCLOS, ieder lid van de Verenigde Naties heeft deze verplichting, ongeacht het onderwerp van het dispuut³⁴.

UNCLOS voorziet ons opnieuw in de handleiding voor verdere beslechting:

²⁹ Status.

³⁰ V. VAN BUREN, *The Colombia-Venezuela maritime boundary case: a proposal for a joint development zone in the Gulf of Venezuela*. 1. *Tex. J. Oil Gas & Energy* L 68.

³¹ UNTS, Vol. 1225, p. 113.

³² Voor een volledig beeld over JDZ verwijs ik door naar: L. BOONE, *Het juridisch kader inzake Joint Development Zones op zee*, UGent, 2009-2010, p. 70.

³³ Art. 279 UNCLOS.

³⁴ Art. 2 *Charter of the United Nations*. United Nations.

Article 281

Procedure where no settlement has been reached by the parties

1. If the States Parties which are parties to a dispute concerning the interpretation or application of this Convention have agreed to seek settlement of the dispute by a peaceful means of their own choice, the procedures provided for in this Part apply only where no settlement has been reached by recourse to such means and the agreement between the parties does not exclude any further procedure.
2. If the parties have also agreed on a time-limit, paragraph 1 applies only upon the expiration of that time-limit.

De Staten worden nogmaals aangemaand om het dispuut onderling te beslechten³⁵. In combinatie met de reeds geziene artikels om tot een akkoord over delimitatie te komen bij de territoriale zee, de EEZ en het continentaal plateau is het duidelijk dat UNCLOS steeds zoveel mogelijk oproept tot onderlinge overeenkomsten. Helaas blijkt, ondanks die duidelijke oproep, dit niet steeds mogelijk te zijn. Het verdrag verplicht tot vreedzame oplossingen, maar het staat de Staten geheel vrij hier hun eigen invulling aan te geven zoals blijkt uit het eerste lid van Art. 281. Het is zelfs mogelijk dat de vrijheid van Staten in hun overeenkomst een verdere procedure onmogelijk maakt.

Article 283

Obligation to exchange views

1. When a dispute arises between States Parties concerning the interpretation or application of this Convention, the parties to the dispute shall proceed expeditiously to an exchange of views regarding its settlement by negotiation or other peaceful means.
2. The parties shall also proceed expeditiously to an exchange of views where a procedure for the settlement of such a dispute has been terminated without a settlement or where a settlement has been reached and the circumstances require consultation regarding the manner of implementing the settlement.

Om de verdere procedure te vereenvoudigen en de Staten opnieuw te dwingen om onderling tot een overeenkomst te komen, dienen de Staten in kwestie hun standpunten en opinies onderling mede te delen. Dit is niet enkel een verplichting wanneer een dispuut zich voordoet en nog geen overeenkomst is bekomen, doch ook wanneer er een overeenkomst tot stand gekomen is of wanneer een onduidelijkheid zich voordoet, dient men aan deze verplichting te voldoen. Artikel 284 bouwt verder aan het sturen (duwen) richting onderlinge overeenkomst en omschrijft een mogelijke conciliatie³⁶.

³⁵ Art. 281 UNCLOS.

³⁶ Art. 284 UNCLOS.

6.4. Het bilateraal dispuut.

Het moge duidelijk wezen: met betrekking tot delimitatie en geschillen duwt UNCLOS de partijen absoluut richting een onderlinge overeenkomst. Helaas zijn bilaterale of multilaterale akkoorden niets steeds mogelijk: partijen hebben een slechte verstandshouding, een van de partijen wenst niet mee te werken, interpretatiegeschillen kunnen blijven, etc. Voor al deze redenen en menig ander, voorziet UNCLOS in mogelijkheden tot een verdere procedure³⁷:

Article 287

Choice of procedure

1. When signing, ratifying or acceding to this Convention or at any time thereafter, a State shall be free to choose, by means of a written declaration, one or more of the following means for the settlement of disputes concerning the interpretation or application of this Convention:
 - (a) the International Tribunal for the Law of the Sea established in accordance with Annex VI;
 - (b) the International Court of Justice;
 - (c) an arbitral tribunal constituted in accordance with Annex VII;
 - (d) a special arbitral tribunal constituted in accordance with Annex VIII for one or more of the categories of disputes specified therein.

2. [...]

Wanneer onderling akkoord, over delimitatie of interpretatie daarvan, kunnen de partijen die lid zijn van UNCLOS het geschil voorleggen aan: het Internationaal Tribunaal van het Zeerecht (ITLOS), het Internationaal Gerechtshof (ICJ), arbitrage Tribunaal of een speciaal arbitrage Tribunaal.

6.4.1. Het Speciaal Arbitrage Tribunaal.

Het Speciaal Arbitrage Tribunaal is een dispuutbeslechtend orgaan, niet alle disputen komen voor het Speciaal Arbitrage Tribunaal:

“[...]any party to a dispute concerning [...] (1) fisheries, (2) protection and preservation of the marine environment, (3) marine scientific research, or (4) navigation, including pollution from vessels and by dumping, may submit the dispute to the special arbitral procedure [...]”³⁸

³⁷ Art. 287 UNCLOS.

³⁸ Art. 1 Annex 8 UNCLOS.

Het Speciaal Arbitrage Tribunaal heeft geen verband met delimitatiegeschillen. Enkel geschillen met betrekking tot visserij, marinemilieu, marine onderzoek en navigatie kunnen aan het Speciaal Arbitrage Tribunaal worden voorgelegd.

6.4.2. Het Arbitrage Tribunaal (PCA).

Het Arbitrage Tribunaal (vanaf nu verkort tot arbitrage of het Tribunaal) verschilt van het Speciaal Arbitrage Tribunaal door:

“[...]any party to a dispute may submit the dispute to the arbitral procedure [...]”³⁹

Ieder geschil dat zich voordoet met betrekking tot problematieken in UNCLOS kan zich richten tot arbitrage. Een van die mogelijke geschillen betreft delimitatie. Dit Tribunaal bestaat uit vijf arbiters met gedegen kennis over het voorgelegde dispuut⁴⁰. Iedere Staat kan Arbiters voordragen bij het Secretariaat van de VN, wanneer een zaak aanhangig gemaakt wordt kan een Staat Arbiters uit die lijst nomineren. Het Tribunaal bepaalt het te volgen traject met het oog op de mogelijkheid dat iedere partij gehoord kan worden⁴¹. Arbitrage zal zich enkel uitspreken over het aangebrachte probleem, de uitspraak is in principe finaal, tenzij de partijen voor de start van de arbitrage hierin anders overeenkomen⁴².

6.4.2.1. Een voorbeeld.

Trinidad & Tobago en Barbados, beiden onderschreven UNCLOS, raakten het niet eens over hun maritieme grenzen en besloten om naar het Tribunaal te stappen⁴³. Het Tribunaal verdeelde het overlappende gebied in drie zones. Voor elke zone keek het Tribunaal naar de reeds bestaande bilaterale overeenkomsten en naar de documenten die beide partijen naar voor schoven om het claims te staven. Na rijp beraad trok het Tribunaal de maritieme grenzen tussen de twee.

³⁹ Art. 1 Annex 7 UNCLOS.

⁴⁰ Art. 2 & Art. 3 Annex 7 UNCLOS.

⁴¹ Art. 5 Annex 7 UNCLOS.

⁴² Art. 10 & Art. 11 Annex 7 UNCLOS.

⁴³ Y. TANAKA, *Barbados / Trinidad and Tobago maritime delimitation commentary*.

<http://www.haguejusticeportal.net/eCache/DEF/6/336.c2V0TGFuZz1FTiZMPUVO.html> (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

6.4.2.2. De theorie.

Arbitrage heeft een aantal zeer aantrekkelijke eigenschappen voor Staten in een delimitatiegeschiedenis: op voorhand kan besloten worden dat het resultaat nog aanvechtbaar is, een strikte procedure dient niet gevolgd te worden en arbitrage spreekt zich enkel uit over het aangevraagde onderwerp. Hierbij komt dat het de belanghebbende Staten zelf zijn die de arbiters bepalen. Het Permanent Hof voor Arbitrage omschrijft ook welke rechtsbronnen zij hanteert om tot een uitspraak te komen⁴⁴:

Article 33

1. The arbitral tribunal shall apply the law chosen by the parties, or in the absence of an agreement, shall decide such disputes in accordance with international law by applying:
 - (a) International conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognized by the contesting States;
 - (b) International custom, as evidence of a general practice accepted as law;
 - (c) The general principles of law recognized by civilized nations;
 - (d) Judicial and arbitral decisions and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations, as subsidiary means for the determination of rules of law.
2. This provision shall not prejudice the power of the arbitral tribunal to decide a case *ex aequo et bono*, if the parties agree thereto.

Met betrekking tot delimitatie houdt het Tribunaal rekening met het UNCLOS-verdrag indien zij door beide partijen onderschreven werd, de internationale gewoonte met betrekking tot het maritieme gebeuren, de principes van het internationaal (maritiem) recht en voorafgaande uitspraken.

Dit laatste in relatie met het voorgaande maakt van het Tribunaal een uitzonderlijke mogelijkheid voor Staten om een volwaardige uitspraak te krijgen, zonder gebonden te zijn door die uitspraak.

Met het oog op de verder analyse dient aangestipt te worden dat arbitrage zich duidelijk baseert op voorgaande uitspraken van juridische of arbitraire aard.

Het permanent Hof voor arbitrage heeft met betrekking tot maritieme delimitatie onder andere volgende zaken behandeld: Guyana vs. Suriname (2007), Barbados vs. Trinidad & Tobago (2006), Eritrea vs. Jemen (1998 & 1999)⁴⁵.

⁴⁴ Art. 33 *Optional rules for arbitrating disputes between two states*. Permanent Court of Arbitration. <http://www.pca-cpa.org/upload/files/2STATENG.pdf> (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

⁴⁵ Permanent Court of Arbitration. *Cases*. http://www.pca-cpa.org/showpage.asp?pag_id=1029 (laatst geconsulteerd op 19 April 2010). (Hierna verkort: PCA).

PCA. *In the Matter of an Arbitration between: Guyana and Suriname. Award of the Tribunal*. 17 September 2007.

PCA. *In the Matter of an Arbitration between: Barbados and the Republic of Trinidad and Tobago. Award of the Tribunal*. 11 April 2006.

PCA. *In the Matter of an Arbitration between: The Government of the State of Eritrea and the Government of the Republic of Yemen. Award of the Arbitral Tribunal in the Second Stage of the Proceedings (Maritime Delimitation)*. 3 October 1996.

6.4.3. Het Internationaal Hof voor Justitie (ICJ).

6.4.3.1. Een voorbeeld : de Perzische Golf.

Na mislukte onderhandelingen en overleg klopten Katar en Bahrein aan bij het ICJ⁴⁶. Zij vroegen het ICJ om zowel de soevereiniteit over bepaalde eilanden (zoals Zubarah, Hawar, etc.) toe te wijzen aan een der partijen en daarna de maritieme grens tussen beide te bepalen.

Het Hof bepaalde hierop welke eilanden welke Staat toebehoorden (Zubarah kwam toe aan Katar, Hawar aan Bahrein, etc.). Met betrekking tot de delimitatie is het belangrijk te melden dat Bahrein het UNCLOS-verdrag had geratificeerd, Katar had het verdrag enkel getekend. Het ICJ besliste daarop dat enkel het gewoonterecht met betrekking tot de delimitatie van toepassing kon zijn. Zowel Katar als Bahrein maakten duidelijk dat de relevante, met het oog op de maritieme delimitatie, provisies in het UNCLOS-verdrag het gewoonterecht bevatten. Het Hof tekende hierop een single maritime boundary tussen de Staten op basis van zorgvuldige analyse. De feitelijke uitkomst van deze zaak betreft soevereiniteitsbepaling over de gecontesteerde eilanden als een reeks geografische coördinaten die, eenmaal verbonden, de maritieme grens weergeven.

6.4.3.2. De theorie.

Het Internationaal Gerechtshof in Den Haag (hierna verkort het Hof of ICJ) is een integraal deel van de Verenigde Naties. Het Hof is competent voor alle internationale akkoorden en conventies tussen Staten⁴⁷. Delimitatiegeschillen kunnen dus voor het ICJ gebracht worden. Het ICJ baseert zich om tot een uitspraak te komen bij delimitatie op dezelfde vier bronnen als arbitrage: internationale maritieme conventies (bijvoorbeeld UNCLOS), internationale maritieme gewoontes, internationale principes en juridische uitspraken⁴⁸. Er wordt evenwel geen consistentie beoogt met arbitraire uitspraken.

Het oordeel van het Hof heeft enkel betrekking op de voorgelegde zaak, het gegeven oordeel is echter wel finaal voor die zaak⁴⁹.

Een zaak voorleggen aan het ICJ houdt een sterke verbintenis in: de Staten zullen gebonden zijn én blijven door het oordeel van het ICJ. Dit heeft zonder twijfel een afschrikkende effect en,

⁴⁶ International Court of Justice. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain) (Merits)*. 16 March 2001. <http://www.icj-cij.org/docket/files/87/7029.pdf> (laatst geconsulteerd op 22 April 2010).

⁴⁷ Art. 36 *Statute of the Court*. International Court of Justice (Hierna verkort: ICJ).

⁴⁸ Art. 38 *Statute of the Court*. ICJ.

⁴⁹ Art. 59 & Art. 60 *Statute of the Court*. ICJ.

indien dit samen gelezen wordt met UNCLOS, duwt nogmaals de Staten in de richting van een onderlinge overeenkomst.

Met betrekking tot maritieme delimitatie heeft het Hof volgende zaken reeds waargenomen: Peru vs. Chili (2008) is nog hangende, Roemenië vs. Oekraïne (2004), El Salvador vs. Honduras (2002), Nicaragua vs. Colombia (2001), Nicaragua vs. Honduras (1999), Kameroen vs. Nigeria (1994), Katar vs. Bahrein (1991), et cetera⁵⁰.

Door het groter aantal maritieme delimitatiezaken heeft het Hof meer ervaring in het behandelen van delimitatiegeschillen dan het Tribunaal.

6.4.4. Het Internationaal ZeerechtTribunaal (ITLOS).

Het Internationaal ZeerechtTribunaal (hierna verkort tot ITLOS) zit vervat in deel elf van het UNCLOS-verdrag⁵¹. Dat verdragsonderdeel trad in werking in 1996, tevens het officiële geboortjaar van het ITLOS. Het ITLOS heeft een afzonderlijke kamer voor maritieme delimitatie disputen.

6.4.4.1. Voorbeeld : de Bengaalse golf.

Het ITLOS behandelt dezer dagen haar eerste maritieme delimitatiezaak. De Bangladesh vs. Myanmar delimitatie is de zestiende zaak voor het ITLOS⁵². De zaak bevindt zich, helaas voor de analyse, nog in het prille stadium.

6.4.4.2. De theorie.

Het ITLOS is enkel toegankelijk voor partijen van UNCLOS.

ITLOS baseert zich op dezelfde juridische gronden als het ICJ. Het ITLOS is voortgesprongen uit het UNCLOS-verdrag en heeft een krijgt hierdoor haar specifiek maritiem karakter, in

⁵⁰ ICJ. *List of Cases referred to the Court since 1946 by date of introduction*. <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=2> (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

ICJ. *Case Concerning Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*. 3 February 2009.

ICJ. *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua Intervening)*. 13 September 1990.

ICJ. *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Columbia)*. 13 December 2007.

ICJ. *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*. 8 October 2007.

ICJ. *Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea Intervening)*. 11 June 1998.

ICJ. *Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain)*. 1 July 1994.

⁵¹ ITLOS. *General information – overview*. <http://www.itlos.org> (laatst geconsulteerd op 21 April 2010).

⁵² ITLOS. *Dispute concerning delimitation of the maritime boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*.

tegenstelling tot het brede karakter van het ICJ en PCA. Ik volg hier graag de gedachtegang van T. Treves (Rechter bij ITLOS): hoewel ITLOS zal bouwen op de uitspraken van het ICJ, draagt het ITLOS alle eigenschappen in zich die noodzakelijk zijn om tot een eigen gedachtegang te komen⁵³. Die gedachtegang hoeft niet inconsistent te zijn met het ICJ, maar een nieuwe denkpiste behoort zeker tot de mogelijkheden.

6.4.5. Conclusie.

Met betrekking tot delimitatiegeschillen zijn er drie gerechtelijke instanties waar Staten kunnen aankloppen: het arbitrage Tribunaal, het ICJ en het ITLOS. Deze drie dispuut oplossende instanties zitten vervat in de mogelijkheden onder Art. 287. Heel wat Staten hebben een declaratie afgelegd met betrekking tot het vernoemde artikel van UNCLOS⁵⁴. Wanneer deze declaraties naast elkaar gelegd worden, blijkt een volgorde zich uit te tekenen: de meeste Staten zien hun disputen met betrekking tot UNCLOS het liefst geregeld door het ITLOS, de tweede plaats is weggelegd voor arbitrage en op drie komt het ICJ. Door het indienen van zo'n declaratie bij UNCLOS is het de Staten vrij om bij een dispuut te kiezen voor een van de drie juridische instanties.

De eerste plaats voor ITLOS is moeilijk te begrijpen, de praktijk toont immers het geringe aantal zaken dat aan deze instantie is voorgelegd. Het onderscheid tussen de tweede plaats PCA en de derde plaats ICJ is duidelijker; de Staten beslissen in het PCA mee wie de Rechters zijn en kunnen op voorhand verklaren dat zij niet gebonden zullen zijn door de uitspraak. Bij het ICJ is dat niet mogelijk.

⁵³ T. TREVES, *What have the United Nations Convention and the International Tribunal for the Law of the Sea to offer as regards Maritime Delimitation Disputes?* In: R. LAGONI & D. VIGNES (Eds.), *Maritime Delimitation*. Leiden, Martinus NijHoff Publishers, 2006, pp. 63-78.

⁵⁴ ITLOS. *Declarations of States Parties relating to Settlement of Disputes in Accordance with Article 287 (Choice of Procedure)*. <http://www.itlos.org> (laatst geconsulteerd op 21 April 2010).

7. De juridische instanties – methode tot delimitatie.

Delimitatie gebeurt niet in het theoretisch ijdele, noch in het praktisch ledige. Delimitatie zit juist in het centrum van die as: met theoretische principes het praktische geschil oplossen of de praktische oplossing toetsen aan de theoretische principes. Zoals we zullen zien, worden beide zienswijzen toegepast.

Bij de bespreking van de territoriale zee, de EEZ en het continentaal plateau zijn we op begrippen gestoten die de delimitatie bepalen: ‘equidistant’, ‘historic title’, ‘relevant circumstances’ en ten slotte ‘equity’. Het UNCLOS-verdrag blijft vaag over de inhoud van deze begrippen, toch dient delimitatie volgens deze termen plaats te vinden. Het doel van delimitatie staat immers vast⁵⁵:

“The delimitation [...] between States [...] shall be effected by agreement on the basis of international law [...] in order to achieve an equitable solution.”

Naar die basis is reeds verwezen: Art. 38 van het Statuut van het ICJ.

In dit hoofdstuk gaan we specifiek kijken naar de aangehaalde begrippen vanuit de dispuut beslechtende organen (wat inhoudt: ICJ, arbitrage en ITLOS). Uit de (studies over) uitspraken van deze organen proberen we een eerste invulling geven aan de begrippen.

7.1. De ‘tweestaps’-benadering.

Equidistance (kan letterlijk vertaald worden als ‘gelijke afstand’, of in het Nederlands ‘equidistantie’, maar de term zal verder in haar Engelse vorm gebruikt worden) is eenvoudig te benaderen⁵⁶:

“[...]the median line every point of which is equidistant from the nearest points on the baselines[...].”

Het eerste deel van de wettekst is duidelijk: equidistance is een meetkundig feit. Het begrip equidistance is dus per definitie neutraal. Het tweede deel van de tekst is veel problematischer: de bepaling van de basislijn. Die bepaling is een titantenwerk waar veel interpretatie aan te pas kan komen. De variabelen voor het installeren van een basislijn zijn aangehaald in de behandeling van de territoriale zee.

De bepaling met betrekking tot de mediaanlijn (in de literatuur dikwijls de ‘equidistant line’ genoemd) komt enkel voor in het UNCLOS-verdrag bij de territoriale zee. Het begrip van

⁵⁵ Art. 74.1 UNCLOS.

⁵⁶ Art. 15 UNCLOS.

equidistance is bij de territoriale zee van groter belang dan bij de EEZ en continentaal plateau; bij die laatste twee wordt er meer nadruk gelegd op equity dan op equidistance⁵⁷. Equidistance is ook het startpunt voor delimitatie van het EEZ of continentaal plateau; het uiteindelijke doel is ook hier 'equity', niet 'equidistance'.

Het ICJ laat geen twijfel over de reikwijdte van de equidistance methode:

"[...]and in such cases as the present ones the equidistance method could unquestionably lead to inequity."⁵⁸

De 'such cases' verwijzen naar de North Sea Continental Shelf Cases. Puur het meetkundig concept van equidistance toepassen kon in die zaken enkel leiden tot inequity. Equidistance is dus noch noodzaak tot, noch onderdeel van equity.

Tevens dient hierbij vermeld te worden dat het ICJ equidistance niet aanvaardt als gewoonterechtelijke regel van het internationaal recht⁵⁹. Het ICJ ziet equidistance, als methode voor delimitatie, als conventie tussen Staten.

Het meetkundige equidistance is echter wel een mooi startpunt om tot equity te komen, maar betekent dus niet hetzelfde als equity. Het Permanent Court of Arbitration (vanaf nu afgekort PCA) drukte het verband tussen equidistance en equity als volgt uit⁶⁰:

"The determination of the line of delimitation thus normally follows a two-step approach. First, a provisional line of equidistance is posited as a hypothesis and a practical starting point. While a convenient starting point, equidistance alone will in many circumstances not ensure an equitable result in the light of the peculiarities of each specific case. The second step accordingly requires the examination of this provisional line in the light of relevant circumstances, which are case specific, so as to determine whether it is necessary to adjust the provisional equidistance line in order to achieve an equitable result [...]."

Deze methode wordt ook het "equidistance/relevant circumstance"- principe of de "corrective-equity" – benadering genoemd⁶¹. Eerst wordt dus een (meetkundige) equidistant

⁵⁷ Y. TANAKA, *Barbados / Trinidad and Tobago maritime delimitation commentary*.

<http://www.haguejusticeportal.net/eCache/DEF/6/336.c2V0TGFuZz1FTiZMPUVVO.html> (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

⁵⁸ ICJ. *Summary of the Summary of the Judgment of 20 February 1969. North Sea Continental Shelf Cases*. <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=295&code=cs2&p1=3&p2=3&case=52&k=cc&p3=5> (laatst geconsulteerd op 22 April 2010).

⁵⁹ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. North Sea Continental Shelf Cases*. 20 February 1969 <http://www.icj-cij.org/docket/files/52/5563.pdf> (laatst geconsulteerd op 22 April 2010).

⁶⁰ Par. 242 PCA. *In the Matter of an Arbitration Between: Barbados and the Republic of Trinidad and Tobago. Award of the Arbitral Tribunal*. 11 April 2006.

line getrokken als praktisch beginpunt voor delimitatie; hierna worden relevante omstandigheden bekeken die noodzaken tot eventuele wijzigingen van die lijn.

Het ICJ wees ons in de Katar vs. Bahrein zaak op de verschillende aard van “equidistance/ special circumstances”- regel welke specifiek is voor de territoriale zee en de “equitable principles/relevant circumstances”- regel voor de EEZ en het continentaal plateau⁶². Het is echter de mening van de auteur dat beide methoden zo sterk correleren dat, behalve hun naam en het maritiem gebied waarop zij betrekking hebben, geen onderscheid tussen beide benaderingen naar voren geschoven kan worden.

In de zaak Guyana vs. Suriname van het PCA wordt hier even aandacht aan besteed⁶³. Guyana onderkent de verschillende benaderingen van “equidistance/ circumstances”- regel op basis van de artikels 15, 74 en 83 van het UNCLOS-verdrag. Maar stelt duidelijk dat beide zienswijzen sterk verbonden zijn.

Soms is het echter niet mogelijk om een equidistance line te tekenen, zoals in Nicaragua vs. Honduras zaak⁶⁴. De buurlanden Nicaragua en Honduras zijn gescheiden door de rivier Coco, door (onder andere) de brede monding van deze rivier achtte het ICJ equidistance niet mogelijk. Er werd door het ICJ geopteerd voor een ‘bisector line’: op macrogeografische schaal werden beide kustlijnen gerepresenteerd door elk een lijn, bij het snijpunt van die lijnen werd de ‘bisector line’ opgesteld.

Hoewel de bisector niet gelijk is aan de equidistance, is ook de bisector line slechts een praktische startpunt. Na het tekenen van die lijn bekeek het ICJ opnieuw de speciale omstandigheden.

Hoewel de equidistance methode vermeld wordt in UNCLOS, kan zij op basis van de uitspraken van het ICJ niet aanzien worden als de enige wijze om tot delimitatie te komen. Er bestaan andere methoden om tot delimitatie te komen, zij – hoewel ze onconventioneel zijn – kunnen niet anders dan op gelijke voet staan met equidistance. Een van die methoden is bijvoorbeeld de perpendicular methode⁶⁵. Zonder hier diep op in te gaan, houdt de perpendicular methode (ook gekend als de Lines of baring method) een vereenvoudiging in van equidistance op basis van rechte lijnen die de algemene richting van de basislijn volgen.

⁶¹ Y. TANAKA, *Barbados / Trinidad and Tobago maritime delimitation commentary*. <http://www.haguejusticeportal.net/eCache/DEF/6/336.c2VOTGFuZz1FTiZMPUVO.html> (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

⁶² ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain) (Merits)*. 16 March 2001. <http://www.icj-cij.org/docket/files/87/7029.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁶³ PCA. *In the Matter of an Arbitration between: Guyana and Suriname. Award of the Arbitral Tribunal*. 17 September 2007. <http://www.pca-cpa.org/upload/files/Guyana-Suriname%20Award.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁶⁴ ICJ. *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras). Summary of the Judgment*. 8 October 2007. <http://www.icj-cij.org/docket/files/120/14077.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁶⁵ N. ANTUNES, *Towards the Conceptualisation of Maritime Delimitation. Legal and Technical Aspects of a Political Process*. In: Publications on Ocean development, nr. 24, Leiden Martinus Nijhoff Publishers, 2003, p. 44.

Naast verschillende variaties op equidistance en de perpendicular methode bestaan er nog talrijke methoden om tot delimitatie te komen: op basis van parallellen, meridianen, enclaves, et cetera⁶⁶. Het is echter duidelijk dat equidistance een bevoorrechte plaats heeft verworven in de juridische uitspraken. De corrective-equity benadering is toegepast in onder andere Groenland vs. Jan Mayen, Eritrea vs. Yemen, et cetera⁶⁷.

Of deze tweestaps, waarbij de eerste stap al dan niet equidistance is, benadering leidt tot equity hangt natuurlijk nog geheel af van de relevante omstandigheden die casusspecifiek zijn.

7.2. De omstandigheden.

Om tot equity te komen moeten factoren, omstandigheden in de analyse opgenomen worden. Zoals reeds vermeld zijn de omstandigheden casusspecifiek. Als omstandigheden casusspecifiek zijn, betekent dit logischerwijs dat de omstandigheden uitzonderlijk of op zijn minst speciaal kunnen genoemd worden. De interpretatie van 'relevant circumstances' gaat nog verder: het zijn die circumstances die aanleiding kunnen geven tot inequity⁶⁸.

De speciale omstandigheden zijn sterk verbonden met equidistance, het is immers uit het praktische vertrekpunt van equidistance (of een ander praktisch beginpunt) dat special circumstances in de analyse betrokken kunnen worden⁶⁹.

7.2.1. Geografie.

De geografie wordt zowel bij het ICJ, als bij het PCA gebruikt als containerbegrip voor allerlei geografische omstandigheden. Deze geografische omstandigheden zijn van dien aard dat indien equidistance wordt toegepast, de betrokken kuststaten niet tot een equitable oplossing kunnen komen. Dit betekent echter niet dat de omstandigheden binnen het containerbegrip geografie steeds een invloed hebben op de delimitatie; omstandigheden blijven immers casusspecifiek. Het is in die optiek dat de volgende speciale (of relevante)

⁶⁶ E. JAMINE, *Maritime Boundaries Delimitation, Management and Dispute Resolution. Delimitation of the Mozambique Maritime Boundaries with Neighbouring States (Including the Extended Continental Shelf) and the Management of Ocean Issues*. Nippon Foundation 2006-2007, p. 25.

⁶⁷ Y. TANAKA, *Barbados / Trinidad and Tobago maritime delimitation commentary*.

<http://www.haguejusticeportal.net/eCache/DEF/6/336.c2V0TGFuZz1FTiZMPUVVO.html> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁶⁸ ICJ. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine). Summary of the Judgment*. 3 February 2009. <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14989.pdf> (laatst geconsulteerd op 23 April 2010).

⁶⁹ N. DUNDUA, *Delimitation of maritime boundaries between adjacent States*. Nippon Foundation 2006-2007, p. 54.

omstandigheden aangehaald worden. Deze opgesomde punten binnen geografie hebben geenszins de bedoeling limitatief te zijn, iedere casus heeft het potentieel om nieuwe punten aan te brengen.

7.2.1.1. De relevante kustlengte versus lengte van de kust.

Het is evident dat de kustlengte de grootste invloed heeft op het op te eisen, eigen maritiem gebied. De invloed van de kustlengte op delimitatie moet echter genuanceerd worden.

Het best kan de kustlengte problematiek uitgelegd worden aan de hand van een voorbeeld. Noorwegen en Denemarken trokken naar het ICJ met betrekking tot maritieme delimitatie tussen het eiland Jan Mayen (Noorwegen) en Groenland (Denemarken)⁷⁰. Denemarken vond dat de verhouding tussen de lengte van de relevante kusten van Groenland niet in verhouding stond met de (relevante) kustlengte van Jan Mayen, voor deze reden pleitte Denemarken dat de relevante kustlengte een speciale omstandigheid is.

Dit betekende dus dat Denemarken de equidistant line naar de kusten van Jan Mayen wou duwen; dit zou Groenland een groter maritiem gebied opleveren.

Het ICJ berekende op basis van het Deens argument de verhouding tussen de relevante kustlijnen en kwam tot een 9/1 verhouding, respectievelijk voor Groenland en Jan Mayen⁷¹. Het ICJ zag in deze verhouding een speciale omstandigheid waardoor de equidistant line moest verschuiven ten voordele van Groenland.

De redenering ging hier als volgt: zo een klein stukje grondgebied als Jan Mayen zou een zo gigantische effect gehad hebben op de delimitatie tussen Jan Mayen en Groenland dat er gecorrigeerd diende te worden ten voordele van Groenland.

Uit voorgaand voorbeeld komt duidelijk het verschil tussen relevante kust en kust te voorschijn. Het is enkel de relevante kust die een rol kan spelen in delimitatie. Indien Denemarken de gehele kustlijn van Groenland zou aanhalen ten opzichte van de gehele kustlengte van Jan Mayen vervalt het argument in het niets.

Tevens duidt het voorbeeld de praktische aard van een equidistant line, Denemarken wil de equidistant line immers verschuiven richting Jan Mayen. Door dit te doen verliest de equidistant line haar meetkundig karakter en verwordt het een middel tot delimitatie.

⁷⁰ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*. 14 June 1993. <http://www.icj-cij.org/docket/files/78/6745.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁷¹ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*. 14 June 1993. <http://www.icj-cij.org/docket/files/78/6745.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

Het ICJ voorzag de problemen die deze uitspraak zouden kunnen vormen en voegde onmiddellijk aan de redenering toe⁷²:

“It should however be made clear that taking account of the disparity of coastal lengths does not mean a direct and mathematical application of the relationship between the length of the coastal front of eastern Greenland and that of Jan Mayen.”

Hier wordt duidelijk gestipuleerd dat de proportionaliteit tussen de kustlengtes geen methode kan worden zoals equidistant line. Proportionaliteit betreft een speciale omstandigheid en geen manier om tot delimitatie te komen.

“If such a use of proportionality were right, it is difficult indeed to see what room would be left for any other consideration; for it would be at once the principle of entitlement to continental shelf rights and also the method of putting that principle into operation.”⁷³

Het ICJ gaat daarop verder en beschouwt zo’n applicatie van proportionaliteit indruisend op de Statenpraktijk, de geest van UNCLOS en de jurisprudentie⁷⁴.

In de zaak Kameroen vs. Nigeria, beriep Kameroen zich ook op de lengte van de relevante kustlijn om de equidistant line te verschuiven ten voordele van Kameroen⁷⁵. Het ICJ volgde dit standpunt echter niet, proportionaliteit van de relevante kusten werd in deze zaak dus niet als speciale omstandigheid toegepast.

7.2.1.2. Eilanden

Voor de discussie over eilanden kan aangevangen worden, dient er een distinctie gemaakt te worden⁷⁶:

“Artificial islands, installations and structures do not possess the status of islands. They have no territorial sea of their own, and their presence does not affect the delimitation of the territorial sea, the exclusive economic zone or the continental shelf.”

⁷² ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*. 14 June 1993. <http://www.icj-cij.org/docket/files/78/6745.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁷³ I.C.J. Reports 1985, p.45.

⁷⁴ I.C.J. Reports 1985, p.45.

⁷⁵ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening) (Merits)*. 10 October 2002. <http://www.icj-cij.org/docket/files/94/13803.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁷⁶ Art. 60.8 UNCLOS.

Er bestaan dus twee groepen eilanden: de natuurlijke eilanden (in UNCLOS 'islands') die aanspraak kunnen maken op maritieme gebieden en de artificiële eilanden (in UNCLOS 'artificial islands', 'installations' of 'structures') die geen aanspraak kunnen maken op maritieme zones. Hieronder worden dus enkel de natuurlijke eilanden behandeld, enkel zij hebben immers mogelijke gevolgen voor maritieme delimitatie.

We hebben reeds het voorbeeld Noorwegen vs. Denemarken aangehaald; Jan Mayen is een eiland van Noorwegen. Noch het ICJ, noch Denemarken of Noorwegen hebben uitdrukkelijk stilgestaan bij de vraag of het eiland wel alle maritieme gebieden kan opeisen. In de Jan Mayen-zaak werd het als evident beschouwd dat het eiland in kwestie een EEZ kon bewerkstelligen.

Het ICJ heeft echter niet systematisch aan ieder eiland alle maritieme gebieden toegekend. Veel hangt af van de karakteristieken van het eiland in kwestie (economisch belang, populatie, permanente structuren, etc.).

De Roemenië vs. Oekraïne maritieme delimitatie zaak voor het ICJ toont ons een andere mogelijkheid van eilanden om tot een besluit te komen. Roemenië en Oekraïne raakten het maar niet eens over de rol die Serpents' Island (van Oekraïne) diende te spelen in de enkelvoudige delimitatielijn voor hun EEZ en continentaal plateau⁷⁷. Serpents' Island is gelegen aan de monding van de Donau; die rivier vormt tevens de grens tussen beide landen. Het eiland is nog geen vijfde van een vierkante kilometer in oppervlakte en heeft een kustlengte van ongeveer 2000 meter. Sinds equidistance gebaseerd is op de basislijn welke getrokken wordt aan de hand van basispunten, kan dit eilandje een gigantische invloed hebben op de delimitatie indien het alle maritieme zones toegekend krijgt.

Het ICJ besloot Serpents' Island niet te aanzien als deel van de Oekraïense kust op basis van haar afstand tot die kust (20 nautische mijlen) en haar grootte (want de kustlengte van dit eiland werd niet als relevante kustlengte beschouwd)⁷⁸. Serpents' Island werd dus geen deel van de basislijn. Het Hof diende daarna te bepalen of het speciale omstandigheid was. Uiteindelijk werd Serpents' Island door het ICJ enkel voorzien van een twaalf nautische mijl territoriale zee en werd de invloed van dit eiland op de verdere delimitatie geschrapt.

Het concept van eilanden in delimitatie hangt sterk samen met het concept van proportionaliteit (zoals gezien bij de Noorwegen vs. Denemarken zaak)⁷⁹. In de Bahrein vs. Katar case diende het Hof niet enkel te beslissen over de invloed van het eilandje Qit'at Jaradah, het diende tevens dit onbewoonde eiland aan een der partijen toe te wijzen. Het ICJ wees het vegetatieloze, uiterst kleine eiland toe aan Bahrein. Het eiland ligt ongeveer in het midden tussen Katar en Bahrein.

⁷⁷ ICJ. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*. Summary of the Judgment of 3 February 2009. <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14989.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁷⁸ ICJ. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*. Summary of the Judgment of 3 February 2009. <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14989.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁷⁹ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain) (Merits)*. 16 March 2001. <http://www.icj-cij.org/docket/files/87/7029.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

Indien op het eiland basispunten geplaatst zouden worden, zou dit grote voordelen voor Bahrein meebrengen ten nadele van Katar. Inequity komt zodoende heel dichtbij. Het Hof stelde daarom met betrekking tot Qit'at Jaradah⁸⁰:

"[...] if its low-water line were to be used for determining a base point in the construction of the equidistance line, and this line taken as the delimitation line, a disproportionate effect would be given to an insignificant maritime feature."

Er bestaat geen algemene regel ter behandeling van eilanden, nog meer dan andere speciale omstandigheden zijn eilanden casusspecifiek.

Eilanden geven aanleiding tot problemen wanneer naburige Staten een enkelvoudige scheidingslijn over de verschillende maritieme gebieden wensen. Hier kan de vervormende rol van eilanden nog groter zijn. Dit was onder andere het geval in de Honduras vs. Nicaragua case⁸¹.

7.2.1.3. Concaafteit der kust.

Indien een kust concaaf (synoniem voor concaaf is hol) dan leidt equidistance tot inequity. De reden ligt verscholen in de methode van equidistance zelf; een bolle (convexe) kust geeft aanleiding tot grotere maritieme gebieden op basis van equidistance dan een rechte kustlijn. Het omgekeerde is waar voor de concave kust.

Het ICJ ziet concaafteit van kusten als een speciale (of relevante) omstandigheid. Het schoolvoorbeeld is de concave kust van Duitsland in de North Sea Continental Shelf cases.

Concaafteit als speciale omstandigheid wordt ook teruggevonden bij Kameroen vs. Nigeria⁸². Het ICJ aanvaardt in die zaak niet de concaafteit van de kust van Kameroen. Het was de mening van Kameroen dat indien enkel equidistance zou toegepast worden, Kameroen als het ware een enclave zou worden. Het Hof bemerkt evenwel dat concaafteit van de kust op zich geen speciale omstandigheid is, wel de concaafteit van de relevante kust. Dit betekent

⁸⁰ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain) (Merits)*. 16 March 2001. <http://www.icj-cij.org/docket/files/87/7029.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁸¹ ICJ. *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*. Summary of the Judgment. 8 October 2007. <http://www.icj-cij.org/docket/files/120/14077.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁸² ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening) (Merits)*. 10 October 2002. <http://www.icj-cij.org/docket/files/94/13803.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

dat de concaviteit op het gedelimeerd gebied een invloed dient uit te oefenen. Dit laatste was volgens het ICJ niet het geval in de Kameroen vs. Nigeria case.

7.2.1.4. Andere.

Naast deze drie grote speciale geografische omstandigheden bestaan er nog heel wat. Het blijft echter de vraag hoe fundamenteel hun rol kan zijn in delimitatie. Zo maakt onderzocht het PCA de laagte elevaties bij de delimitatie van de territoriale zee tussen Guyana en Suriname⁸³. Het PCA vond deze echter niet noodzakelijk om in de delimitatie betrokken te worden.

Door het feit dat speciale omstandigheden casusspecifiek zijn, kan de lijst van geografische speciale omstandigheden onmogelijk al deze omstandigheden omvatten. Het staat een staat immers vrij een geografische omstandigheid op te werpen als speciale omstandigheid, net zoals de juridische instantie vrij is om die geografische omstandigheid als speciale omstandigheid te aanvaarden. Voorgaande regel moet wel steeds gebeuren in het licht van een "equitable solution".

De belangrijkste drie geografische omstandigheden zijn behandeld: relevante kust, eiland en concaviteit. Deze drie hangen heel sterk samen: alle drie kunnen ze uitgelegd worden aan de hand van proportionaliteit. Proportionaliteit niet enkel in relevantie, maar ook in uitkomst. Zo zouden we concaviteit kunnen benaderen als disproportionaliteit van de relevante kustlengte. Eilanden kunnen bekeken worden als een disproportionele begrenzing van de maritieme gebieden.

7.2.2. De praktijk.

7.2.2.1. De historische titel.

Artikel 15 van UNCLOS voorziet een uitzondering op equidistance regel voor de territoriale zee:

"[...]The above provision [equidistance] does not apply, however, where it is necessary by reason of historic title or other special circumstances to delimit the territorial seas of the two States in a way which is at variance therewith."⁸⁴

⁸³ PCA. *In the Matter of an Arbitration between: Guyana and Suriname. Award of the Arbitral Tribunal*. 17 September 2007. <http://www.pca-cpa.org/upload/files/Guyana-Suriname%20Award.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁸⁴ Art. 15 UNCLOS.

De 'historic title' wordt dus aanzien als special omstandigheid. Het is in de North Sea Fisheries case dat de invulling van historische wateren (of nog: historische titel op wateren) een invulling kreeg:

"[...] waters which are treated as internal waters but which would not have that character were it not for the existence of an historic title [...]"⁸⁵

Het is ook hieruit dat het concept van de historische baai voortvloeit. Zelden wordt een historische titel gebruikt bij delimitatiedisputen. Dit is logisch: wat historisch is, dient niet gedelimitteerd te worden. Indien toch de historische titel aangevochten wordt, dan kunnen ernstige vragen gesteld worden bij het historische karakter van die titel.

7.2.2.2. De modus vivendi en de factolijn.

De modus vivendi kan omschreven worden als het gangbare gedrag tussen twee Staten, dit kan stilzwijgend of uitdrukkelijk zijn. In tegenstelling tot de historische titel zijn voorbeelden hiervan legio in delimitatie.

In de Jan Mayen zaak grijpen beide partijen, Noorwegen en Denemarken, naar de modus vivendi, zij het in andere omstandigheden⁸⁶. Noorwegen ziet in zijn omgang met Denemarken een aanvaarden van de mediaan lijn delimitatie. Het ICJ deelde de optiek van Noorwegen niet, anders was de zaak toen al afgelopen. Denemarken werpt het gedrag van de partijen op als uitzonderlijk belangrijke maatregel in de bepaling van de delimitatiemethode met betrekking tot visrechten.

In de PCA Guyana vs. Suriname krijgt de modus vivendi een specifieke invulling die cruciaal is voor deze studie. Guyana poogt de modus vivendi te bewijzen aan de hand van olie en gas concessies in het te delimiteren gebied⁸⁷. Door die concessies aan te halen als bewijs voor de modus vivendi poogt Guyana aldus de acquiescence met betrekking tot de begrenzing van het maritieme gebied van de tegenpartij te bewijzen. Om de modus vivendi verder te staven verwijst Guyana ook naar het gedrag van de voormalige kolonistoren.

In de Guyana vs. Suriname zaak bracht niet enkel Guyana olie concessies naar voor, ook Suriname deed dit. Suriname beweerde ook het eigen gedrag van olie en gas concessies in

⁸⁵ I.C.J. Reports 1951, p. 130.

⁸⁶ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*. 14 June 1993. <http://www.icj-cij.org/docket/files/78/6745.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁸⁷ PCA. *In the Matter of an Arbitration between: Guyana and Suriname. Award of the Arbitral Tribunal*. 17 September 2007. <http://www.pca-cpa.org/upload/files/Guyana-Suriname%20Award.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

het te delimiteren gebied te bewijzen. Volledigheidshalve dient er gewezen te worden op een verschillende interpretatie van het te delimiteren gebied. Guyana en Suriname, hoewel beiden in het overlappende gebied concessies mogelijk maakten, hadden een ander deel van het te delimiteren gebied voor ogen.

Het PCA vond geen grond om de aangehaalde *modus vivendi* te volgen.

Het bewijs voor een *modus vivendi* is het duiden van een de facto scheidingslijn. Dit kan gebeuren door de vermelde olie en gas concessies, het kan echter ook door een overeenkomst tussen de partijen (stilzwijgend of uitdrukkelijk). De juridische instanties dienen dus rekening te houden met de reeds bestaande overeenkomsten met betrekking tot een *modus vivendi*. In de ICJ *Nicaragua vs. Honduras* case wijst Honduras op het bestaan van een de facto scheidingslijn⁸⁸. Het ICJ wijst echter op de mogelijke verschillen tussen zo'n lijn en de lijn van internationale delimitatie. De de facto scheidingslijn kan immers betrekking hebben op een veel geringer onderwerp dan de delimitatielijn.

Ook hier werd de de facto scheidingslijn gestaafd door olie en gas concessies; het ICJ vond deze echter te kort in tijd om die als basis (praktijk) te laten gelden als lijn van delimitatie.

In de *Libië vs. Tunesië* wordt de praktijk van beide landen inzake olie en gasconcessies wel gevolgd; in de eerste sector kon een verstandshouding tussen beide landen hun concessies gevonden worden⁸⁹. De concessiepolitiek werd aangenomen als maritieme grens in de eerste sector.

Daar de rol van olie en gas hier pertinent aanwezig is, wordt dit later meer uitgebreid behandeld.

7.2.3. Het cutting-off effect

Het cutting-off effect werd geduid in de *Oekraïne vs. Roemenië* case; beide landen hadden een voorstel tot delimitatie aan het Hof overgemaakt⁹⁰. Het ICJ concludeerde echter dat elk voorstel ernstig de machtiging met betrekking tot de maritieme gebieden mindert. Indien de lijn van Oekraïne zou gevolgd worden, zou Roemenië vele mogelijkheden met betrekking tot een EEZ en continentaal plateau verliezen. Het zelfde kan gezegd worden over de lijn die Roemenië voorstelde. Het ICJ besloot (onder andere) hiervoor een eigen delimitatielijn te tekenen die zulke negatieve effecten vermeed.

⁸⁸ ICJ. *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*. Summary of the Judgment. 8 October 2007. <http://www.icj-cij.org/docket/files/120/14077.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

⁸⁹ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning the Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*. 24 February 1982. <http://www.icj-cij.org/docket/files/63/6269.pdf> (laatst geconsulteerd op 27 April 2010).

⁹⁰ ICJ. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*. Summary of the Judgment of 3 February 2009. <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14989.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

Het cutting-off effect speelde ook een rol in de North Sea Continental Shelf Cases; hier werd het effect echter bekeken vanuit geografische hoek (meer specifiek in verband met concaviteit)⁹¹. Het zou in deze optiek de kuststaat afsnijden van diens continentaal plateau.

7.2.4. Security considerations.

Security consideraties hangen sterk samen met de nabijheidproblematiek (proximity). Hoewel het security argument ook gezien kan worden in het licht van modus vivendi (een staat die bijvoorbeeld gedurende ruime tijd een stuk zee patrouilleert), wordt dit niet bedoeld. Security slaat hier op de mogelijkheid om effectieve controle te kunnen uitvoeren.

Het werd onder andere in de Nicaragua vs. Honduras zaak door Nicaragua aangehaald⁹². Nicaragua stelde een scheidingslijn voor die rekening hield met gelijke toegang tot navigatiekanalen. Tevens zou die lijn ervoor zorgen dat beide Staten effectieve controle zouden kunnen uitoefenen over hun maritieme gebieden die, door de vooropgestelde scheidingslijn, dichterbij hun kust lagen en als derde punt zou die scheidingslijn gelijke toegang tot de maritieme grondstoffen opleveren. Het ICJ vond de vooropgestelde scheidingslijn door Nicaragua niet correct.

In de Oekraïne vs. Roemenië case aanvaardde het ICJ de veiligheidsconsideraties als speciale omstandigheid⁹³. Het Hof tekende echter in die zaak een eigen delimitatielijn waardoor het concept van de veiligheid niet verder werd ingevuld. Het ICJ concludeerde wel dat de nieuwe lijn de legitieme veiligheidsproblematiek van beide Staten respecteerde.

Nog zaken maken gewag van de veiligheidsproblematiek met betrekking tot nabijheid. De redenering is eenvoudig: equidistance zo construeren dat latere effectieve controle en nationale belangen kunnen gediend worden.

7.2.5. Niet-aanvaarde opgeworpen speciale omstandigheden.

De speciale (of relevante) omstandigheden die we reeds opsomden kunnen afhankelijk van de casus aanvaard of geweigerd worden door het ICJ. Er zijn echter ook die omstandigheden

⁹¹ ICJ. *Summary of the Summary of the Judgment of 20 February 1969. North Sea Continental Shelf Cases.* <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=295&code=cs2&p1=3&p2=3&case=52&k=cc&p3=5> (laatst geconsulteerd op 22 April 2010).

⁹² Par. 291 *Case concerning Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*. ICJ. 8 October 2007. <http://www.icj-cij.org/docket/files/120/14075.pdf> (laatst geconsulteerd op 26 April 2010).

⁹³ ICJ. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine). Summary of the Judgment of 3 February 2009.* <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14989.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

die opgeworpen worden door Staten als speciale omstandigheid nog nooit aanvaard zijn. Met het oog op de verder analyse dienen we hier even bij stil te staan.

De volgende opsomming heeft niet tot doel limitatief te zijn, wel dient zij ons later te helpen bij het opbouwen van het standpunt van juridische instellingen met betrekking tot de rol van olie en gas.

7.2.5.1. Landmassa.

Wanneer gekeken wordt naar de Libië vs. Tunesië zaak, vinden we bij Libië een uitzonderlijke redenering terug.

Libië poogt te bewijzen dat er een verschil bestaat tussen het continentaal plateau van Tunesië en dat van Libië. Dit is een cruciale vaststelling, want indien dit bewezen kan worden hoeft – volgens Libië - het continentaal plateau niet gedelimitteerd te worden; elk land heeft zijn eigen natuurlijke verlenging. Verder in de bewijsvoering stelt Libië het ICJ echter voor een hypothetisch geval: stel nu – aan het ICJ – dat het continentaal plateau toch gelijk is en dat equidistance in zijn meest pure vorm wordt toegepast... Tunesië krijgt in dit hypothetische geval 42000 vierkante kilometer plateau, terwijl Libië slechts 20000 vierkante kilometer verwerft. Het mag duidelijk zijn dat het Libië vooral te doen was om de gas en olievoorraden die zich kunnen bevinden in dat gebied, een verdeling zoals beschreven in de hypothese kan volgens Libië niet anders dan disproportioneel en hierdoor inequitabel zijn.

Het ICJ is het grondig oneens met de besproken zienswijze van Libië. Het ICJ acht de mogelijke natuurlijke grenzen tussen naburige landen niet voldoende om tot delimitatie te besluiten. Ook in dit geval dient men het concept equity aan te spreken⁹⁴. (para 44) Het Hof wil echter geografische omstandigheden niet minachten, maar aan de equity van delimitatie mag niet getornd worden. Het ICJ schenkt verder geen aandacht aan het hypothetisch geval dat Libië uiteen zette.

7.2.5.2. Pearling Industry.

In de Bahrein vs. Katar case werpt Bahrein de parelindustrie op als speciale omstandigheid met betrekking tot delimitatie⁹⁵. Het Hof acht de locatie van parelbanken niet als speciale omstandigheid om de delimitatielijn te verschuiven. De reden hiervoor is tweeledig: de parelindustrie bestaat niet meer en parelduiken is een recht van de kustbevolking (dus ook een recht van kustbevolking van Katar).

⁹⁴ Par. 44 *Case concerning the continental shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*. ICJ. 24 February 1982.

⁹⁵ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain) (Merits)*. 16 March 2001. <http://www.icj-cij.org/docket/files/87/7029.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

Graag had ik erop gewezen dat het ICJ in zijn uitspraak gekozen heeft voor de woorden “pearling industry” wat uitzonderlijk is in een tekst waar het steeds gaat om “pearl fishing”⁹⁶.

7.3. Equity en Equitable : inhoud.

Het begrip equity kent geen eenduidige definitie. Het ICJ blijft uiterst vaag over de exacte inhoud, het geeft wel een richting.

“Equity as a Legal concept is a direct emanation of the idea of justice. The Court whose task is by definition to administer justice is bound to apply it. [...] the legal concept of equity is a general principle directly applicable as law. [...] a court may choose among several possible interpretations of the law the one which appears, in the light of the circumstances of the case to be closest to the requirements of justice.”⁹⁷

Equity is dus sterk verbonden met het begrip van rechtvaardigheid. Equity kan evenwel enkel bestaan in het licht van de omstandigheden binnen een zaak.

“Application of equitable principles is to be distinguished from a decision ex aequo et bono.”⁹⁸

Een beslissing op basis van rechtvaardigheid is iets anders dan een beslissing ex aequo et bono. In het laatste geval is het Hof immers niet gebonden door de rechtvaardigheid van de beslissing als legaal concept, maar poogt het Hof naar eigen goeddunken fair op te treden.

“While it is clear that no rigid rules exist as to the exact weight to be attached to each element in the case, this is very far from being an exercise of discretion or conciliation; nor is it an operation of distributive justice.”⁹⁹

Equity met betrekking tot maritieme delimitatie houdt geen territoriale verdeling in. Bij delimitatie is equity nu net belang toekennen aan de speciale omstandigheden om tot een rechtvaardige begrenzing te komen. Of hieruit ook een rechtvaardige verdeling volgt is een totaal andere kwestie.

Het distributief element wordt duidelijk uit het concept equity geweerd. Mevrouw Duong benadert equity als volgt:

⁹⁶ Par. 236 *Case concerning Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain)*. ICJ. 16 March 2001.

⁹⁷ Par. 71 *Case concerning the continental shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*. ICJ. 24 February 1982.

⁹⁸ Par. 71 *Case concerning the continental shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*. ICJ. 24 February 1982.

⁹⁹ Par. 71 *Case concerning the continental shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*. ICJ. 24 February 1982.

"[...] a general notion of fairness that does not necessarily imply equality, but should include "elementary considerations of humanity."¹⁰⁰"

Dit is een zeer werkbare definitie van equity, de juridische instanties dienen een fair resultaat uit delimitatie voort te brengen. De elementaire consideraties van de menselijkheid kunnen weerspiegeld worden in de opgeworpen speciale omstandigheden in iedere zaak en het recht van het Hof (of Tribunaal) om die al dan niet op te nemen in de analyse.

"[...] that delimiting with a concern to achieving an equitable result [...] is not the same as delimiting in equity [...] equity is not a method of delimitation, but solely an aim that should be borne in mind in effecting the delimitation."¹⁰¹"

Er bestaat een verschil tussen delimiteren in equity en delimitatie waarvan het resultaat equitable moet zijn. Dit is een rechtstreeks gevolg van de gevolgde jurisprudentie, het tweestapsproces (eerst het praktische equidistance, daarna equity) wordt hierdoor nogmaals bevestigd.

Het moeilijke concept laat zich niet eenvoudig benaderen. Het valt daarom ook op dat in de literatuur evenveel correcte als fout benaderingen zijn ontstaan. Om opnieuw te wijzen op mevr. Duong, zij vervolgt verder in haar onderzoek dat:

"Resolutions based on equity cannot be predicted with any degree of certainty, although equity should favor countries with lower gross national product ("GNP") or per capita income, considering the fact that the Convention was a post-colonialism product and signed by a large number of developing countries."¹⁰²"

Het eerste deel is uitermate correct: een beslissing die equitable moet zijn is uitzonderlijk moeilijk te voorspellen. Maar het vervolg is het begrip equity omvormen; equity als legaal concept bestond al voor en zal ook bestaan na UNCLOS. Die vaststelling laat niet toe dat equity aangewend wordt tot bevoordeling. Het ligt nu net in de aard van equity dat het niemand bevoordeelt, als equity in het voordeel speelt van een partij houdt equity op te bestaan.

¹⁰⁰ W. DUONG, *Following the Path of Oil: the Law of the Sea or Realpolitik. What good does Law do in the South China Sea Territorial Conflicts?* 30 Fordham Int'l L.J. 1098, 2007.

¹⁰¹ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening) (Merits)*. 10 October 2002. <http://www.icj-cij.org/docket/files/94/13803.pdf> (laatst geconsulteerd op 27 April 2010).

¹⁰² W. DUONG, *Following the Path of Oil: the Law of the Sea or Realpolitik. What good does Law do in the South China Sea Territorial Conflicts?* 30 Fordham Int'l L.J. 1098, 2007.

7.4. Toetsing der Equity.

Het zou te eenvoudig zijn voor een juridische instantie om de uitspraak als equitable te bestempelen zonder een toetsing te voorzien. Het toetsingsmechanisme is reeds voorgekomen bij de speciale (geografische) omstandigheden waar het als omstandigheid geweigerd werd: proportionaliteit.

Proportionaliteit is de manier om equity te toetsen en niet om tot equity te komen. Het verschil overstijgt de semantiek: proportionaliteit als omstandigheid zou de neiging verwerven een rigide mathematische toepassing te verworden die equity in de weg zou staan. Proportionaliteit staat equity niet in de weg als toetsing nadat een mogelijke equitable oplossing gevormd is.

"The equitableness of an equidistance line depends on whether the precaution is taken of eliminating the disproportionate effect of certain islets, rocks and minor coastal projections."¹⁰³

Dit duidt goed wat proportionaliteit benadert: de speciale geografische omstandigheden kunnen equity in de weg staan. Het is de toets van de proportionaliteit die zulks moet verhinderen.

Wat deze toetsing exact inhoud is vergelijkbaar met de definiëring van het equity concept: moeilijk te vatten. Het ICJ ondernam een poging om hierin duidelijkheid te scheppen:

"This checking can only be approximate. Diverse techniques have in the past been used for assessing coastal lengths, with no clear requirements of international law having been shown as to whether the real coastline should be followed, or baselines used, or whether or not coasts relating to internal waters should be excluded."¹⁰⁴

De diverse technieken houden onder ander de kustlengtes in. Hoe die kust benaderd dient te worden is vaag en is praktisch onontgonnen territorium in het internationaal recht. Cruciaal echter is dat proportionaliteit een benadering is: het hoeft niet perfect proportioneel te zijn. Enkel wanneer die proportionaliteit de equity in het gedrang brengt dient daarnaar gehandeld te worden.

Het ICJ concludeert daarom:

¹⁰³ I.C.J. Reports 1985, p. 48.

¹⁰⁴ ICJ. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*. Summary of the Judgment of 3 February 2009. <http://www.ici-cij.org/docket/files/132/14989.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

“The Court cannot but observe that various tribunals, and the Court itself, have drawn different conclusions over the years as to what disparity in coastal lengths would constitute a significant disproportionality which suggested the delimitation line was inequitable, and still required adjustment. This remains in each case a matter for the Court’s appreciation, which it will exercise by reference to the overall geography of the area¹⁰⁵.”

Er bestaat geen algemene methode voor proportionaliteit. Het Hof heeft hier een zeker vrijheid. De totale geografie van het gebied zal hoogst waarschijnlijk de leidraad zijn.

Ook het PCA houdt zich aan proportionaliteit als toetsing, in de zaak Guyana vs. Suriname gebruikt het Tribunaal twee methoden binnen de proportionaliteitstest: de relevante kustlengtes (51% Guyana en 46% Suriname) en kustfronten (Guyana 56% en Suriname 46%)¹⁰⁶. Het PCA concludeerde dat er sprake is van proportionaliteit in de beslissing.

In voorgaande toetsing is geen sprake van economische consideraties. De uitspraak in de Gulf of Maine zaak is daarom heel belangrijk. Naast proportionaliteit ziet het ICJ nog een mogelijkheid die het te toetsen resultaat als inequitable kan bestempelen.

“[dat het resultaat onverwacht:] be revealed as radically inequitable, that is to say, as likely to entail catastrophic repercussions for the livelihood and economic well-being of the population of the countries concerned¹⁰⁷.”

Het resultaat van de delimitatie mag geen Staten, noch hun economieën ontwrichten.

7.5. Geschiedenis van olie en gas in maritieme delimitatie.

Bij de behandeling van de speciale omstandigheden is de rol van olie en gas nog niet prominent aanwezig geweest. We hebben het even over concessies gehad in de modus vivendi, maar hoe is ICJ en PCA door de jaren heen omgegaan met olie en gas?

De geschiedenis van olie en gas bij het ICJ en PCA wordt het best uiteengezet door het PCA zelf in diens arrest Guyana vs. Suriname.

De eerste stappen met betrekking tot olie en gas zijn gezet in de Tunesië vs. Libië case¹⁰⁸. Het ICJ kwam in deze zaak tot de conclusie dat iedere praktijk die kan duiden

¹⁰⁵ ICJ. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*. Summary of the Judgment of 3 February 2009. <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14989.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

¹⁰⁶ Par. 392 *In the Matter of an Arbitration between: Guyana and Suriname. Award of the Tribunal*. 17 September 2007. <http://www.pca-cpa.org/upload/files/Guyana-Suriname%20Award.pdf> (laatst geconsulteerd op 28 April 2010). (hierna verkort als PCA Guyana vs. Suriname, the Award).

¹⁰⁷ Par. 237 *Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine (Canada/United States of America) Judgment*. ICJ.

¹⁰⁸ Par. 381 PCA Guyana vs. Suriname, the Award.

op een onderling aanvaarden van een bepaalde maritieme grens in het proces kan opgenomen worden. Dit was de eerste erkenning dat de *modus vivendi* met betrekking tot olie en gasconcessies een rol kunnen spelen in de delimitatie.

Het PCA begint, mijns inziens, terecht bij de Libië vs. Tunesië case. Het is de eerste maritieme delimitatie zaak waar UNCLOS een directe invloed op had. Dit wordt nogmaals verduidelijkt door de expliciete vraag van beide Staten om *equitable principles*, relevante omstandigheden en de nieuwe geaccepteerde trends in derde UNCLOS in het oordeel op te nemen¹⁰⁹.

Toch dienen de zaken voor de Libië en Tunesië niet over het hoofd gezien te worden. Delimitatie stamt niet enkel uit de derde UNCLOS zoals de vraag van Libië en Tunesië aangeeft. In de zaak Duitsland vs. Nederland zet het ICJ uiteen waar delimitatie verschilt met de “*apportionment*”¹¹⁰. Het Hof wijst erop dat delimitatie een proces van begrenzing is van gebieden die in principe reeds toebehoren aan een staat. Delimitatie creëert geen ‘nieuwe’ gebieden. Hoewel deze redenering minder opgaat voor het in de derde UNCLOS erkende EEZ, geldt het nog steeds heel duidelijk voor de territoriale zee en het continentaal plateau.

In de Gulf of Maine case verengde het ICJ de ruime betekenis die het de *modus vivendi* in de Tunesië vs. Libië zaak had toegedicht¹¹¹. Zowel Canada als de VS poogden ook een de *factolijn* te bewijzen, het ICJ nam echter de stelling in dat deze de *factolijn* niet kon gelden in delimitatie. Het verantwoordde dit door te wijzen op het gedrag van de vroegere kolonistoren van Libië en Tunesië en hoe Libië en Tunesië na hun onafhankelijkheid dit gedrag zijn blijven voortzetten door hun concessiepolitiek. Het ICJ achtte de praktijk van Canada en de VS niet gelijk met de praktijk van Tunesië en Libië om tot de *facto delimitatie* te komen.

De ongelijkheid in de praktijk tussen Tunesië en Libië enerzijds en van Canada en de VS anderzijds kan op twee wijzen benaderd worden. De eerste mogelijkheid bestaat erin dat het ICJ de concessiepolitiek van Canada en de VS niet als langdurig genoeg bestempeld. De andere zienswijze beschouwt een de *factolijn* en internationale maritieme grens als fundamenteel verschillend. Indien we deze laatste zienswijze naast de uitspraak van het ICJ in de Nicaragua vs. Honduras zaak leggen (zie speciale omstandigheden – *modus vivendi*), wordt vooral deze tweede zienswijze gestaafd. Het Hof acht dus een de *factolijn* die enkel gestaafd wordt door concessiepolitiek als ontoereikend om ruime weerslag te verkrijgen in delimitatie.

¹⁰⁹ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning the Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*. 24 February 1982. <http://www.icj-cij.org/docket/files/63/6269.pdf> (laatst geconsulteerd op 27 April 2010).

¹¹⁰ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. North Sea Continental Shelf Case*. 20 February 1969. <http://www.icj-cij.org/docket/files/52/5563.pdf> (laatst geconsulteerd op 28 April 2010).

¹¹¹ Par. 382 & Par. 383 PCA Guyana vs. Suriname, the Award.

In de Libië vs. Malta zaak wijst het ICJ op het feit dat ieder gedrag dat aanleiding kan geven tot een de factolijn opgenomen zal worden in de delimitatie¹¹². Maar om van zo'n gedrag te kunnen spreken dient er ofwel acquiescence of eender welke indicatie van zulk gedrag te zijn. Het kader waarbinnen een de factolijn tot stand kan komen wordt dus omlijnd.

Hoewel de conclusie van het PCA uiterst correct is, ziet de auteur nog een belangrijk gevolg van het ICJ uitspraak in de Libië vs. Malta case welke vernoemd wordt in de Denemarken vs. Noorwegen zaak¹¹³. Het Hof wijst erop dat delimitatie niet beïnvloed dient te worden door de relatieve economische positie van de Staten in kwestie. Het ICJ voorziet geen ruimte om de economisch relatief armere staat te compenseren door deze een grotere stuk toe te wijzen in de delimitatie.

De Kameroen vs. Nigeria zaak bij het ICJ schiep een duidelijk licht op de rol van olie en gasbronnen: zij worden, algemeen gezien, niet beschouwd als speciale (relevante) omstandigheden in delimitatie¹¹⁴. Enkel wanneer zij deel zijn van een (stilzwijgende) overeenkomst tussen de onderlinge Staten dient met gas- en oliebronnen rekening gehouden te worden. Het Hof achtte die overeenkomst onbestaande in de Kameroen vs. Nigeria case.

Het ICJ zelf is toch iets nauwer dan de conclusies van het PCA met betrekking tot de Kameroen vs. Nigeria¹¹⁵. Nigeria beweerde dat de 'oliepraktijk' een hulpvolle indicatie kon zijn bij het delimiteren, maar dat het Hof olieconcessies niet mocht gaan distribueren tussen de partijen. Kameroen beweerde dat het bestaan van olieconcessies nooit een significante rol gespeeld had in de delimitatie. Het ICJ concludeerde dat een (stilzwijgende) overeenkomst tussen de partijen een indicatie kon zijn over de maritieme gebieden, oliebronnen en concessies op zich zijn niet zo'n indicatie. Dit werpt een nieuw licht op de concessiepolitiek en haar eventuele verbintenis met een stilzwijgende overeenkomst: het bewijs voor die stilzwijgende overeenkomst moet treffend zijn, anders verwordt de stilzwijgende overeenkomst een indicatie die niet noodzakelijk gevolgd dient te worden. Het ICJ zag in de Kameroen vs. Nigeria geen overeenkomst en schraptte dus oliebronnen en de concessiepolitiek als speciale omstandigheid in de zaak.

¹¹² Par. 384 PCA Guyana vs. Suriname, the Award.

¹¹³ *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*. 14 June 1993. <http://www.icj-cij.org/docket/files/78/6745.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

¹¹⁴ Par. 385 & Par. 386 PCA Guyana vs. Suriname, the Award.

¹¹⁵ ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening) (Merits)*. 10 October 2002. <http://www.icj-cij.org/docket/files/94/13803.pdf> (laatst geconsulteerd op 27 April 2010).

In de St-Pierre et Miquelon arbitratie gaven beide concessies in het overlappende gebied, beide protesteerden tegen de concessies van elkaar in dat gebied¹¹⁶. Het PCA concludeerde dat olie- en gasbronnen geen rol moesten spelen in de delimitatie. In de Barbados vs. Trinidad en Tobago zaak bij het PCA, bevestigde het Tribunaal nogmaals de vaststelling dat, tenzij er een (stilzwijgende) overeenkomst is, olie- en gasbronnen geen rol spelen in het tekenen van een equitable delimitatielijn¹¹⁷. Hier werd nog aan toegevoegd dat het uitwisselen van reacties op acties die de ander onderneemt geen factor vormen die moeten opgenomen worden in het uittekenen van een equitable delimitatielijn.

Het PCA komt tot de conclusie dat de internationale jurisprudentie in maritieme delimitatie weigerachtig staat ten opzichte van olie- en gasbronnen als speciale omstandigheid die de equidistant lijn zou kunnen verschuiven¹¹⁸. Het PCA komt door voorgaande redenering tevens tot een zaakgerelateerde conclusie: in de Guyana vs. Suriname zaak zal het bestaan van olie- en gasbronnen geen rol spelen bij de delimitatie. De auteur vindt het opmerkelijk dat ondanks de bewijsvoeringen van Guyana en Suriname inzake een langdurige concessiepolitiek, geen van hun aangevoerde elementen door het Tribunaal is weerhouden.

7.5.1. Commentaar bij de jurisprudentie.

De jurisprudentie van het ICJ en PCA aangaande maritieme delimitatie stamt niet uit het niets, maar is een rechtstreeks gevolg van de voorgelegde zaken en hun speciale omstandigheden. De weigerachtigheid ten opzichte van olie- en gasbronnen als speciale omstandigheid komt inderdaad sterk tot uiting in de (voorgaande) analyse van het PCA. Weigerachtig is evenwel niet gelijk aan weigering.

Het standpunt van het ICJ en PCA laat zich niet eenvoudig benaderen. De evolutie van dat standpunt wordt gekenmerkt door de casussen die zich presenteren, maar nog veel belangrijker: die omstandigheden welke de Staten opwerpen als speciaal. Het is enkel door het wel of niet aanvaarden van die opgeworpen omstandigheden, die verschillen over de casussen heen, dat er überhaupt gesproken kan worden van een standpunt.

Het initiële idee met betrekking tot delimitatie bij het PCA en ICJ is evenwel duidelijk: delimitatie tussen Staten is geen verdeling tussen Staten. Iedere redenering in de trend van 'elk evenveel bronnen' of eendere welke variatie daarop, bijvoorbeeld: ik ben driemaal zo groot dus moet ik driemaal zoveel bronnen hebben, wordt op voorhand van de kaart

¹¹⁶ Par. 387 PCA Guyana vs. Suriname, the Award.

¹¹⁷ Par. 389 PCA Guyana vs. Suriname, the Award.

¹¹⁸ Par. 390 PCA Guyana vs. Suriname, the Award.

geveegd. De apportionment theorie is geweigerd geweest en druist in tegen de geest van delimitatie.

Wat nog rest is het opwerpen van een de factolijn als speciale omstandigheid in het historisch overzicht van de PCA. Met betrekking tot olie en gas gebeurt dit door het leveren van bewijs van een concessiepolitiek door de Staten. Op zich blijkt die concessiepolitiek niet voldoende omdat haar reikwijdte slechts een klein onderdeel vormt binnen het trekken van een grens, het is niet omdat een staat ergens toelating geeft tot boren dat zij het gebied beheerd. Het argument van de concessiepolitiek wordt daarom het best vergezeld door een ruimer historisch kader en liefst met een ruimer veld dan het boren op zich.

De andere werkwijze van een de factolijn als speciale omstandigheid gebeurt binnen de (stilzwijgende) overeenkomst tussen de Staten. Als de overeenkomst geschreven, duidelijk en kenbaar is, houdt het ICJ en PCA hiermee rekening. Is er echter sprake van een gecontesteerde stilzwijgende overeenkomst, dan vervalt de overeenkomst en dient men naar de eerste werkwijze van een de factolijn te gaan.

Op basis van de twee voorgaande conclusies en de behandelde delimitatiezaken is de weigerachtigheid tot welke het PCA concludeert aannemelijk. Het lijkt me sterk dat binnen het opwerpen van een de factolijn nog nieuwe wendingen kunnen ontstaan die de rol van olie en gas in de delimitatie kunnen opwaarderen. Het uitdagende aan delimitatie voor het ICJ en PCA blijft evenwel de vrijheid tot het opwerpen van speciale omstandigheden.

Is er nu werkelijk geen andere methode om de equidistance te verschuiven met betrekking tot olie en gas dan het opwerpen van een de factolijn?

7.5.2. Denkpistes

Geologische speciale omstandigheden hebben een bewezen invloed op het verschuiven van de equidistantlijn. Boorplatformen worden geweigerd als invloed door hun artificiële aard en kunnen dus geen invloed uitoefenen.

Hoewel de auteur slechts een beknopte kennis heeft van geologie valt het op dat olie- en gasbronnen niet at random gedistribueerd zijn voor de wereld. Er bestaan regio's waar olie- en gasbronnen veelvuldig voorkomen en regio's waar die praktisch onbestaande zijn. Bestaat er dan geen relatie tussen continentale platen en eventuele bronnen? De zaak Libië vs. Tunesië toont wel aan dat zo'n mogelijk verband enkel zijn nut kan hebben tussen tegenoverstaande Staten.

De modus vivendi met betrekking tot olie- en gasbronnen dient vandaag nog steeds te kaderen in een breder historisch perspectief. Wanneer wordt een concessiepolitiek 'historisch' genoeg om op eigen benen te staan? Dit doet geen afbreuk aan het beperkt

karakter van een concessiepolitiek in het creëren van een de factolijn, wel kan afgevraagd worden hoe een historisch (beperkt) gedrag opweegt tegen een beperkt (historisch) toepassingsgebied.

We hebben reeds de pearling industry aangestipt. Indien we dit lezen met de uitspraak van het ICJ in de Gulf of Maine zaak, scheidt dit mogelijkheden. Het Hof heeft zelf de klemtoon verlegd van 'fishing' naar 'industry' en we weten dat de repercussies van de delimitatie niet catastrofaal mogen zijn voor de Staat, noch hun economie. Als een Staat nu eens de gevolgen van een niet-toekenning van olie- en gasreserves kan aantonen?

8. De Statenpraktijk.

De artikelen 15 (delimitatie territoriale zee), 74 (delimitatie EEZ) en 83 (delimitatie continentaal plateau) van het UNCLOS-verdrag stipuleren dat Staten tot een overeenkomst dienen te komen aangaande overlappende maritieme gebieden¹¹⁹. Overeenkomsten tussen Staten dienen te gebeuren op basis van het internationaal recht, hoewel dit niet uitdrukkelijk vermeld wordt bij de delimitatie van de territoriale zee. Voor de inhoud van het internationaal recht wordt verwezen naar art. 38 van het Statuut van het Internationaal Gerechtshof. Dit betekent dat een overeenkomst rekening moeten houden met de internationale conventies, de internationale gewoontes en algemene internationale principes¹²⁰. De gerechtelijke basis voor Staten om tot een overeenkomst te komen is dus dezelfde als voor de juridische instanties om tot een uitspraak te komen. Ook het uiteindelijke doel van een overeenkomst tussen Staten dient, net als een uitspraak van de juridische instanties, te zijn: een “equitable solution”¹²¹.

Wanneer de praktijk tussen Staten nader bekeken wordt, dient melding gemaakt te worden van de Weense Conventie. Iedere staat kan verdragen, overeenkomsten aangaan en ieder verdrag of overeenkomst in werking moet in “good faith” uitgevoerd worden¹²². Indien Staten binnen het kader van het UNCLOS-verdrag een overeenkomst afsluiten met betrekking tot de delimitatie wordt dit gedaan op basis van de Conventie van Wenen 1969.

8.1. Omstandigheden : nationale belangen.

De uitkomst van een overeenkomst tussen Staten moet een “equitable solution” zijn. Tot die oplossing komen dient te gebeuren in het licht van speciale omstandigheden die casusspecifiek zijn. Twee Staten dienen binnen het overleg samen te bepalen wat de omstandigheden zijn waarmee ze rekening gaan houden in de delimitatie en hoe ze daar rekening mee gaan houden. De denkpiste is nog steeds dezelfde als bij het ICJ, het is echter met betrekking tot welke omstandigheden in de analyse betrokken kunnen worden dat de paden uiteen lopen. Dit is ook het ICJ niet ontgaan¹²³:

¹¹⁹ Art. 15; Art 74.1; Art. 83.1 UNCLOS.

¹²⁰ Art. 38 *Statue of the Court*. ICJ.

¹²¹ Art. 74.1 & Art. 83.1 UNCLOS.

¹²² Art. 6 & Art. 26 UNTS, vol. 1155, p. 331.

¹²³ I.C.J. Reports 1969, par. 93-94.

“In fact, there is no legal limit to the considerations which States may take account of for the purpose of making sure that they apply equitable procedures, and more often than not it is the balancing-up of all such considerations that will produce this result rather than reliance on one to the exclusion of all others. The problem of the relative weight to be accorded to different considerations naturally varies with the circumstances of the case.

In balancing the factors in question it would appear that various aspects must be taken into account. Some are related to the geological, others to the geographical aspect of the situation, others again to the idea of the unity of any deposits. These criteria, though not entirely precise, can provide adequate bases for decision adapted to the factual situation.”

Er bestaat geen legale limiet op de consideraties die Staten in de delimitatie kunnen betrekken. Deze vaststelling is zeer dubieus.

‘Geen legale limiet’ kan geïnterpreteerd worden als oneindig aantal. De consideraties zijn dan niet openlijk te kiezen door de Staten. Het zijn de groepen speciale omstandigheden van het ICJ (bijvoorbeeld geografische omstandigheden) waarbinnen een oneindig scala bestaat aan mogelijke consideraties.

De klemtoon kan ook gelegd worden op ‘consideraties’. Dan verwordt de ‘geen legale limiet’ tot oneindige consideraties die vrij te kiezen zijn door Staten.

De eerste interpretatie is, mijns inziens, de juiste. Het ICJ beweert niet dat het opnemen van alle mogelijke factoren aanleiding geeft tot ‘equity’. Of zoals ICJ Rechter F. Ammoun het benadert¹²⁴:

“What is just is however not always equitable, witness the well-known adage: summum jus summa injuria. And it is in order to mitigate this inconvenience of strict justice that recourse may be had to equity whose role is to moderate the rigour of law.”

Hieruit blijkt dat een verdeling tussen Staten niet per se equitable dient te zijn. Rechter Ammoun ziet equity als concept tegen het mogelijk rigide en stug recht. Equity kan echter ook benaderd worden als het midden tussen de stugge rechtsinterpretatie en de apportionment-theorie. Het is in het licht van deze uitbreiding dat de ‘geen legale limiet op de consideraties’ dient gezien te worden.

De tweede interpretatie is echter van de ‘geen legale limiet’ is echter veel interessanter voor Staten, zeker in de realistische benadering. Het is immers deze zienswijze die geheel open staat voor alle nationale belangen in de delimitatie, dus ook voor de economische consideraties¹²⁵. Het is op deze wijze dat de nationale belangen van de Staten de ‘special circumstances’ in de delimitatie tussen die Staten worden.

¹²⁴ ICJ. *North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark)*. Separate Opinion of Judge Fouad Ammoun. <http://www.icj-cij.org/docket/files/51/5549.pdf> (laatst geconsulteerd op 6 Mei 2010).

¹²⁵ L. DOLLIVER & M. NELSON, *The Delimitation of Maritime Boundaries in the Caribbean*. In: M. DOUGLAS & P. SAUNDERS (Eds.), *Ocean Boundary Making: Regional Issues and Development*, New York, Croom Helm, 1988, pp. 176-177.

Het relatieve gewicht dat dient gegeven te worden aan de speciale omstandigheden (lees: nationale belangen), is het pijnpunt in de delimitatie. Het is ook het pijnpunt van deze analyse; het relatieve gewicht dat mogelijks aan olie- en gasvoorraden worden toegedicht valt niet te berekenen. Indien alle nationale belangen een rol kunnen spelen in het trekken van wat in principe een grens is, wordt het praktisch onhaalbaar om het gewicht van de verschillende factoren, omstandigheden of nationale belangen te achterhalen. Hoogstens kan geconcludeerd worden wat een factor is of was.

Het ICJ geeft een voorbeeld van welke omstandigheden een rol kunnen spelen: geologisch, geografisch en 'unity of deposits'. Het 'unity of deposits'- idee is eenvoudig, wat een is kan niet verdeeld worden.

Olie- en gasvoorraden zijn een relatief nieuw nationaal belang. Toch is dit lang niet het enige nationale belang dat zich in de maritieme zones kan bevinden (kijken we bijvoorbeeld naar handelsroutes), noch zijn nationale belangen in maritieme zones een nieuw begrip. De Feniciërs hadden purperslakken als onderdeel van het nationaal belang, deze waren te vinden in de ondiepe wateren voor hun kust¹²⁶.

De nationale belangen (in het Engels: national interests) van Staten kunnen op velerlei wijze georganiseerd worden. Graag volg ik hier de visie van D. Keto die op basis van de North Sea Continental Shelf Cases zes groepen nationale belangen onderscheidt¹²⁷:

1. Veiligheid (security)
2. Publieke nationale inkomsten.
3. Private nationale inkomsten.
4. Veiligheidsproblematiek (safety).
5. Sociale en economische stabiliteit.
6. Milieukwaliteit.

Olie en gas zitten vervat in alle zes de groepen. Hun aandeel in elk van de groepen kan variëren maar het totale belang van olie en gas kan/mag niet onderschat worden. Als olie en gas in zoveel takken van het nationaal belang aanwezig zijn en indien de hypothese aangenomen wordt dat de speciale omstandigheden in de delimitatie tussen Staten de nationale belangen zijn, dan kunnen olie en gas benaderd worden als nationale belangen. Het nadeel is echter dat olie en gas in se beschouwen, veronderstelt dat het relatieve belang in elke tak gekend en gecombineerd kan worden.

Een maritiem delimitatieakkoord tussen Staten moet een 'equitable solution' voor de overlappende maritieme gebieden zijn. Tenzij een overeenkomst niet haalbaar of nog steeds onderwerp is voor discussie, komt geen juridische instantie tussen. Dit betekent dat het

¹²⁶ G. HERM, *De Feniciërs. Het purperrijk uit de Oudheid. Baarn*, H. Meulenhoff, 1974, p. 80.

¹²⁷ D. KETO, *Law and offshore oil development: The North Sea Experience*. New York, Praeger Publishers, 1978, p. 47.

aanzien van de oplossing als 'equitable' uitsluitend aan de belanghebbende partijen toebehoort. Uitsluitend moet wel gelezen worden binnen de respectievelijke claims, de Staten moeten natuurlijk oog hebben voor de rechten van derde Staten.

Het zijn enkel de delimiterende partijen zijn die zich kunnen uitspreken over het equitable karakter van het delimitatieakkoord. Of de equity van het akkoord nu exact de equity is waartoe bijvoorbeeld het ICJ zou tot concluderen is irrelevant. Het akkoord schept enkel rechten en plichten ten opzichte van de delimiterende partijen en het zijn zij die de equity dienen te vinden tussen elkaar.

8.2. Olie en gas in delimitatie-akkoorden.

Indien Staten vrij zijn om hun eigen nationale belangen te bepalen en indien Staten vrij zijn om overeenkomsten met elkaar aan te gaan is het evident dat die nationale belangen kunnen weerspiegeld worden in die overeenkomsten tussen Staten. Olie en gas zijn deel van die nationale belangen op velerlei wijzen: opbrengsten (door een concessiepolitiek), werkgelegenheid (door de industrie die nodig is voor het aanboren en/of verwerken), energieveiligheid (wat de laatste jaren sterk opgang maakt door de hoge prijzen), et cetera¹²⁸.

De inclusie van olie- en gasbronnen bij delimitatie tussen Staten is evenwel niet uit de verdragen, welke gedeponereerd werden bij de United Nations, af te lezen. Het officiële verdrag maakt geen melding van de factoren die een rol speelden bij de totstandkoming. Het verdrag bestaat hoofdzakelijk uit een kurkdroge opsomming van coördinaten en de verplichte plechtigheden zoals de oproep tot warme relaties. Bij het analyseren van de verschillende delimitatieverdragen tussen Staten die zich bevinden in olie- en, of gasrijke regio's komen wel twee uitingen naar voor die het belang van olie- en gasbronnen onderstrepen.

8.2.1. Het artikel met betrekking tot de grensoverschrijdende reserve.

Delimitatie houdt rekening met olie- en gasbronnen, olie- en gasbronnen houden evenwel geen rekening met delimitatie. De grensoverschrijdende bron kan op menige wijze aanleiding geven tot problemen. Het probleem is echter een standaard geval van het prisoner's dilemma:

¹²⁸ L. DEWAELSCHÉ, *Gas-Exporting Countries Forum : voorbode van een gas-OPEC ?* UGent, 2008-2009, pp. 1-67.

		Land A	
		samenwerken	niet samenwerken
Land B	samenwerken	Y	1
	niet samenwerken	1	X

Indien zowel land A als land B niet wensen samen te werken (X) dan vindt er een letterlijke en figuurlijke 'race to the bottom' plaats. Ongeachte de prijs van olie of gas op de internationale markten wordt de reserve zo snel mogelijke aangeboord. De winst is totaal, of op z'n minst het grootst, voor het land dat het eerst begint op te pompen.

Indien land A niet wenst samen te werken en land B wel (1), dan volgt de unilaterale actie van land A: het start met oppompen. Omdat land B wou samen werken zal het veel te laat kunnen reageren op het aanboren van de reserve door A met als gevolg dat B zich geen druppel uit de reserve zal kunnen toe-eigenen. Hier is sprake van meer variatie, de prijs van gas en olie op de internationale markten kan een variabele zijn, maar dit is niet gegarandeerd. Deze redenering is analoog voor land B dat niet wenst samen te werken en land A dat wel wenst samen te werken.

De drie voorgaande gevallen leiden allen tot een onderwaardering van de olie- of gasbron. Het is enkel als beide landen wensen samen te werken (Y) dat de bron correct wordt gewaardeerd. De internationale marktprijs voor olie of gas zal bepalen welk moment uitgelezen is om de reserve aan te boren om zodoende de maximale opbrengst van de reserve te verzekeren.

Enkel samenwerken leidt dus tot een maximale opbrengst, alle andere gevallen houden een verlies voor een of beide Staten in. Het hoeft daarom ook niet te verwonderen dat Staten in hun delimitatieverdragen een artikel plaatsen welk verplicht tot samenwerken in meer of mindere mate. De verplichte samenwerking kan op tweeërlei wijzen geïnterpreteerd worden:

De verplichting tot samenwerken door de stipulatie dat de grensoverschrijdende bron door geen der partijen mag aangeboord worden. Dit vinden we onder andere terug in de delimitatieovereenkomst voor het continentaal plateau tussen Bahrein en Iran welke beide gelegen zijn aan de olie- en gasrijke Perzische Golf (of de Arabische Golf afhankelijk van het ingenomen standpunt). Artikel twee behandelt de situatie van de grensoverschrijdende bron¹²⁹:

¹²⁹ Art. 2 UNTS, vol. 826, p. 234.

“If any single geological petroleum structure or petroleum field, or any single geological structure or field of any other mineral extends across the boundary line set out in Article 1 of this Agreement and the part of such structure or field which is situated on one side of that boundary line could be exploited wholly or in part by directional drilling from the other side of the boundary line, then:

(a) No well shall be drilled on either side of the boundary line as set out in Article 1 so that any producing section thereof is less than 125 metres from the said boundary line except by mutual agreement between the Imperial Government of Iran and the

Government of Bahrain.

(b) If the circumstances considered in this Article shall arise both Parties hereto shall use their best endeavours to reach agreement as to the manner in which the operations on both sides of the boundary line could be coordinated or unitized.”

Art. 1 van het verdrag beschrijft de grens in lengte- en breedtegraden. Indien er sprake is van een grensoverschrijdende reserve houden Iran en Bahrein zich ertoe deze reserve niet aan te boren. In dit artikel wordt als het ware een veiligheidszone ingebouwd die enkel kan doorbroken worden door een onderlinge overeenkomst tussen Iran en Bahrein.

Dit is zeker geen standaard geval, veiligheidszones worden zelden toegepast en in het verdrag tussen Iran en Bahrein komt geen notie van wederzijds informeren voor.

De grensoverschrijdende bron kan ook aangepakt worden door verplichte samenwerking voorop te stellen. Dit heeft tot doel de maximale opbrengst van de grensoverschrijdende reserve te bewerkstelligen. Zo bijvoorbeeld in het delimitatieverdrag tussen Thailand en Vietnam¹³⁰:

“If any single geological petroleum or natural gas structure or field, or other mineral deposit of whatever character, extends across the boundary line referred to in paragraph 1 of article 1, the Contracting Parties shall communicate to each other all information in this regard and shall seek to reach agreement as to the manner in which the structure, field or deposit will be most effectively exploited and the benefits arising from such exploitation will be equitably shared.”

Wat ontbrak in de Iran Bahrein overeenkomst wordt hier voorop gesteld: informatie-uitwisseling. Ook hier is een overeenkomst nodig om die grensoverschrijdende reserve aan te boren, maar het doel van die overeenkomst moet de meest efficiënte exploitatie zijn. Hierbij wordt ook nog de uitkomst van zo'n overeenkomst vermeld: het 'equitable' delen van de voordelen die ontstaan door het aanboren.

Een artikel in een delimitatieverdrag handelend over de mogelijkheid dat er een grensoverschrijdende bron zou kunnen bestaan, duidt het belang aan van een dergelijke

¹³⁰ *Agreement between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Socialist Republic of Viet Nam on the delimitation of the maritime boundary between the two countries in the Gulf of Thailand. Signed at Chiangmai on 21 February 1979.*

bron. Een a fortiori redenering duidt het belang van alle reserves in de delimitatieovereenkomst.

8.2.2. Eventuele joint development.

De samenwerking tussen Staten met betrekking tot een grensoverschrijdende bron kan ook uitgebreid worden naar een zone waarin samengewerkt dient te worden. Ook dit vinden we terug in delimitatieverdragen tussen Staten. Joint development kan beschouwd worden tussen Nigeria en Sao Tomé & Príncipe¹³¹:

“3.1 Within the Zone, there shall be joint control by the States Parties of the exploration for and exploitation of resources, aimed at achieving optimum commercial utilization. The States Parties shall share, in the proportions Nigeria 60 per cent, São Tome and Principe 40 per cent, all benefits and obligations arising from development activities carried out in the Zone in accordance with this Treaty.

3.2 No development activities shall be conducted or permitted in the Zone except in accordance with this Treaty.

3.3 The rights and responsibilities of the States Parties to develop the Zone shall be exercised by the Council and the Authority in accordance with this Treaty.

3.4 The petroleum and other resources of the Zone shall be exploited efficiently in accordance with this Treaty, having due regard to the protection of the marine environment, and in a manner consistent with generally accepted good oilfield and fisheries practice.

3.5 Subject to paragraph 4, the Council and the Authority shall take all necessary steps to enable the commencement of exploration for and exploitation of the petroleum resources of the Zone as soon as possible after the entry into force of this Treaty.”

In sectie 3.1 van het artikel wordt ‘optimale commerciële utilisatie’ als doel naar voor geschoven. Als eenmaal geutiliseerd wordt, dan zullen de zestig procent van de opbrengsten naar Nigeria vloeien en veertig procent naar Sao Tomé & Príncipe. In sectie 3.3 wordt gewezen op een structuur die aan het hoofd zal staan van de zone, deze wordt verder in het verdrag uitgewerkt. In de daarop volgende sectie wordt de wijze van boren omkaderd. Sectie 3.5 is heel interessant: hoewel 3.1 de optimale commerciële utilisatie vooropstelt, wordt hier door beide Staten aangedrongen op een snelle aanboring van de reserves gelegen in de zone. Dit probleem komt veelvuldig voor, vele Staten wensen sneller de bron te kapitaliseren dan te wachten op optimale omstandigheden; Staten hebben nu immers geld nodig. Optimale omstandigheden afwegen aan de nood tot opbrengsten op dit moment is de oefening voor Staten.

¹³¹ Art. 3 *Treaty between the Federal Republic of Nigeria and the Democratic Republic of Sao Tome and Principe on the Joint Development of Petroleum and other Resources in respect of Areas of the Exclusive Economic Zone of the Two States*. Signed at Abuja on 21 February 2001.

Het is om deze laatste reden dat JDZ's zo handig zijn: in plaats van jaren te discussieren, wordt de hete aardappel (de olie- en gasbronnen die ter discussie liggen) op een wijze verdeeld.

8.3. Olie gas buiten de delimitatie-akkoorden.

Delimitatieverdragen tussen Staten vermelden de factoren die een rol speelden in het tot stand komen van de maritieme grens niet. De aandacht die besteed wordt aan de eventuele grensoverschrijdende bron kan een onderdeel vormen van de bewijsvoering dat olie- en gasbronnen een belangrijke factor zijn in de delimitatie tussen Staten, maar is op zichzelf onvoldoende.

In het hypothetisch geval van totale informatie (waar liggen alle bronnen, hoe groot zijn ze, etc.) kan het belang van de factor olie en gas enkel na het verdrag achterhaald worden. Het is immers het belang dat de Staten er aan hechten en de dynamiek tijdens het onderhandelingsproces die de uitkomst bepalen. Optimaal zou een tweedelig onderzoeksopzet zijn: waar nog geen delimitatieverdrag is in een olierijke regio tussen Staten dient de equidistance oefening zelfstandig uitgevoerd te worden. Daarna dient die oefening naast het tot stand gekomen verdrag gelegd te worden. De maritieme kaarten dienen dan op de kaarten waar de olie- en gasbronnen op getekend staan gelegd te worden; indien zich afwijkingen voordoen op de equidistance oefening zou men kunnen, onder de hypothese dat olie- en gasbronnen de enige factor zijn, concluderen dat de bronnen een bepalende factor waren.

Het optimale onderzoeksopzet zou echter nog steeds geen degelijk resultaat bieden, de omstandigheden zijn groot in aantal, het aantal casussen beperkt en de literatuur schiet tekort.

De vraag hoe wel bewezen kan worden dat Staten olie en gas als relevante factor in het delimitatie proces opnemen vormt een probleem. Het is immers niet omdat zoiets algemeen aangenomen wordt, dat het ook wetenschappelijk correct is. Het theoretisch kader en logica bieden soelaas: indien Staten kunnen benaderd worden als realistische entiteiten die strijden voor hun nationale belangen, dan zullen die nationale belangen zich manifesteren in de acties van die Staten. Passen we dit toe op dit onderzoek dan kunnen we aannemen dat olie- en gasbronnen (de nationale belangen) een factor zijn in de maritieme delimitatie (de acties).

8.3.1. Voorbeeld : Iran vs.Saudi-Arabië.

Iran, gelegen aan de olie- en gasrijke Kaspische zee, is lid van de OPEC en speelt een grote rol in wereldproductie van aardolie en aardgas. Zo'n tachtig procent van haar export bestaat uit

petroleum (-derivaten) en die worden vooral geëxporteerd naar opkomende economieën (bijvoorbeeld: China)¹³². De Iranese economie wordt gekenmerkt door een sterke afhankelijkheid met betrekking tot de olie- en aardgasindustrie.

Saudi-Arabië, ook lid van OPEC, is een olie-economie¹³³. Het is tevens de grootste producent en exporteur van olie in de wereld.

Iran heeft maritieme delimitatieakkoorden afgesloten met: Bahrein, Katar, Oman, Saudi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten(VAE). Overeenkomsten met Irak en Kuwait bestaan nog niet doordat de partijen het niet eens raken over hun respectievelijke claims¹³⁴. De grens met de VAE is nog steeds onderhevig aan discussie.

Saudi-Arabië heeft delimitatieakkoorden met Bahrein, Yemen, Katar en de VAE. Opnieuw is het akkoord met de VAE een probleemgeval.

De ontdekkingen van olie- en gasvoorraden in de Perzische Golf bracht een ware toevloed van oliebedrijven teweeg in de regio¹³⁵. Het gebrek aan harmonisatie tussen de overheden kan met betrekking tot de olie- en gasbronnen (de concessiepolitiek) hun commerciële waarde doen dalen: olie of gas aanboren is een gigantische kost die het best gedijdt in de zekerheid. Het is immers voor olie- en gasbedrijven niet interessant te investeren als de effectieve eigenaar(s) een dispuut hebben over de betrokken reserve.

Het dispuut over de feitelijke eigenaar van de bronnen weerhield Staten niet om een concessiepolitiek te voeren¹³⁶. Hele regulatie- en concessiesystemen werden uit de grond gestampt met betrekking tot olie- en gasreserves.

Het is in deze context dat de nood ontstond om een delimitatieovereenkomst te sluiten tussen Iran en Saudi-Arabië¹³⁷. Beiden gaven concessies aan bedrijven voor bronnen waar de andere staat ook concessies voor gaf. De waarde van de bronnen zou in deze setting voor niemand voordelig zijn, er moest iets gebeuren.

Het legaal regime waarbinnen we deze zaak belichten is niet het UNCLOS-verdrag, wel de Conventie van het Continentaal Plateau van 1958 (hierna verkort: de conventie)¹³⁸. Noch Iran, noch Saudi-Arabië zijn partij van de conventie. Toch heeft deze conventie ook gevolgen gehad voor hen: de conventie creëerde immers het legaal kader waarbinnen beide Staten hun acties ondernamen. Iran en Saudi-Arabië poogden op basis van een onderlinge

¹³² CIA. *The World Factbook. Iran*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

¹³³ CIA. *The World Factbook. Saudi Arabia*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

¹³⁴ P. MOJTADDEH-ZADEH, *Boundary Politics and International Boundaries of Iran*. Boca Raton, Universal Publishers, 2006, p. 11.

¹³⁵ A. RAZAVI, *Continental Shelf delimitation and related maritime issues in the Persian Gulf*. Den Haag, Martinus NijHoff Publishers, 1997, p. 137.

¹³⁶ R. BARNES, *Property Rights and Natural Resources*. Oxford, Hart Publishing, 2009, p. 281.

¹³⁷ A. RAZAVI, *Continental Shelf delimitation and related maritime issues in the Persian Gulf*. Den Haag, Martinus NijHoff Publishers, 1997, p. 137.

¹³⁸ UNTS, vol. 499, p. 311.

overeenkomst het continentaal plateau te delimiteren, op het legaal kader voor het delimiteren van een EEZ is het immers wachten op UNCLOS.

8.3.1.1. De delimitatieovereenkomst van 1965.

Van de 1965 delimitatieovereenkomst tussen Iran en Saudi-Arabië wordt geen melding gemaakt bij de United Nations. Het akkoord is immers niet geratificeerd geweest door Iran¹³⁹. De reden voor het niet-ratificeren zou nieuwe ontdekkingen van olie- en gasreserves zijn in het overlappend gebied. Deze 'nieuwe' reserves zouden zich merendeels aan de Saudische zijde bevinden, dit laatste bleek onaanvaardbaar voor Iran.

“The 1965 Agreement was never ratified because of the reluctance of the Iranians, who apparently felt that the Agreement did not provide an equitable division of the seabed resources [...]”¹⁴⁰

Het woord 'apparently' is van cruciaal belang: het akkoord van 1965 is nooit gepubliceerd geweest. De idee dat de overeenkomst geweigerd werd op basis van de nieuwe olie- en gasontdekkingen is aannemelijk, maar niet zeker. Ook de combinatie “equitable division of the seabed” verdient extra aandacht. Het gaat hier niet om “equitable solution” zoals door het ICJ wordt aangehangen, men spreekt van een “equitable division”. Het is echter wel wachten tot 1969 vooraleer het ICJ de apportionment theorie duidelijk verwerpt als doel van de delimitatie. Een equitable verdeling hoort bij de apportionment, niet de equity zoals we omschreven hebben.

Als we teruggrijpen naar de conventie van 1958 dan vinden we geen vermelding van 'equitable' noch 'equity' terug¹⁴¹. Waar UNCLOS zo sterk hamerde op equity, wordt hier sterk geduid op 'equidistant'. Weliswaar is de kiem van het equity-concept al te ontwaren, van special circumstances wordt reeds melding gemaakt. Het zou, mijns inziens, verkeerd zijn om het delimitatiekader van de conventie enkel als equidistant te aanschouwen.

De Statenpraktijk van de twintigste eeuw vertoont in de maritieme delimitatie een sterke neiging tot begrenzen van maritieme zones aan de hand van een mediaanlijn en er wordt zo veel mogelijk geprobeerd te werken met rechte lijnen¹⁴². Met rechte lijnen wordt niet de rechte basislijn of een enkelvoudige lijn bedoeld, wel wordt bedoeld dat de maritieme grens bestaat uit verbonden stukken rechte lijnen.

¹³⁹ A. RAZAVI, *Continental Shelf delimitation and related maritime issues in the Persian Gulf*. Den Haag, Martinus Nijhoff Publishers, 1997, p. 137.

¹⁴⁰ US Office of the Geographer – Bureau of Intelligence and Research. *Continental Shelf Boundary: Iran-Saudi Arabia*. In: International Boundary Study, Series A, Limits in the Sea, Nr. 24, 6 July 1970 <http://www.state.gov/documents/organization/61606.pdf> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

¹⁴¹ Art. 6 UNTS, vol. 499, p. 311.

¹⁴² G. TANJA, *The Legal Determination of International Maritime Boundaries. The Progressive Development of Continental Shelf, EEZ and EEZ Law*. Deventer, Kluwer Law & Taxation Publishers, 1990.

Indien we de klemtoon van de conventie (equidistance) samen beschouwen met de Statenpraktijk (mediaanlijn en rechte lijnen) kunnen we op redelijke wijze vermoeden dat het akkoord van 1965 sterk naar equidistance neigde. De hypothese dat de 1965 martieme grens als equidistant kan benaderd worden vinden we ook terug bij de analyse van US Department of State¹⁴³.

8.3.1.2. De delimitatieovereenkomst van 1968.

Het door Iran geweigerde akkoord van 1965 drong nieuwe gesprekken op. De commerciële nadelen die konden voortspruiten uit de tegenstrijdige concessiepolitiek bleven aanwezig.

Het delimitatieakkoord tussen Saoedi-Arabië en Iran van 1968 creëerde een nieuw verschijnsel (op basis van het 1965 akkoord): het half-effect van het eiland Kharg op de equidistance¹⁴⁴. Kharg is een eiland op zo'n 25 kilometer van de Iraanse kust.

Het half-effect van het eiland Kharg is de middenweg tussen de twee wijzen waarop een eiland de equidistant lijn kan beïnvloeden¹⁴⁵. Het ene uiterste houdt absoluut geen rekening met het eiland, het andere uiterste neemt Kharg op als deel van de basislijn. Het half-effect neemt nu het gemiddelde tussen die twee uitersten.

Het half-effect mechanisme, toen geheel nieuw, kan niet geïnterpreteerd worden binnen het kader van de equidistance. Heden ten dage vindt men in het kader van de delimitatie met betrekking tot eilanden vooral drie werkwijzen terug: geen effect (alsof het niet bestaat), vol effect (deel basislijn) en tussenin wat neerkomt op een territoriale zee van 12nm. eventueel wat uitgebreid. Het half-effect mechanisme moet gezien worden als een politiek compromis.

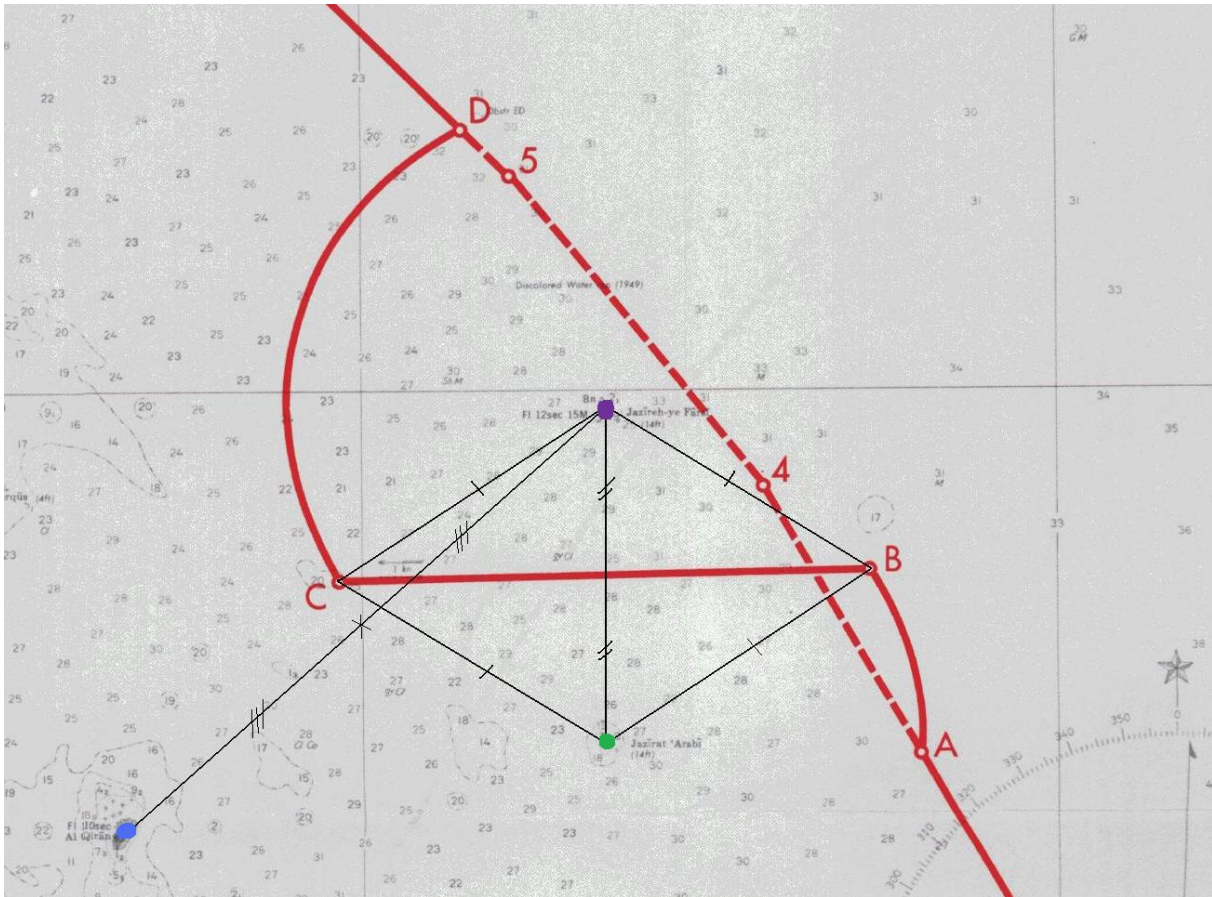
Naast de half-effect equidistance vormden de eilanden Al-'Arabiyah en Farsi, respectievelijk van Iran en Saoedi-Arabië, een belangrijk deel van de delimitatie. Het delimitatieakkoord van 1968 bracht ook duidelijkheid over de gecontesteerde soevereiniteit van die eilanden¹⁴⁶. De delimitatie van beide eilanden zorgen voor een uitzondering op de praktijk van de rechte maritieme grenzen.

¹⁴³ US Office of the Geographer – Bureau of Intelligence and Research. *Continental Shelf Boundary: Iran-Saudi Arabia*. In: International Boundary Study, Series A, Limits in the Sea, Nr. 24, 6 July 1970.
<http://www.state.gov/documents/organization/61606.pdf> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

¹⁴⁴ N. ANTUNES, *Towards the Conceptualisation of Maritime Delimitation. Legal and Technical Aspects of a Political Process*. In: Publications on Ocean development, nr. 24, Leiden Martinus NijHoff Publishers, 2003, p. 77.

¹⁴⁵ US Office of the Geographer – Bureau of Intelligence and Research. *Continental Shelf Boundary: Iran-Saudi Arabia*. In: International Boundary Study, Series A, Limits in the Sea, Nr. 24, 6 July 1970
<http://www.state.gov/documents/organization/61606.pdf> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

¹⁴⁶ UNTS, vol. 696 p. 195.



Deze kaart is een eigen bewerking op de kaart die door het US Office of the Geographer werd gehanteerd¹⁴⁷. De paarse stip is Farsi (Iran), de groene is Al-'Arabiya (Saoedi-Arabië) en de blauwe stip is Al Qiran (Saoedi-Arabië). De rode stippelijns stelt de half-equidistance lijn voor, de volle rode lijn is het akkoord van 1968 tussen Iran en Saoedi-Arabië.

Zowel Farsi als Al-'Arabiya hebben recht op een twaalf nautische mijl territoriale zee¹⁴⁸. Dit zorgt voor de krommes en BA. Wanneer die zones overlappen wordt overgegaan op strikte equidistance tussen de twee, de rechte CB.

De laagwaterlijn van Al Qiran is net iets meer dan vierentwintig nautische mijl verwijderd van Farsi, de X op de kaart toont het midden tussen de twee (net na de twaalf nm. van elk eiland).

¹⁴⁷ De volledige kaart is te groot en te gedetailleerd om deze zonder teveel kwaliteitsverlies hier in te verwerken. Ik heb een stuk uit de kaart geknipt en dan een aantal wijzigingen op het origineel aangebracht. Het origineel is te vinden bij: US Office of the Geographer – Bureau of Intelligence and Research. *Continental Shelf Boundary: Iran-Saudi Arabia*. In: International Boundary Study, Series A, Limits in the Sea, Nr. 24, 6 July 1970. <http://www.state.gov/documents/organization/61606.pdf> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010)

¹⁴⁸ Art. 1 UNTS, vol. 499, p. 311.

8.3.1.3. Conclusie.

De exacte verschillen tussen de 1965 en 1968 overeenkomst zijn niet na te gaan. De aangehaalde literatuur lijkt Kharg en de daaruit volgende methode van half-equidistance aan te stippen als het 'nieuwe' binnen het 1968 akkoord. Een bewijs hiervoor wordt niet en kan ook niet gegeven worden gezien de aard van het 1965 akkoord.

Onder de hypothese dat Iran wijzigingen opdroeg aan het 1965 akkoord op basis van een onequitable verdelingen van olie- en gasvoorraden is een aantal belangrijk punt te aanschouwen.

De eilanden Farsi, Al-'Arabiyah en Kharg hebben een belangrijke invloed gehad op de delimitatie: de half-equidistance en de uitzondering op de rechte maritieme grenzen. Hun invloed reikt echter veel verder! Door het juiste gewicht te hechten aan de eilanden konden Iran en Saoedi-Arabië tot een akkoord komen.

Het juiste gewicht hechten dient gezien te worden in de context van de onequitable division; door het hanteren van eilanden als variabele factoren konden Saoedi-Arabië en Iran tot een vergelijk komen met olie- en gasvoorraden als inzet.

De gas- en olievoorraden worden niet letterlijk in het akkoord van 1968 betrokken. Het is dus de vraag of zij door beide naties als 'speciale omstandigheid' werden aanzien. Er zouden immers andere redenen kunnen zijn die de behandeling van Kharg, Farsi en Al-'Arabiyah opdroegen. Kharg was voor de jaren zeventig een van de belangrijkste militaire havens van Iran, kan dit geen grond (geweest) zijn voor de aanpassing van de equidistant lijn¹⁴⁹? Razavi's conclusie dat olie- en gasvoorraden wel moesten opgenomen worden om een vreedevolle oplossing te kunnen garanderen wel een heel nieuwe invalshoek¹⁵⁰. Het is de verbondenheid van olie en gas met alle nationale belangen die haar ontleding zo bemoeilijkt.

De analyse lijkt te bevestigen dat olie- en gasvoorraden als cruciale factor in de maritieme delimitatie tussen Iran en Saoedi-Arabië wegen. Deze conclusie wordt versterkt door de ondertekenaars van het verdrag: voor Saoedi-Arabië de Minister van Petroleum en Minerale Grondstoffen, voor Iran de Directeur van de Nationale Iranese Olie Maatschappij¹⁵¹.

Indien deze case nu aan het ICJ voorgelegd zou worden, is het sterk te betwijfelen of de equity die gevonden is tussen Iran en Saoedi-Arabië ook de equity van het Hof zou zijn. Het delimitatieakkoord is toch equitable; het wordt immers aanvaard op basis van dialoog tussen beide partijen.

¹⁴⁹ GlobalSecurity.org. *Military. Kharg Island*. <http://www.globalsecurity.org/military/world/iran/kharg.htm> (laatst geconsulteerd op 6 Mei 2010).

¹⁵⁰ A. RAZAVI, *Continental Shelf delimitation and related maritime issues in the Persian Gulf*, Den Haag, Martinus NijHoff Publishers, 1997, p. 164.

¹⁵¹ UNTS, vol. 499, p. 311.

8.3.2. Voorbeeld : Noorwegen en Rusland.

Dertig procent van de Noorse staatsinkomsten zijn direct gerelateerd aan de petroleumsector, de overheid heeft tevens een sterke hand in die sector¹⁵². Noorwegen staat momenteel derde in de top van gasexporterende Staten. De olieproductie in Noorwegen is echter wel aan het terugvallen.

Rusland is vandaag de grootste gasexporteur ter wereld en de nummer twee in olie-export¹⁵³. De crisis in 2008-2009 (olieprijzen kelderden) maakte de Russische afhankelijkheid van olie- en gasinkomsten pijnlijk duidelijk.

Olie- en gasbronnen zijn voor beide Staten van cruciaal belang.

Deze naburige Staten dienen conform het UNCLOS-verdrag, zowel Noorwegen als Rusland hebben dit ondertekend, hun overlappende maritieme gebieden te delimiteren. Dit betekent de delimitatie van de Barentszee.

De Barentszee heeft mogelijk nog onaangeboorde olie- en gasvoorraden tot 76 miljard 'barrels oil equivalent'¹⁵⁴. Hoewel de voorraden zich in de Arctische regio bevinden, is het vandaag technisch mogelijk eventuele bronnen te ontginnen. Niet enkel olievoorraden maken de Barentszee zo interessant, ook vis(-vangst) maakt de zee een levensader¹⁵⁵.

De geschiedenis in het tot stand komen van het recent akkoord is lang en complex. Maar aan geschiedenis kan nu eenmaal niet verzaakt worden.

Het officiële begin is de 1957 overeenkomst tussen Noorwegen en de Sovjet Unie¹⁵⁶. Hier werd de territoriale zee tussen beide Staten gedelimitteerd. Dit komt praktisch neer op de begrenzing van de Varangerfjord, aan die fjord grenzen immers Noorwegen en Rusland aan elkaar op het land.

Na het 1957 verdrag, bezijden een aantal overeenkomsten die samenwerking vooropstellen, is het stil. Dit is uitzonderlijk voor de gegeven situatie, Rusland en Noorwegen waren immer beide partij aan de Continental Shelf Convention. Zoals gezien stelt Art 6 van de conventie delimitatie op basis van overeenkomst voorop¹⁵⁷.

¹⁵² CIA. *The World Factbook. Norway*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/no.html> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

¹⁵³ CIA. *The World Factbook. Russia*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

¹⁵⁴ U.S. Geological Survey. *Assessment of Undiscovered Petroleum Resources on the Barents Sea Shelf*. <http://pubs.usgs.gov/fs/2009/3037/pdf/FS09-3037.pdf> (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).

Het concept 'barrels oil equivalent' is eenvoudig: in plaats van alle petroleum varianten (vloeistoffen en gassen die niet strikt aardolie zijn, maar wel economisch zeer interessant) te beschrijven wordt de totale energetische waarde uitgedrukt. Zo wordt bijvoorbeeld natuurlijk gas dat uitgedrukt wordt in kubieke meter omgezet naar oliepaten.

¹⁵⁵ R. LAEGREID, *The Dispute over the Barents Sea*. 2003 <http://www1.american.edu/TED/ice/barents.htm> (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).

¹⁵⁶ UNTS, vol. 312, p. 321.

¹⁵⁷ Art. 6 UNTS, vol. 499, p. 311.

Noorwegen en Rusland hadden een fundamenteel verschillende visie over hoe de delimitatie van het continentaal plateau diende te gebeuren, beide baseerden zich op artikel zes¹⁵⁸. Het Koninkrijk Noorwegen hing equidistance aan zonder speciale omstandigheden. Rusland daarentegen zag tal van speciale omstandigheden: veiligheidsproblematiek, economische consideraties, et cetera. Een uitweg in dit dispuut werd niet gevonden. Het is wachten op de ratificatie van het UNCLOS-verdrag door beide partijen dat er opnieuw schot in de delimitatiezaak kwam. Dit is niet zozeer door een verschil in de delimitatiebenadering, wel voorziet het UNCLOS-verdrag een 'nieuwe' maritieme zone: het EEZ. Het delimitatiedispuut tussen Rusland en Noorwegen kreeg hierdoor een geheel nieuwe wending.

Op 27 April 2010 tekenden Rusland en Noorwegen een delimitatieovereenkomst. Het verdrag is nog niet beschikbaar bij de Verenigde Naties (mei 2010). Het is zelfs nog niet duidelijk of het de delimitatie van de EEZ, continentaal plateau of beide bevat. Wat de uitkomst ook wordt, het is nu reeds een historisch akkoord.

De Noorse regering onthult reeds de krachtlijnen van het akkoord¹⁵⁹. De 175000 vierkante kilometer waar Rusland en Noorwegen het niet eens over raakten wordt verdeeld in twee gelijke delen van ongeveer dezelfde grootte. In het verdrag zijn coöperatiemechanismen geïncorporeerd met het oog op gas- en olievoorraden indien die de grens overschrijden.

De volgende kaart geeft een overzicht van de situatie¹⁶⁰:

¹⁵⁸ S. LALONDE, *Barents Sea*. Onuitgegeven, 2009.

¹⁵⁹ Office of the Prime Minister (Norway). *Press Release, Agreement reached between Norway and the Russian Federation in the negotiations*. 27 April 2010

<http://www.regjeringen.no/en/dep/smk/pressesenter/pressemeldinger/2010/Enighet-mellom-Norge-og-Russland-i-delelinjeforhandlingene-.html?id=601940> (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).

¹⁶⁰ Deze kaart is terug te vinden op:

http://europeanenergyreview.eu/index.php?id_mailing=68&toegang=a3f390d88e4c41f2747bfa2f1b5f87db&id=1919



Het nieuws van het akkoord werd door menig journalist geïnterpreteerd. De algemene opvatting kan als volgt weergegeven worden¹⁶¹:

“ [de recente Noorwegen-Rusland overeenkomst] to amicably divide oil and gas interests across a long-disputed Cold War border in the Barents Sea”

‘Amicably’ gaat nog een stap verder dan ‘peaceful means’ welke het UNCLOS-verdrag voorschrijft, of dit kan geconcludeerd worden na jaren van discussie is twijfelachtig. De algemene opvatting kan omschreven worden als apportionment. In het licht van de geschiedenis die tot dit akkoord leidde vindt dat een zekere grond, Rusland wierp zoveel speciale omstandigheden in de schaal, dat de discussie omtrent equity weinig zinvol leekt. Dat Rusland geen graten zag in apportionment kan ook aangetoond worden aan de hand van het Russische – Fins delimitatieakkoord waar het woord ‘apportion’ letterlijk in voorkomt¹⁶².

Het is in die optiek van apportionment dat ik de voorspellende woorden van Ostreng aanhaal, in 2008 noemde hij de huidige overeenkomst nakend¹⁶³. Hij zag een wijziging in de posities van Noorwegen en Rusland, een uitwisseling van zones zou in de maak zijn; Noorwegen zou zich meer schikken naar de eisen van Rusland inde Varangerfjord, Rusland zou hiertegenover de eisen ten opzichte van Svalbard zone milderen.

¹⁶¹ European Energy Review. *Barents Sea deal enhances EU security of supply – a bit*. 28 April 2010. http://europeanenergyreview.eu/index.php?id_mailing=68&toegang=a3f390d88e4c41f2747bfa2f1b5f87db&id=1919 (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).

¹⁶² UNTS, vol. 1557 ,p. 199.

¹⁶³ BarentsObserver.com. *Norwegian-Russian swap deal?* 25 September 2008. <http://byers.typepad.com/arctic/2009/01/norwegian-russian-swap-deal-in-the-barents-sea.html> (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).

De publicatie van de overeenkomst zal hierover duidelijkheid scheppen, de gedachtegang is evenwel aannemelijk. De problematiek Varangerfjord-Svalbard werd ook door S. Lalonde naar voor geschoven als het heikele punt¹⁶⁴.

Dat de Barentszee een gigantisch nationaal belang voor beiden inhoudt is onomstreden. Of dit weerspiegeld zal worden in een (duidelijke) verschuiving van de grens tussen beide Staten valt sterk te betwijfelen. Naast olie- en gasvoorraden hebben we ook te maken met visbelangen. Iedere 'anomalie' in de meetkundige equidistant lijn kan opnieuw aan verschillende factoren toe te schrijven zijn, de factor olie- en gasvoorraden hieruit kwantitatief analyseren zal onmogelijk blijken.

Door de betekening van recente akkoord verklaren beide partijen dat de delimitatie equitable is. Een trade-off zou het ICJ niet toestaan omdat deze zo nauw verbonden is met de apportionment theorie. Het akkoord tussen Noorwegen en Rusland is toch equitable, beide Staten zijn immers overeengekomen dat dit de oplossing hoort te zijn van hun delimitatiegeschil.

8.3.3. Conclusie.

In de delimitatieakkoorden tussen Staten is de rol van olie- en gasvoorraden summier. Groot belang wordt gehecht aan de grensoverlappende reserve. Soms wordt een JDZ geïnstalleerd. Beide getuigen van de factor olie- en gasvoorraden in de delimitatie, maar op zich zeggen ze niets over het relatieve belang dat eraan verbonden is. Indien enkel naar de uiteindelijk delimitatieverdragen gekeken wordt, kan niet geconcludeerd worden dat olie- en gasvoorraden een belangrijke factor zijn.

De speciale circumstances van de juridische instanties worden uitgebreid en anders geïnterpreteerd door de Staten bij de maritieme delimitatie.

De uitbreiding van de speciale circumstances die de juridische instanties noodzakelijk (kunnen) achten om tot equity te komen, worden door de Staten vervormd tot nationale belangen. Die interpretatie staat toe dat niet enkel die circumstances die de juridische instanties reeds aanvaard hebben in de delimitatie betrokken kunnen worden, ook andere nationale belangen worden aangebracht.

De wisselwerking tussen de nationale belangen en de speciale circumstances komt vooral tot uiting in de claims van de Staten. In plaats van de nationale belangen naar voor te schuiven als factor in de delimitatie, kunnen speciale omstandigheden aangewend worden om hetzelfde na te streven. Dit werd duidelijk gemaakt in de Iran – Saoedi-Arabië zaak: door het

¹⁶⁴ S. LALONDE, *Barents Sea*. Onuitgegeven, 2009.

eiland Kharg op een speciale manier te behandelen konden de nationale belangen (olie- en gasvoorraden in de Perzische Golf) verzekerd worden.

De Staten zijn onderling niet vies van apportionment zoals gebleken uit de Rusland – Noorwegen geschiedenis. De nationale belangen van deze beide waren in de Barentszee diffuus en een hele lange en complexe geschiedenis lijkt beëindigd te worden door een simpele ruil: ‘jij krijgt dit als ik dat krijg’-mentaliteit.

Het UNCLOS-verdrag schrijft een ‘equitable solution’ voor bij de delimitatie tussen Staten. Of de delimitatieverdragen tussen die Staten ook als equity aanzien kunnen worden in de ogen van de juridische instanties valt te betwijfelen. Dit laatste hoeft geen probleem te veroorzaken, UNCLOS stimuleert immers de Staten om zelf de maritieme delimitatie in handen te nemen. De equity tussen de Staten wordt ook bepaald door die Staten, in de zuivere geest van ‘pacta sunt servanda’.

Het is in de vrijheid van de ‘pacta sunt servanda’ dat olie- en gasvoorraden in de delimitatie hun rol kunnen spelen. Het ultieme bewijs hiervan, dit is de duidelijke verschuiving van de grens door de aanwezigheid van reserves, is echter niet, door de diffuse belangen en groot aantal omstandigheden, te bezichtigen.

9. Equity vs. Apportionment; Statenpraktijk vs. Juridische instanties ?

Zowel Staten als de juridische instanties zijn verplicht de delimitatie met een 'equitable solution' te voorzien. De paden die hier naartoe leiden zijn fundamenteel verschillend tussen de Statenpraktijk en de jurisprudentie. Het uiteindelijke resultaat dient, in principe, hetzelfde te zijn: de 'equitable solution'.

In 1969 verwerpt het ICJ officieel de apportionment theorie als middel tot delimitatie¹⁶⁵. Het aangehaalde Russische voorbeeld toont aan dat apportionment bij de maritieme delimitatie tussen Staten nog niet tot het verleden behoort.

Apportion kan omschreven worden als verdelen, distribueren¹⁶⁶. Delimitation kan omschreven worden als begrenzing. Het verschil mag subtiel lijken, de grondslagen zijn fundamenteel verschillend.

In dit theoretisch gedeelte wordt verondersteld dat alle Staten bij hun maritieme delimitatie de apportionment theorie volgen en dat de jurisprudentie de tweestapsbenadering (equidistance, equity) volgt.

9.1. De apportionmenttheorie.

De verdeling of distributie van maritieme zones draagt twee problemen in zich: wat verdelen en hoe verdelen.

Het is de soevereiniteit over het land die de rechten van een staat over maritieme zones teweegbrengt¹⁶⁷. Sommige van deze zones zijn ipso facto (de territoriale zee en het continentaal plateau), terwijl andere geclaimd moeten worden (de EEZ en haar variaties).

Verdelen van wat reeds toebehoort aan een van beide partijen is paradoxaal. Het is hier dat apportionment op verzet botste bij het ICJ. Delimitatie hoort de zones die reeds toebehoren aan een der partijen te begrenzen, apportionment zou de zones opnieuw gaan verdelen tussen de partijen.

Verdelen gebeurt steeds op basis van criteria. Bij de delimitatie tussen Staten worden de nationale belangen naar voor geschoven als criteria. Het opboksen van nationale belangen hoeft geenszins een equitable solution in te houden volgens de notie van de juridische instanties. Uit de vrijheid die Staten zich toe-eigenen in het opwerpen van omstandigheden kunnen ook de meest onzinnige argumenten voortkomen. Uit deze ongerijmdheid kan een

¹⁶⁵ Par. 18-20 *North Sea Continental Shelf Judgment* 1969. ICJ.

¹⁶⁶ A. HORNBY (Ed.), *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Oxford, Oxford University Press, 1974.

¹⁶⁷ Par. 18 *North Sea Continental Shelf Judgment* 1969. ICJ.

machtsspel ontstaan tussen die Staten die generlei nog betrekking heeft op delimitatie, maar alles met toe-eigening en willekeur.

Toch kan apportionment ook equity in zich dragen. De twee hoeven niet incompatibel te zijn. Zelfs het ICJ erkent dit¹⁶⁸:

“Delimitation in an equitable manner is one thing, but not the same thing as awarding a just and equitable share of a previously undelimited area, even though in a number of cases the results may be comparable, or even identical.”

De resultaten van delimitatie op basis van apportionment of op basis van tweestapsmethode kunnen vergelijkbaar of identiek zijn. De weg naar de ‘equitable solution’ kan verschillen, het resultaat kan, maar hoeft zeker niet, gelijklopend zijn.

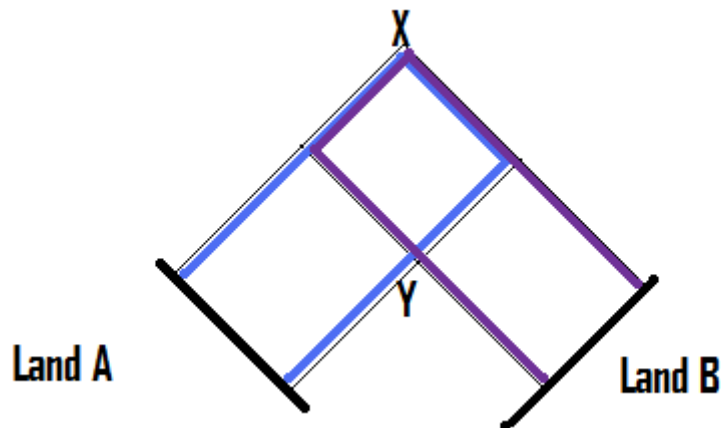
Het realistisch kader biedt de mogelijkheden om hierin dieper te graven. De weg naar een vergelijkbare of identieke oplossing is rechtstreeks gerelateerd aan de machtspositie van de delimiterende Staten ten opzichte van elkaar. De gelijkheid tussen Staten in het sluiten van onderhandelingen werd reeds gevestigd op de Conventie van Wenen¹⁶⁹. Deze gelijkheid is echter niet hetzelfde als de gelijkheid van Staten aan de onderhandelingstafel. Het is die laatste gelijkheid die, mijns inziens, de vergelijkbaarheid van het resultaat tussen apportionment en de tweestapsmethode bepaald.

Indien Staten een ‘gelijkende’ macht hebben aan de onderhandelingstafel, zijn beiden even krachtig om hun respectievelijke rechten, eisen en nationale belangen te benadrukken. Die gelijkheid zuivert de onderhandelingen van onzinnige argumenten en draagt bij tot een equitable verdeling. Het is die equitable verdeling die zich in de regio van de equity bevindt. Het is dit denkpatroon dat de verscholen aard van olie- en gasvoorraden in de delimitatie bewerkstelligt. In de apportionment worden de nationale belangen opgenomen, maar het is de gelijkheid tussen Staten aan de onderhandelingstafel die hen de kans tot bloeien laat. Indien even onderhandelingsmachtige Staten een zelfde regio opeisen moet de verdeling ervan wel leiden tot ‘equitable’. De ene staat kan de andere immers niet overrompelen met argumenten. Het resultaat van zo’n onderhandelingen kan niet anders dan aanleunen bij de equidistant lijn, met oog voor casus specifieke omstandigheden of nationale belangen. Wanneer de onderhandelingsmacht ongelijk verdeeld is tussen de Staten leidt de apportionment tot ‘inequity’.

De theorie van apportionment in de maritieme delimitatie kan ook grafisch weergegeven worden. De landen A en B wensen het overlappende maritieme gebied, conform met UNCLOS, te delimiteren:

¹⁶⁸ Par. 18 *North Sea Continental Shelf Judgment* 1969. ICJ.

¹⁶⁹ Art. 6 UNTS, vol. 1155, p. 331



Indien enkel land A zou bestaan heeft deze staat recht op het blauwe gebied, voor land B is dit het paarse gebied. De delimitatie veronderstelt een 'equitable solution' waar het blauwe en het paarse elkaar overlappen. Daar het gaat om delimitatie tussen Staten doen zij dit op basis van apportionment. Land A wenst de gehele blauwe zone te behouden, land B de gehele paarse zone. Indien beide zekerheid over hun rechten wensen in het overlappende gebied dient gedelimeerd te worden. Land A bepaalt wat voor haar cruciaal is, idem B. De onderhandelingen vinden plaats, ruilen worden uitgevoerd, argumenten ter toe-eigening opgeworpen, et cetera. Het uiteindelijke resultaat is een grens die de punten X en Y verbindt. Het equitable karakter van die grens wordt door A en B zelf bepaald.

De apportionment-theorie met betrekking tot maritieme delimitatie tussen Staten betekent samengevat: de verdeling van het overlappende gebied waardoor een grens ontstaat; de verdeling begrenst.

9.2. De equidistance - special circumstances theorie.

Uit de jurisprudentie is de tweestapsbenadering, het praktische uitgangspunt van de equidistance dat mogelijk aangepast wordt aan relevante of speciale omstandigheden, duidelijk gebleken. De uiteindelijke uitkomst is ook hier de 'equitable solution'.

Het is Rechter Ammoun die ons wees op de corrigerende werking van speciale omstandigheden op het meetkundige equidistance om tot equity te komen¹⁷⁰. De gangbare omstandigheden hebben we reeds besproken.

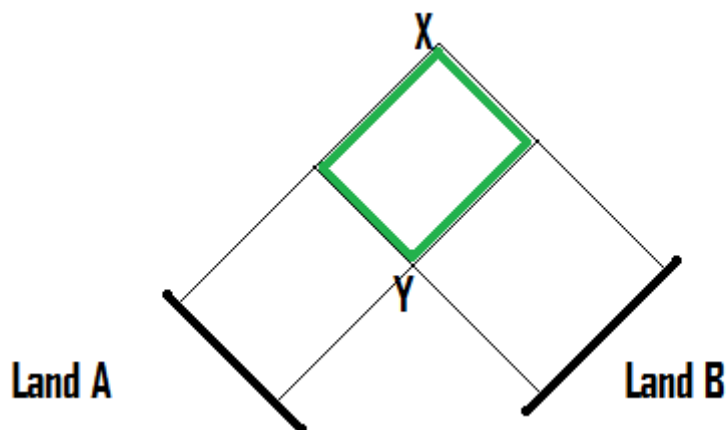
¹⁷⁰ ICJ. *North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark)*. Separate Opinion of Judge Fouad Ammoun. <http://www.icj-cij.org/docket/files/51/5549.pdf> (laatst geconsulteerd op 6 Mei 2010).

Op de ipso facto grond vallen olie- en gasvoorraden niet te verdelen, ze behoren reeds aan een van de Staten. In de Tunesië – Libië zaak met betrekking tot de delimitatie van het continentale plateau gaf het ICJ meer inzicht in haar gedachtegang¹⁷¹:

“They are virtually extraneous factors [economische consideraties] since they are variables which unpredictable national fortune or calamity, as the case may be, might at any time cause to tilt the scale one way or the other. A country might be poor today and become rich tomorrow as a result of an event such as the discovery of a valuable economic resource. As to the presence of oil-wells in an area to be delimited, it may, depending on the facts, be an element to be taken into account in the process of weighing all relevant factors to achieve an equitable result.”

We hebben reeds gezien hoe de olievoorraden een element kunnen vormen in het delimitatieproces (de factolijn als speciale omstandigheid). Dit citaat laat ons de zienswijze van het ICJ met betrekking tot maritieme delimitatie en de rol van olie- en gasvoorraden aanschouwen. De rijkdom en in zekere mate nationale belangen vallen buiten het veld van de delimitatie bij het ICJ, het zijn externe factoren die onvoorspelbaar zijn en dus niet in de analyse thuishoren.

De zienswijze van het ICJ kan dan ook als volgt grafisch worden weergegeven:



Op basis van de respectievelijke basislijnen wordt de overlappende zone bepaald. Daarna zijn het de speciale omstandigheden die A en B naar voor schuiven met betrekking tot het overlappende gebied, en niet met betrekking tot hun totale nationale belangen, die de equidistance lijn tussen X en Y kunnen verschuiven. Het de juridische instanties bepalen zelf of de eventuele aanpassing van de equidistance leidt tot equity.

¹⁷¹ Par. 107 *Case Concerning the Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*. ICJ. 24 February 1982.

De juridische instanties pogen steeds tot equity te komen. Het is theoretisch perfect mogelijk dat zij dit niet bereiken, dit kan door ‘verkeerde’ relatieve belangen te hechten aan de opgeworpen omstandigheden. De menige ‘dissenting opinions’ bij iedere uitspraak van het ICJ toont minstens het bestaan van een grijze zone rond equity aan. Equity blijft een interpretatie en interpretaties kunnen nu eenmaal verkeerd zijn.

De equidistance / speciale (relevante) omstandigheden aanpak van de juridische instanties begrenst het overlappende gebied waardoor een feitelijke verdeling ontstaat; de begrenzing verdeelt.

9.3. De ‘ex aequo et bono’-formule.

Het UNCLOS-verdrag voorziet de ‘ex aequo et bono’ mogelijkheid in deel 15 (‘settlement of disputes’) sectie 2 (‘Compulsory procedures entailing binding decisions’)¹⁷²:

*“[...] the power of the court or tribunal
having jurisdiction under this section to decide a case ex aequo et bono, if the
parties so agree.”*

De formule kan enkel toegepast worden door de juridische instantie wanneer beide partijen daartoe overeenkomen. Dit is nog niet voorgekomen in de maritieme delimitatiedisputen. Ook in Artikel 38 van het ICJ vinden we de mogelijkheid tot een uitspraak ex aequo et bono terug¹⁷³. De mogelijkheid bestaat naast¹⁷⁴:

*“The Court, whose function is to decide in accordance with international
law such disputes as are submitted to it, shall apply: [...]”*

In maritieme delimitatie is het onderscheid niet eenduidig.

Wanneer we opnieuw de tweetrapsmethode bekijken vinden we een zekere mate van ex aequo et bono terug. Het Hof beslist autonoom over het relatieve gewicht dat gehecht wordt aan de speciale (relevante) omstandigheden. Over die gewichtstoekenning bestaan geen eenduidige richtlijnen, dit is ook onmogelijk door het casusspecifiek karakter van de omstandigheden, het Hof hecht gewicht op basis van eigen interpretatie. Natuurlijk laat het zich hier bijstaan door de bestaande jurisprudentie, maar de toekenning benadert ex aequo et bono.

¹⁷² Art. 293.2 UNCLOS.

¹⁷³ Art. 38.2 *Statue of the Court*. ICJ.

¹⁷⁴ Art. 38.1 *Statue of the Court*. ICJ.

Menig 'dissenting opinion' van Rechteren bij het ICJ vindt hier haar grondslag. Wanneer het Hof niet duidelijk genoeg of niet gefundeerd genoeg haar redenering voor gewichtstoekenning uitlijnt, wordt haar een tendens tot ex aequo et bono verweten. Dit vinden we onder andere terug bij Rechter Oda en Rechter Evensen in de Tunesië vs. Libië zaak¹⁷⁵. Ook het tegenover gestelde vindt plaats, de uitspraak van het ICJ wordt soms verweten niet voldoende ex aequo et bono te zijn. Dit vinden we onder andere terug bij de 'dissenting opinion' van Rechter Shahabuddeen in de Denemarken vs. Noorwegen zaak¹⁷⁶. Het resultaat van een delimitatie-uitspraak dient immers een zekere redelijkheid in zich te dragen.

De ex aequo et bono-formule kan, mijns inziens, de relatieve tegenstrijdigheid van apportionment van de Staten en de tweestapsmethode van de juridische instanties samenbrengen. Hierbij zouden de juridische instanties nog steeds de relatieve gewichtstoekenning toepassen, maar de mogelijkheid ontstaat om de (strikte) speciale omstandigheden uit te breiden naar de nationale belangen. Een eerste ex aequo et bono aanvraag bij de juridische instanties zal duidelijkheid scheppen.

9.4. De ongelijke onderhandelingsmacht : Mozambique.

Mozambique heeft vandaag slechts een delimitatieakkoord (met Tanzania). Het land grenst aan Zuid-Afrika, ligt recht tegenover Madagaskar en de Comoren¹⁷⁷. Tevens is er ook een Europese grootmachten aanwezig: Frankrijk. De eilanden Mayotte, Glorioso, Juane de Nova, Europa en Bassas da India zijn deel van de Franse staat.

De problemen voor Mozambique aangaande delimitatie worden door E. Jamine samengevat¹⁷⁸. Voor dit onderzoek zijn vooral volgende problemen relevant; Mozambique mist de technologie om de grondstoffen te kwantificeren, kwalificeren en exploiteren. Hiernaast ontbreekt het Mozambique aan middelen om haar rechten te beschermen en mist het een intern legaal kader om zulke problemen aan te pakken. Maar conform UNCLOS wenst Mozambique toch haar maritieme zones te delimiteren.

¹⁷⁵ Par. 1 *Dissenting Opinion of Judge Oda*. ICJ. *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*.

Par. 12 *Dissenting Opinion of Judge Evensen*. ICJ. *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*.

¹⁷⁶ *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*. 14 June 1993. <http://www.icj-cij.org/docket/files/78/6745.pdf> (laatst geconsulteerd op 13 Mei 2010).

¹⁷⁷ E. JAMINE, *Maritime Boundaries Delimitation, Management and Dispute Resolution. Delimitation of the Mozambique Maritime Boundaries with Neighbouring States (including the Extended Continental Shelf) and the Management of Ocean Issues*. Nippon Foundation 2006-2007. p. 6.

¹⁷⁸ E. JAMINE, *Maritime Boundaries Delimitation, Management and Dispute Resolution. Delimitation of the Mozambique Maritime Boundaries with Neighbouring States (including the Extended Continental Shelf) and the Management of Ocean Issues*. Nippon Foundation 2006-2007. p. Abstract.

De onderhandelingspositie van Mozambique is uitermate zwak. Het gemis aan technologie resulteert in verouderde kaarten, verouderde gegevens, etc. De ligging van de grondstoffen is vaag en wat ze exact inhouden is nog minder gekend. Mozambique bezit de kennis niet om tot een degelijke apportionment te komen bij de delimitatie met andere Staten. Apportionment veronderstelt immer dat de betrokken Staten immers weten wat te verdelen valt.

Mozambique kan op dit moment niet achterhalen of andere Staten of bedrijven haar soevereine rechten in de maritieme zones respecteren. De middelen ontbreken om dit na te gaan. De overheid van Mozambique mist tevens een legaal kader waarbij het acties zou kunnen ondernemen om tot een dergelijke 'rechtsbeveiliging' te komen.

Ieder delimitatie die Mozambique aangaat, leidt haar direct naar een ondergeschikte onderhandelingspositie. Het pacta sunt servanda –principe mag haar dan wel een gelijke rol toedichten ten aanzien van de andere staat, van gelijkwaardigheid om tot een delimitatieakkoord te komen kan geen sprake zijn. Mozambique draagt in zich de eigenschappen om tot een ongelijke onderhandelingspositie te komen.

De ongelijke onderhandelingspositie kan ook opgedrongen worden door de andere staat. Wanneer de machtige met de onmachtige dient te delimiteren kan, althans theoretisch, de afhankelijkheidsband ge- en misbruikt worden. De analyse hiervan valt echter buiten het opzet van deze studie.

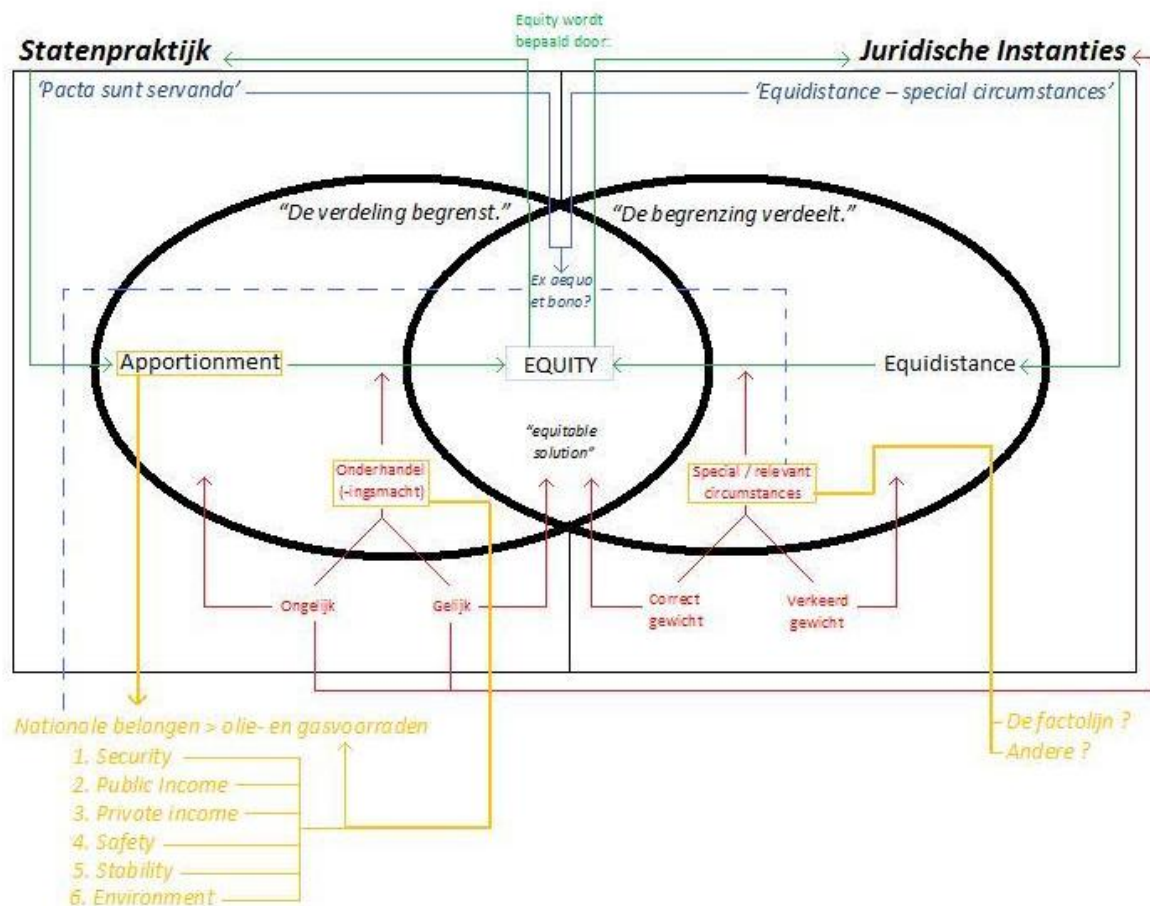
Ongelijke onderhandelingsposities leiden per definitie naar apportionment waar geen equity in vervat zit. Hier kunnen de juridische instanties een uitweg bieden. Het is geen garantie op equity want ook bij de juridische instanties dient de zaak door de partijen voorgelegd te worden, hier ook zijn kennis en kaarten van onontbeerlijk belang.

9.5. Opmaak van het model.

Delimitatie is een proces die een equitable solution dient voort te brengen. De wegen om hiertoe te komen kunnen verschillen, de situatie is steeds afhankelijk van de partijen en van eenvoud is al helemaal niet te spreken. Het uiteindelijke resultaat blijft de grens, die komt, ongeacht hoe of door wie, tot stand door de voorzichtige en weloverwogen analyse. Hoe groot de verschillen tussen de Statenpraktijk en de juridische instanties, de speciale omstandigheden en de nationale belangen, etc. ook mogen blijken; iedere ogenschijnlijk tegenovergestelde draagt dat tegenovergestelde in zich.

Olie en gas grijpen op verschillende plaatsen en op verschillende wijzen in bij het delimiteren. Hun rol is soms cruciaal en soms marginaal. Hun wezenlijk belang onbetwifelbaar.

Het steeds opnieuw afwegen en analyseren, met oog voor hun intrinsieke complexiteit, laat mij toe om volgend model voor delimitatie naar voor te schuiven met bijzondere aandacht voor olie en gas.



Het groene traject is de weg naar equity of equitable solution, deze vertrekt uit de Statenpraktijk en mondt uit bij diezelfde Staten of bij de juridische instanties. Het rode maakt of kraakt de equity, want apportionment noch equidistance leiden rechtstreeks tot haar. Het oranje traject toont de rol van olie en gas. Het blauwe is de ex aequo et bono mogelijkheid en waar die zou kunnen ingrijpen.

Iedere pijl is behandeld in dit onderzoek, ieder woord omschreven. Cruciaal voor dit model was de uitspraak van Ammoun met betrekking tot de 'rigour of law' en de opsomming door Keto van de nationale belangen.

10. Slotbeschouwing.

De huidige opinie van het ICJ en arbitrage met betrekking to de relevante (speciale) omstandigheden kunnen gegroepeerd worden rond vier grote thema's: geografie, praktijk, cutting-off effect en veiligheidsconsideraties. Dit is geenszins een limitatieve opsomming daar het de Staten vrij is om omstandigheden op te werpen, het Hof en het PCA zijn echter vrij die omstandigheden te aanvaarden en daar een relatief gewicht aan te hechten. De speciale of relevante omstandigheden zijn casusspecifiek en dienen ook steeds zo behandeld te worden.

Op verscheidene wijze is door de Staten gepoogd om olie en gas in die omstandigheden te verwerken. Hieruit is de enge focus ontstaan om olie en gas binnen de modus vivendi of de factolijn (dit is behandeld onder de groep 'praktijk' speciale omstandigheden) naar voor te schuiven als speciale omstandigheid. Enkel binnen een grotere historische context en een duidelijke modus vivendi heeft het Hof en het PCA tot op heden aandacht gehad voor olie- en gasvoorraden.

Het PCA baseert zich deels op de uitspraken van het Hof, geen wezenlijk onderscheid kan opgemerkt worden tussen het PCA en het ICJ. Het historisch overzicht is hier een mooi voorbeeld van. Veel betekenisvoller is de interpretatie van de modus vivendi over de zaken heen. Het ITLOS is tijdens dit schrijven bezig met de Myanmar vs. Bangladesh zaak, haar eerste maritieme delimitatiezaak. De zaak bevindt zich nog in een te vroeg om nieuwe evoluties of trends te kunnen ontwaren.

De rol van olie en gas is troebel in de Statenpraktijk. De auteur heeft geen maritieme grens gevonden om te kunnen proclameren dat olie en gas hiervan eenduidig aan de grondslag liggen. Dit betekent niet dat olie en gas geen rol spelen. Indien we kunnen aannemen dat Staten realistische entiteiten zijn en dat nationale belangen via de apportionment theorie tot uiting komen is de rol van olie en gas onomstreden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het theoretisch kader niet los staat van de werkelijkheid: de realistische theorie sluit bijna naadloos aan bij de Statenpraktijk met betrekking tot de maritieme delimitatie, de apportionment theorie vult die logica quasi perfect aan.

Olie en gas kan zowel in als buiten de verdragen benaderd worden. In de verdragen vinden we de rol summier terug in de grensoverlappende bron en de eventuele joint development. Op zich kan dit niet een bewijs zijn voor haar rol, het duidt wel de aandacht voor olie en gas aan. Buiten de verdragen wordt de analyse moeilijk. Olie en gas vinden hun weg in praktisch alle nationale belangen, maar olie en gas zijn niet de enige. Het is op basis van informatie rond het verdrag, rond de onderhandelingen dat het onmogelijk wordt dat olie en gas geen rol spelen. Het exacte gewicht dat Staten hen toedienen is variabel en niet te kwantificeren door het gebrek en informatie en het feit dat olie en gas in menig nationaal belang thuishoort.

Het historisch pad van de rol van olie en gas in de delimitatie bij de juridische instanties werd gegeven door het PCA. Een aantal opmerkingen van de auteur hebben dit verder uitgewerkt. Het kan omschreven worden als een evolutie tot de, relatief enge, *modus vivendi* speciale omstandigheid. Dit hoeft echter niet te leiden tot de conclusie dat de juridische instanties geen aandacht hechten aan olie en gas in de delimitatie. Het is immers aan de Staten om omstandigheden op te werpen. Zeker zijn er pogingen ondernomen om de rol van olie en gas in een speciale omstandigheid te vervatten en inderdaad is het merendeel van die pogingen afgewezen. Maar het spectrum is nog niet geheel overlopen, misschien bestaat er wel een redenering naast de de factolijn die de juridische instanties aanvaardden.

Nationale belangen kunnen en konden zich overal bevinden, ook in maritieme zones. De begrippen realistische Staten en apportionment zijn transporteerbaar overheen tijden.

De juridische instanties hanteren een tweestapsmethode die ook 'equidistance – special circumstances' kan genoemd worden. De Staten wordt apportionment toegedicht. Zowel de juridische instanties als de Staten dienen te streven naar equity of equitable solution. Vanuit beide benaderingen is dit mogelijk, maar niet gegarandeerd. Het is de aandacht voor wat casusspecifiek is dat de correctheid bepaald en dit laatste wordt bepaald door ofwel de Staten zelf (indien zij een overeenkomst beogen) ofwel door de juridische instanties (bij haar uitspraak). Beide benaderingen dragen equity in zich, het proces er naartoe bepaalt of deze bloeit of bloedt.

Het ITLOS bevindt zich, tijdens haar eerste delimitatiezaak, in een prachtige situatie om een nieuw licht te werpen om het hele delimitatiegebeuren. Waar het PCA nog sterk leunt op de uitspraken van het ICJ hoeft dit niet het geval te zijn bij ITLOS.

De grootste mogelijkheid tot evolutie ligt in het opwerpen van omstandigheden door de Staten, het zullen deze zijn die de maritieme delimitatie bepalen.

11. Nabeschouwingen.

Nog veel onderzoek is nodig naar de rol van olie en gas in de delimitatie. Misschien dat het gemaakte model daarbij kan helpen.

Naast onderzoek is vooral, uit wetenschappelijk oogpunt althans, een grotere hoeveelheid zaken voor de juridische instanties nodig om hun standpunt verder te kunnen bepalen.

In het opgemaakte model heb ik het steeds gehad over onderhandelingsmacht. Dit is een relatief vreemde constructie, meestal gaat het om 'macht' in het algemeen. Er bestaat zeer zeker een verbondenheid tussen beide, maar macht dekt zoveel facetten dat het hier praktisch onhandelbaar wordt.

Hoewel er al menig boek geschreven is over delimitatie hoop ik toch dat nog menig persoon zijn tanden hierop zal stukbijten. Dit waanzinnig interessant onderwerp ligt in de bibliotheken meestal stof te vergaren, nieuwe inzichten zijn nodig. Naast olie en gas bestaan er nog vele onderwerpen waarop een soortgelijke analyse op kan losgelaten worden.

12. Lijst met afkortingen.

EEZ: Exclusive Economic Zone.

ICJ (het Hof): International Court of Justice.

ITLOS: International Tribunal for the Law of the Sea.

JDZ: Joint Development Zones.

PCA (arbitrage of het Tribunaal): Permanent Court of Arbitration.

UNCLOS: United Nations Conference on Law of the Sea.

UNTS: United Nations Treaty Series.

13. Bibliografie.

A. RAZAVI, *Continental Shelf delimitation and related maritime issues in the Persian Gulf*. Den Haag, Martinus NijHoff Publishers, 1997, 330p.

BarentsObserver.com. *Norwegian-Russian swap deal?* 25 September 2008.

<http://byers.typepad.com/arctic/2009/01/norwegian-russian-swap-deal-in-the-barents-sea.html> (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).

D. KETO, *Law and offshore oil development: The North Sea Experience*, Praeger Publishers, New York, 1978, 123p.

E. JAMINE, *Maritime Boundaries Delimitation, Management and Dispute Resolution. Delimitation of the Mozambique Maritime Boundaries with Neighbouring States (Including the Extended Continental Shelf) and the Management of Ocean Issues*. Nippon Foundation 2006-2007, 158p.

E. SOMERS, *Inleiding tot het internationaal zeerecht*. Mechelen, Kluwer, 2004, 478p.

European Energy Review. *Barents Sea deal enhances EU security of supply – a bit*. 28 April 2010.

http://europeanenergyreview.eu/index.php?id_mailing=68&toegang=a3f390d88e4c41f2747bfa2f1b5f87db&id=1919 (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).

G. HERM, *De Feniciërs. Het purperrijk uit de Oudheid*. Baarn, H. Meulenhoff, 1974, 288p.

G. TANJA, *The Legal Determination of International Maritime Boundaries. The Progressive Development of Continental Shelf, EFZ and EEZ Law*. Deventer, Kluwer Law & Taxation Publishers, 1990, 360p.

L. DEWAELSCHÉ, *Gas-Exporting Countries Forum : voorbode van een gas-OPEC ?* UGent, 2008-2009, 67p.

L. DOLLIVER & M. NELSON, *The Delimitation of Maritime Boundaries in the Caribbean*. In: *Ocean Boundary Making: Regional Issues and Development* (Eds. M. DOUGLAS & P. SAUNDERS), Croom Helm, New York, 1988, pp. 142-203.

N. ANTUNES, *Towards the Conceptualisation of Maritime Delimitation. Legal and Technical Aspects of a Political Process*. In: *Publications on Ocean development*, nr. 24, Leiden Martinus NijHoff Publishers, 2003, 684p.

N. DUNDUA, *Delimitation of maritime boundaries between adjacent States*. Nippon Foundation 2006-2007, 89p.

- Office of the Prime Minister (Norway). *Press Release, Agreement reached between Norway and the Russian Federation in the negotiations*. 27 April 2010
<http://www.regjeringen.no/en/dep/smk/pressemeldinger/2010/Enighet-mellom-Norge-og-Rusland-i-delelinjeforhandlingene-.html?id=601940> (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).
- P. MOJTADDEH-ZADEH, *Boundary Politics and International Boundaries of Iran*, Universal Publishers, Boca Raton, 2006, 25p.
- R. BARNES, *Property Rights and Natural Resources*. Oxford, Hart Publishing, 2009, 436p.
- R. COOLSAET, et al., *Anarchie, orde, dominantie. Inleiding tot de theorie van de internationale betrekkingen*. Gent, Academia Press, 2006, 330p.
- R. LAEGREID, *The Dispute over the Barents Sea*. 2003
<http://www1.american.edu/TED/ice/barents.htm> (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).
- S. LALONDE, *Barents Sea*. Onuitgegeven, 2009.
- T. TREVES, *What have the United Nations Convention and the International Tribunal for the Law of the Sea to offer as regards Maritime Delimitation Disputes?* In: R. LAGONI & D. VIGNES (Eds.), *Maritime Delimitation*. Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2006, pp. 63-78.
- US Office of the Geographer – Bureau of Intelligence and Research. *Continental Shelf Boundary: Iran-Saudi Arabia*. In: *International Boundary Study, Series A, Limits in the Sea*, Nr. 24, 6 July 1970 <http://www.state.gov/documents/organization/61606.pdf> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).
- V. VAN BUREN, *The Colombia-Venezuela maritime boundary case: a proposal for a joint development zone in the Gulf of Venezuela*. 1. *Tex. J. Oil Gas & Energy* L 68.
- W. DUONG, *Following the Path of Oil: the Law of the Sea or Realpolitik. What good does Law do in the South China Sea Territorial Conflicts?* 30 *Fordham Int'l L.J.* 1098, 2007.
- Y. TANAKA, *Barbados / Trinidad and Tobago maritime delimitation commentary*.
<http://www.haguejusticeportal.net/eCache/DEF/6/336.c2V0TGFBuZz1FTiZMPUVO.html>
 (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

Internationaal Gerechtshof (ICJ).

Summaries.

ICJ. *Summary of the Summary of the Judgment of 20 February 1969. North Sea Continental Shelf Cases.* <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=295&code=cs2&p1=3&p2=3&case=52&k=cc&p3=5> (laatst geconsulteerd op 22 April 2010).

ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. North Sea Continental Shelf Cases.* 20 February 1969 <http://www.icj-cij.org/docket/files/52/5563.pdf> (laatst geconsulteerd op 22 April 2010).

ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning the Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya).* 24 February 1982. <http://www.icj-cij.org/docket/files/63/6269.pdf> (laatst geconsulteerd op 27 April 2010).

ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Case concerning Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway).* 14 June 1993. <http://www.icj-cij.org/docket/files/78/6745.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain) (Merits).* 16 March 2001. <http://www.icj-cij.org/docket/files/87/7029.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

ICJ. *Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening) (Merits).* 10 October 2002. <http://www.icj-cij.org/docket/files/94/13803.pdf> (laatst geconsulteerd op 27 April 2010).

ICJ. *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras). Summary of the Judgment.* 8 October 2007. <http://www.icj-cij.org/docket/files/120/14077.pdf> (laatst geconsulteerd op 25 April 2010).

ICJ. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine). Summary of the Judgment.* 3 February 2009. <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14989.pdf> (laatst geconsulteerd op 23 April 2010).

Uitspraken.

ICJ. *Case Concerning Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*. 3 February 2009.

ICJ. *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Columbia)*. 13 December 2007.

ICJ. *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*. 8 October 2007.

ICJ. *Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea Intervening)*. 11 June 1998.

ICJ. *Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain)*. 1 July 1994.

ICJ. *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua Intervening)*. 13 September 1990.

North Sea Continental Shelf Judgment 1969. ICJ.

Case concerning the continental shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya). ICJ. 24 February 1982.

Case concerning Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain). ICJ. 16 March 2001.

Case concerning Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras). ICJ. 8 October 2007. <http://www.icj-cij.org/docket/files/120/14075.pdf> (laatst geconsulteerd op 26 April 2010).

Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine (Canada/United States of America) Judgment. ICJ.

Andere.

Statue of the Court. ICJ.

Dissenting Opinion of Judge Oda. ICJ. *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*.

Dissenting Opinion of Judge Evensen. ICJ. *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*.

ICJ. *List of Cases referred to the Court since 1946 by date of introduction*. <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=2> (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

ICJ. *North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark). Separate Opinion of Judge Fouad Ammoun*. <http://www.icj-cij.org/docket/files/51/5549.pdf> (laatst geconsulteerd op 6 Mei 2010).

I.C.J. Reports 1951, p. 130.

I.C.J. Reports 1985, p.45.

I.C.J. Reports 1985, p. 48.

I.C.J. Reports 1969, par. 93-94.

Internationaal Zeerechttribunaal (ITLOS).

ITLOS. *Declarations of States Parties relating to Settlement of Disputes in Accordance with Article 287 (Choice of Procedure)*. <http://www.itlos.org> (laatst geconsulteerd op 21 April 2010).

ITLOS. *Dispute concerning delimitation of the maritime boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*.

ITLOS. *General information – overview*. <http://www.itlos.org> (laatst geconsulteerd op 21 April 2010).

Permanent Hof voor Arbitrage (PCA).

Optional rules for arbitrating disputes between two states. Permanent Court of Arbitration. <http://www.pca-cpa.org/upload/files/2STATENG.pdf> (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

PCA. *In the Matter of an Arbitration between: The Government of the State of Eritrea and the Government of the Republic of Yemen. Award of the Arbitral Tribunal in the Second Stage of the Proceedings (Maritime Delimitation)*. 3 October 1996.

PCA. *In the Matter of an Arbitration Between: Barbados and the Republic of Trinidad and Tobago. Award of the Arbitral Tribunal.* 11 April 2006.

PCA. *In the Matter of an Arbitration between: Guyana and Suriname. Award of the Tribunal.* 17 September 2007.

Permanent Court of Arbitration. Cases. http://www.pca-cpa.org/showpage.asp?pag_id=1029 (laatst geconsulteerd op 19 April 2010).

United Nations Treaty Series (UNTS) en verdragen.

Charter of the United Nations. United Nations.

Agreement between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Socialist Republic of Viet Nam on the delimitation of the maritime boundary between the two countries in the Gulf of Thailand. Signed at Chiangmai on 21 February 1979.

Treaty between the Federal Republic of Nigeria and the Democratic Republic of Sao Tome and Principe on the Joint Development of Petroleum and other Resources in respect of Areas of the Exclusive Economic Zone of the Two States. Signed at Abuja on 21 February 2001.

UNTS, vol. 312, p. 321.

UNTS, vol. 499, p. 311.

UNTS, vol. 696 p. 195.

UNTS, vol. 826, p. 234.

UNTS, vol. 1155, p. 331.

UNTS, vol. 1225, p. 113.

UNTS, vol. 1557, p. 199.

UNTS, vol. 1833, p. 3.

UNTS, vol. 2043, p. 3.

Achtergrondinformatie.

A. HORNBY (Ed.), *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Oxford, Oxford University Press, 1974.

CIA. *The World Factbook. Iran*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

CIA. *The World Factbook. Norway*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/no.html> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

CIA. *The World Factbook. Russia*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

CIA. *The World Factbook. Saudi Arabia*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html> (laatst geconsulteerd op 4 Mei 2010).

GlobalSecurity.org. *Military. Kharg Island*.
<http://www.globalsecurity.org/military/world/iran/kharg.htm> (laatst geconsulteerd op 6 Mei 2010).

U.S. Geological Survey. *Assessment of Undiscovered Petroleum Resources on the Barents Sea Shelf*. <http://pubs.usgs.gov/fs/2009/3037/pdf/FS09-3037.pdf> (laatst geconsulteerd op 8 Mei 2010).

United Nations. *Status of the United Nations Convention on the Law of the Sea, of the Agreement relating to the implementation of Part XI of the Convention and of the Agreement for the implementation of the provisions of the Convention relating to the conservation and management of straddling fish stocks and highly migratory fish stocks*.
http://www.un.org/Depts/los/reference_files/status2010.pdf (laatst geconsulteerd op 18 april 2010).

Einde.